340,-

Moses og Jesus

eller

om Jødernes og de Christnes intellektuelle og moralske Forhold,

en historisk=politisk

Afhandling

af

Friedrich Buchholtz,

oversat

med en Forerindring

af

Thomas Thaarup,

Ridder af Dannebrogen.

Kiøbenhavn, 1813.

Forlagt af Fr. Brummer, trykt hos J. P. Mandra.

19

Oversætterens Forerindring.

Hverken Had til Jøderne, med hvilke jeg i mit hele Liv aldrig haver havt noget at skifte, ej heller Vindesyge have bevæget mig til at oversætte følgende Skrift, men Kjærlighed til Sandhed.

I mit Fædreland og under Frederik den 6tes faderlige Regjering, kan og bør hver Mand med Beskedenhed udsige det, han holder for Sandhed; thi den er Kongen kjær, som den er Nationens og hvert Individs Tarv, og didhen lede historisk-philosophiske Undersøgelser.

For det oplyste og upartiske Publikums Domstol fremlægger jeg altsaa denne Oversættelse; kan den gjendrives, skal ingen mere glædes derved, end jeg. At fremme og modtage Oplysning er enhver Statsborgers helligste Pligt; og kan den jødiske Nation frikjendes for de Beskyldninger, som til enhver Tid og i alle Stater ere gjorte mod den, da skal jeg vist ikke misunde den sin Sejer.

Det vil efter mine Tanker komme an paa at bevise, at dette Folks særegne religiøse Grundsætninger, som findes i dets Skrifter, ere forkastede af nærværende Slægt, læres ikke mere i dens Skoler, foredrages ikke mere i dens Synagoger, spores ikke mere hos dens nyere og mere philosophiske Skribentere: nemlig Ideen om en National-Gud, der udelukkende elsker den jødiske Nation; Forjættelserne om et Verdenherredom grundet paa alle Nationers Undertvingelse og Ødelæggelse; Fritagelse fra Opfyldelsen af almindelige moralske Pligter mod Ikke-Jøder, og et

deraf naturligt følgende menneskefjendsk Sindelag mod alle de af dem kaldede Gojim, Nochrim og Accum; at de i Kultur staae ved Siden af andre oplyste Statsborgere, og følge Skridt med dem; at de ved nyttige Kundskaber, Konster og Haandværker, fort ved Industrie, lige med andre Borgere fremme Statens Vel, og i Fejde=Tid lige med dem forsvare den. Dette frygter jeg vil vorde vanskeligt tilfredsstillende at bevise.

Tvertimod synes det, at Egennytte, Grumhed, og Ladhed ere Nationens Særkjende fra dens første Oprindelse.

Abrahams Opførsel mod sin Medhustru Hagar og dennes Søn Ismael er langt fra at være human, og kan vel kaldes grum. Jakob i Selskab med sin Moder Rebekka bedrager Oldingen Isaak, og tilsniger sig Esaus Førstefødsels=Ret. Morbroderen Laban bryder sit Ord mod Søstersønnen; denne gjør Kneb og Kon=

ster, for at tilsnige sig Fordel af den Hjord, ham af hin var betroet at vogte, ved et Middel, som den Tid maa have været probat. Datteren stjæler det lidet Guld, Faderen ejede, og lyver for ham, da han kommer for at søge efter de stjaalne Koster. Moses og Israeliter lyve for Kongen af Ægypten og laane Guld- og Sølvkar, som de beholde, da de forlode Landet. Man gyser ved den troløse Grusomhed, hvormed Sichemiterne snigmyrdes af Simeon og Levi. Straffene i Ørken ere rædselfulde, og Hævnen som de øvrige Stammer toge over Benjamins Stamme for een af en lille Flække begaaet Udaad mod en Frille, er fæl og blodtørstig.

Under det hierarkisk-politiske Anarkie, som Dommernes Bog giver os Efterretning om, er lidet Spor af Kultur og Industrie. Naar Love forbyde at beholde en Mands Kappe i Pant længere end til Solens Nedgang, fordi han havde den behov til Sengetæppe, kan man ikke gjøre

sig stort Begreb om Nationens Elegants, ja ei engang om almindelig Renlighed. Selv det: at æde sit Brød i sit Ansigtes Sved, som andre Nationer villigen hylde, er Jøden en Forbandelse. Et Land, som flyder med Melk og Honning, og lade Dage i Skyggen af Figentræer, synes derimod at være ham meer behageligt. Dog, vi ville ikke opholde os ved poetiske Billeder, vi have historiske Data. Hvorvidt Nationen var fremrykket i Kultur, sees af Hærens Tilstand ved Sauls Tronbestigelse, og den Nødvendighed hvori Salomo var: at betjene sig af fremmede Bygmestere og Arbejdsfolk ved Tempelets Bygning, hvorved Jøderne neppe bleve brugte til andet end Lastdragere, hvilket deres oprøriske Klager under Rhehabeam synes at tilkjendegive. Serubabel byggede et Tempel, som Jøder selv græde ved at see. — Jeg vil haabe: at Ingen vil beskylde mig for Falsk eller Forbrejelse af de her anførte Data. At Jødernes politiske og moralske Skrifter indeholde menneskefiendske Sætninger mod enhver Ikke-

Jøde, synes klart af følgende: I Henseende til Eden, da er Meened imod en Goj, det er en Ikke-Jøde, en Afgudsdyrker, og en Meschennid, d. e. en døbt Jøde, som altsaa har apostaseret, ingen utilgivelig Synd, saasom en Jøde skal kunne tillade sig, ei allene enhver Uret, men endog Voldsomhed og Bedragerie mod Gojim og Meschumadim, dem han ikke skal regne for sin Næste. Vel veed jeg: at Jøderne i Almindelighed gjerne vil paastaae, at de under Navnene Gojim og Nochrim ikke indbefatte de Christne; men, foruden mange andre Beviser for Urigtigheden af denne Paastand, synes mig dette Had mod en døbt Jøde, som ikke sjelden ytrer sig endog i Forbandelser over ham naar han mødes med en ægte Israelit, som for Exempel at han maa brække Beenpiberne i sine Laar, tydeligt nok at tilkjendegive deres Sindelag mod Christendommen. Jeg faaer Lejlighed til ydermere at godtgjøre dette.

Paa deres Forsoningsfest (Som Kip-

por) kunne de desuden faae Aflad for den største Forbrydelse i Meeneden, nemlig Synden mod det andet Bud. I Bønnen om Synds Forladelse, der findes i alle jødiske Bønnebøger (Machsoren) under Titel af Tephillath Jom Kippor, nævnes udtrykkeligt Meened, Eedbrud, og Guds Navns Vanhelligelse, thi det hedder der: "Og tilgiv os alle Synder, som vi have begaaet ved dit Navns Vanhelligelse, saa og de Synder, vi have begaaet imod dig ved falsk Eed."

Vel er det sandt, at Meened, endog mod en Goi, — om Meened mod en Apostat tales ikke — ikke fordi man bedrager ham, men fordi man viser Ringeagtelse for Guds Navn, ansees for en stor Synd; men forsones kan den, og synes ikke efter Jødernes Principer at kunne fortjene juridisk Revselse. Desuden staae Jøderne i den falske Formening, at alle deres Synder kunne afsones ved den Landflygtighed, hvori de troe at leve blandt os, og ved Døden. Og betænker man endelig, at

det er dem efter Rabbineres og Talmudisternes Lære tilladt, ved Mentalreservation at turde fornægte hver Eed, som de sværge paa en Fyrstes eller Øvrigheds Befaling, i Særdeleshed for en Goi, og desuden at to saare vise Rabbiner, nemlig Akkiva og Johannan, efter deres Kollegers Vidnesbyrd ikke have taget i Betænkning at sværge paa denne Maade; saa synes mig, at man i slige Tilfælde kan finde det saare betænkeligt at lade en Jøde sværge.

Gud selv kan ved Engelen Mi løses af sin Eed, og har ogsaa, da han førte Israels Børn gjennem det røde Hav, ladet sig løse fra den.

Jøderne ansætte ellers Rabbi Akkiva som en Art Storkantzler hos Gud Fader, for at forklare Loven, over hvilken han til Beviis paa dens Tydelighed og hans hermeneutiske Talent allerede skal have givet 365 forskjellige Fortolkninger.

Neppe kan der tænkes noget hæftigere Fiendskab end det, hvormed rettroende Jø-

der forfølge deres frafaldne Troesforvand-te. De kalde, thi det skal endog være dem befalet, en Christen Kirke Bethlakkise, (et Privet,) og de Christnes Daab en Tilintetgjørelse, hvorfor og enhver døbt Jøde kaldes Meschumad, og dette Ord afledes deels af schmadden tilintetgjøre, deels af lehaschmid, een der bør forfølges og udryddes.

Naar en saadan Apostat vender tilbage til Jødedommet, maa han først paa en stor Stol i Synagogen, som kaldes Almenon, offentlig fornægte den antagne Christendom, dernæst lade sig hudstryge medens Jøderne synge en Psalme, og endelig ved Synagogens Dør lade sig bespytte og træde paa af enhver rettroende Jøde. Saaledes behandlede man Uriel Acosta. Holbergs jød. Hist. A. 1747 S. 677. Dette giver dog vel ingen Agtelse for Christendommen tilkjende?

Saavel Herr Lohenstein som Oberkonsistorial-Raad Teller har forsikkret, at un-

gen selv og i en Formular for et Rets-Dokument, der daglig bruges, betjener sig af Udtryk der tydelig vise Jødernes Meening om Christus. End videre, og sandelig meer end nok; i Tosephos tract. til Avodah sarah Amsterd. 1645 fol. 26, col. 2 staaer skrevet: alle Gojim ɔ: alle Folk foruden Jøderne uden Undtagelse ere Afgudsdyrkere, og i Frankfurther Udgave: Nochrim ere alle tilhobe Afgudsdyrkere. Jeg vil ikke tale om den smukke Bøn Aleen leschabbeah, som Preussens Konge Fr. I. den 28 August 1703 forbød at bedes i Synagogerne. Item disse smukke Sententser tob begojim laharog ɔ: endog den bedste blandt Gojim maae man dræbe; og tous Goj mutter, ɔ: det er tilladt at bedrage en Goj. — Ere nu Jøderne forbundne til at antage disse Rabbiner-Afsindigheder, og menneskefjendske Grundsætninger? Dette synes deres Rabbiner at paastaae. Saaledes har Rabbi Jonathan paastaaet: at en Jøde under Tabet af sin Salighed bør troe: at da Vinden førte alle Græshopperne i det

røde Hav, den da ogsaa toge dem med sig, som vare indsaltede i Kar til Spisning. Man maae troe det, om ogsaa hin løser hvad denne binder, eller hin paastaaer at Højre er Venstre, og denne at Venstre er Højre, thi saavel hin som denne lærer den levende Guds Ord. Af denne Mening var selv Mendelsohn.

Han paastod endog: at Christus blev korsfæstet in optima juris forma. Han vover at fordre: at de Christne, ved Stat og Individuer skadelige Forrettigheder, skulle nærme sig det Folk, der, i hvor det gaaer, har store Forjættelser, og som engang vel turde opstaae i sin Kraft. Saaledes lægger han Trudsler til Fordringer, og man vil heraf see: baade at Søderne vel ikke endnu have givet Slip paa deres Haab om deres formeentlige Forjættelsers Opfyldelse, saa og hans egentlige Mening om Christendommen.

At Søderne endnu troe Jehovah som deres National=Gud, og sig, som hans Yndlings=Folk, det synes klart af hvad jeg nu vil anføre af den lærde og humane

Forfatters Afhandling om Jøderne, som findes i Danske Videnskabers - Selskabs Skrifter i 6 D. 1 Hæfte Pag. 173.

Det er mærkværdigt: at det jødiske Sanhedrim som i Aaret 1807 mødte i Paris for at sanctionere den i Aaret 1806 sammenkaldte israelitiske Forsamlings Beslutninger, med al Nærmelse til de christne, og især franske, politiske Indretninger, dog ikke har kunnet løsrive sig fra Ideen om Jødernes særegne Nationalitæt, som følger dem overalt, hvor de opholde sig, og gjør dem fremmede for det Folk, de leve iblandt. Selv i Slutnings-Talen, hvorved Sanhedrins Møder endtes, af dets Forstander Rabbi Sinzheim, kaldes Gud endnu udelukkende Israels Gud, Israeliterne Guds Folk, alle til den israelitiske Stamme henhørende, deres Brødre i egentlig Forstand; skjøndt i de officielle Erklæringer det gjerne hedder: at de ansee Frankrige for deres Fædreland, og de Franske for deres Brødre, ligesom de og i disse gjerne kalde sig den mosaiske Reli-

gions franske Bekjendere eller Franske af den jødiske Tro.

Jeg haaber, at det vil ikke være nogle af mine Læsere ubehageligt, at jeg her i Korthed foredrager hvad jeg har fundet i Staatsgeschichte Europa's von dem Frieden von Tilsit bis zur Abreise Napoleons zur Armee in Spanien, Fünfter Jahrgang. Tübingen 1810 S. 130, u. s. w., om Jødedommets Reform i Frankrige.

Ved Siden af Arve-Adels Indstiftelse, om hvilken det lader sig godtgjøre, at den var uomgængelig nødvendig, gik Jødedommets Reforme i Frankrige og Kongeriget Italien. Dens Hensigt kunde neppe være nogen anden end den: at tilintetgjøre den Indflydelse, som Jøderne hidindtil havde havt paa alle de Staters Finants-System og Vel og Vee, hvis Oekonomie nærmede sig en reen Penge-Oekonomie. Vel lader sig intet vist fastsætte over denne Hensigt, saalænge den franske Kejsers statsoekonomiske Grundsætninger ikke nøje ere bekjendte; imidlertid fremlyser af de kejser-

lige Dekreter med største Bestemthed, at Napoleon sigtede til intet ringere, end til en udartet Slægts Gjenfødelse, hvilken fra den Tid af, da de uddreves af deres Fædreland, igjennem saa mange Aarhundreder altid funde Middel til ved en snild Behandling af Penge at unddrage sig Identifikation med de Folk, blandt hvilke de levede, at danne en Stat i Staten, og paa deres Medborgeres Bekostning at forsvare sin Ejendommelighed.

Det første Stød til Jødedommets Reform blev givet ved de Klager, som Indvaanerne i Rhin-Departementerne førte over Jødernes ublue Aager, en Aager, formedelst hvilken en stor Del af de franske Statsborgere befunde sig i et langt haardere Slaverie end det, der nogensinde var forbundet med Feudal-Væsenet. Ved Fremlæggelse af Kjendsgjerninger beviste man, at uden et ligesaa hurtigt som virksomt Hjelpemiddel, ville Rigdommene og Hjelpekilderne i disse skjønne Provindser opsluges af Jødernes umættelige Vindesyge. For at forskaffe sine ulykkelige Un-

dersaatter Lettelse, suspenderede Kejseren den 30te Mai 1806 alle Jødernes Gjelds-fordringer i sit hele Rige paa en ubestemt Tid. Dette var et Tordenslag for en Slægt, som blot lever af Handel og Interesse; men dette Tordenslag var nødvendigt, for desto hurtigere at naae højere Hensigter. Disse koncentrerede sig i den Tanke, at forandre Jødernes Stilling med deres Medborgere saaledes: at der blev intet andet for dem, end at forsage Pengehandelen, at dele Samfundets Arbejder i deres hele Omfang, og af Jøder, som de hidtil havde været, at omdannes til franske Borgere.

Til dette Øjemed sammenkaldte Kejseren Aar 1806 i Sommeren Frankrigs og Italiens jødiske Notabler til Paris. Her forelagdes dem ved deres Ankomst følgende Spørgsmaal:

1. Er det Jøderne tilladt efter deres Love at have flere Koner til Ægte?

2. Er efter den jødiske Lov Ægteskabs-Skilsmisse tilladelig? er den gyldig uden Rettens Dom, og gyldig i Kraft af Love, som stride mod dem, den franske Lovbog fastsætter?

3. Har en Jødepige Lov at ægte en Christen og en Christenpige en Jøde? eller befaler den jødiske Lov at de blot maae gifte sig imellem sig selv?

4. Ansee Jøderne Franskmændene som deres Brødre? eller ere Franskmændene Fremmede i deres Øjne?

5. I hvad for Forhold, saavel i hint som dette Tilfælde, staae Jøderne med Franskmændene, som ikke bekjende dem til den jødiske Tro?

6. Holde de i Frankrig fødte, og efter Loven som franske Borgere agtede Jøder, Frankrige for deres Fædreland? paaligger dem den Forbindelse at værge om det? ere de forbundne til at lyde de franske

Love og at rette sig efter den borgerlige Lovbogs Forskrifter?

7. Hvo udnævner Rabbinerne?

8. Hvilket er det Politie og den Retten spleje, som Rabbinerne udøve og haandhæve imellem Jøderne?

9. Er Valgets Form og Art, og ligeledes den Politie- og Retsmyndighed, som Rabbinerne udøve, anordnet og fastsat ved en bestemt Lov, eller handler man her blot efter Sædvane?

10. Gives der Haandteringer og Levemaader, som den jødiske Lov forbyder Jøderne?

11. Forbyder den jødiske Lov Aager mod Troesforvandte?

12. Forbyder eller tillader den dem at udøve den mod Fremmede?

Paa Besvarelsen af disse Spørgsmaal beroede Jødernes tilkommende Skjeb-

ne, det lader sig altsaa let indsee: at de jødiske Notabler samlede al deres Forsigtighed, for ikke at sætte Jøderne i Frankrige og Italien i Forlegenhed. I hvorledes de endog i sig selv maae have været sindede, saa kunde man af deres Svar i Almindelighed ikke udlede andet, end at Jøden ved sin Religion og sin Lov paa ingen Maade var hindret i at opfylde en Borgers Pligter i deres hele Omfang. Tilfreds med dette Resultat sammenkaldede den franske Regjering, umiddelbar efter Notablernes Forløvelse, et stort Sanhedrin til Paris, deels for at sanctionere Notablernes Kjendelser, deels for paa Grundlaget af disse Kjendelser at udkaste en nye Forfatning for Jøderne, som skulde have den Kraft at ophæve Forskjellen imellem Jøder og Ikke-Jøder. Det store Sanhedrin forsamlede sig paa samme Tid, som Krigen mellem Frankrige og Preussen udbrød, og dens Sessioner varede indtil i Vinteren 1806, da Napoleon fra Weichselens Bredde erklærede dem for fuldendte.

Siden den Tid bestaaer det Særegne i Jødernes Forfatning i Frankrige deri: at de, formedelst en fra Regjeringen udgaaende, og igjennem et Central-Consistorium paa Departementernes Consistorial-Synagoger forplantet Tilskyndelse, bestandig indbydes til Identification med deres ikke-jødiske Medborgere.

I ethvert Departement, hvori 2000 Bekjendere af den mosaiske Lov befinde sig, er en Synagoge og et jødisk Consistorium; og hvis der i et Departement ikke findes 2000 Jøder, saa omfatter Consistoriets Dioeces saamange Departementer i Nærheden, som behøves for at tilvejebringe dette Antal. Synagogens Sæde er i den Stad, som har den talrigeste jødiske Befolkning. Ingen Synagoge kan oprettes, naar Consistorial-Synagogen ikke har gjort den kompetente Øvrighed Forslag derom. Men enhver Synagoge bliver bestyret af 2 Notabler og en Rabbiner som bestemmes af den kompetente Øvrighed. I hver Consistorial-Synagoge gives der en Overrabbi-

ner, saa at Consistorium bestaaer af en Overrabbiner, en Rabbiner hvor det er muelig, og endnu af 3 Jøder, af hvilke 2de vælges i den Bye, hvor Consistorium har sit Sæde. I Consistoriet præsiderer det ældste Medlem, og kaldes Consistoriets Ældste. Af den kompetente Øvrighed vælges i hver Consistorial-Dioeces 25 Notabler iblandt de meest skatydende og anseeligste Jøder, og disse vælge Medlemmerne i Consistoriet, hvilket Valg dog maae stadfæstes af den kompetente Øvrighed. Kun under følgende Betingelser kan et Medlem vælges, nemlig:

1. Han maa være 30 Aar gammel.

2. Ikke have spillet Bankerot, eller om saa er skeet, da paa en æragtig Maade være indsat i sin forrige Stand.

3. Han maa ikke være bekjendt for at have drevet Aager (???)

Enhver Jøde, som vil nedlade sig i Frankrige eller Kongeriget Italien, maa

3 Maaneder forud gjøre Angivelse derom til det Consistorium som ligger nærmest det Sted, hvor han agter at nedsætte sig. Consistoriets Forretninger ere:

1. At vaage over: at Rabbinerne hverken offentlig eller privat kunne give en Forklaring over Lovene, som ikke stemmer overeens med den Forsamlings Svar, som det store Sanhedrin har forvandlet til Doktrinal-Retskjendelser.

2. At holde Orden i det Indre af Synagogen, at vaage over de særdeles Synagogers Forvaltning, at anordne Hævelsen og Anvendelsen af de Summer, som ere bestemte til at bestride Omkostningerne ved den jødiske Gudstjeneste, og at agte paa, at ingen Bønsamling af religiøse Grunde eller Paaskud holdes.

3. Paa alle muelige Maader at opmuntre Jøderne i deres Dioeces til at lægge sig efter nyttige Haandte-

ringer, og at anmelde for Øvrigheden dem, som det fejler paa lovlige Midler til at ernære sig.

4. Hvert Aar at tilkjendegive Øvrigheden Antallet af de jødiske Conskriberede i Dioecesets.

I Paris gives der et Central-Consistorium, som bestaaer af 3 Rabbiner og 2 andre Jøder. Rabbinerne i dette tages af Oberrabbinerne, og de øvrige Medlemmer af dette Consistorium vælges efter samme Love, som de ikke-lærde Medlemmer af Consistorial-Synagogerne.

Hvert Aar udtræder et Medlem af Central-Consistorium, men som atter kan vælges; men den Nyvalgte kan ikke installeres, forinden han er stadfæstet i Valget af den kompetente Øvrighed.

Central-Consistoriets Forretninger bestaae i følgende:

1. At føre Brevvexling med Consistorierne.

2. At vaage over Forfatnings-Lovenes Udførelse.

3. At angive for den kompetente Øvrighed ethvert Brud mod Forfatningen, enten saa samme rejser sig af Overtrædelse af samme, eller af Efterladenhed i at beobagte samme.

4. At bekræfte Rabbinernes Udnævnelse, og i Tilfælde af en Rabbiners Afsættelse, at foreslaae samme for den kompetente Øvrighed, og iligemaade at foreslaae Consistoriets Medlemmer.

En Overrabbiners Valg foretages af de fem og tyve Notabler. Den nyvalgte maae ikke tiltræde sit Embede, forinden Central-Consistoriet har stadfæstet hans Valg.

Til Rabbiner kan ikkun den vælges, som er enten en indfødt eller naturaliseret

Franskmand, eller Italiener af Kongeriget Italien, og som kan fremlægge et Vidnesbyrd paa sin Duelighed, underskreven af 3 italienske Overrabbiner, dersom han er en Italiener, og ligeledes af 3 franske Overrabbinere, hvis han er en Franskmand.

Rabbinernes Forretninger bestaae deri:

1. At de lære Religionen.

2. At de forklare denne efter de Kjendelser, som det store Sanhedrin havet affagt.

3. At de bestandigen og under alle Omstændigheder paaminde deres Troesforvandte om Lydighed mod Lovene, og fornemmelig og i Besynderlighed mod dem, som have Hensyn paa Fædrelandets Forsvar, samt paa det kraftigste formane dem dertil hvert Aar mod Konskriberingens Epoke, fra Authoritætens første Indkaldelse, indtil Lovens aldeles Fuldbyrdelse.

4. At de forestille Jøderne Krigstjenesten som en hellig Pligt, og oplyse dem om, at saa længe de staae i Tjenesten, løser Loven dem fra de Skikke, der ikke kunne enes med samme.

5. At de prædike i Synagogerne, og oplæse de Bønner, som der almindelig skulle bedes for Kejseren og den kejserlige Familie.

6. At de sanctionere de ægteskabelige Forbindelser og erklære Ægteskabs-Skilsmisser, uden at de dog i noget Tilfælde kunne skride til disse Forretninger, forinden Parterne have forelagt Civil-Akten Ægteskabs-Forbindelsen eller Skilsmissen i behørig Form.

Rabbinernes Gehalt, som ere Medlemmer af Central-Consistoriet, er fastsat til 6000 Franker, og Over-Rabbinens for Consistorial-Synagogen til 3000 Fr.

Ethvert Consistorium foreslaaer den kompetente Øvrighed et Fordelings-Udkast imellem Dioecesets Jøder, til Betaling af Rabbinernes Gehalt. De andre Omkostninger ved Gudstjenesten bestemmes og fordeles efter Consistoriets Andragende af den kompetente Øvrighed.

Ethvert Consistorium foreslaaer udenfor sin Kreds, en Jøde, som ikke er Rabbiner, til at indsamle de Summer som skulle hæves i Dioecesetet, og denne Indcasserer betaler Rabbinerne hver Fjerdingaar, saa og Omkostningerne ved Gudstjenesten, paa en Assignation, som maa være underskrevet i det mindste af 3 Medlemmer af Consistorium.

Enhver ikke-ansat Rabbiner, som vil beholde sin Bopæl i Frankrige eller Kongeriget Italien, er forbundet til, ved en formelig af ham underskreven Erklæring, at bifalde det store Sanhedrins Kjendelser. De Rabbiner, som vare Medlemmer af det store Sanhedrin, skulle saavidt mue-

ligt have Forret for alle andre til Overrabbiners Pladse.

Paa denne Maade indledes ved en passende Fortolkning af Moseloven en Reform, hvilken, uden at paalægge Samvittighederne den mindste Tvang, kuns kunde endes dermed: at betage Frankrigs og Kongeriget Italiens jødiske Indvaanere hin saavel fantastiske som utaalelige Egoisme, formedelst hvilken de hidindtil havde unddraget sig for besværlige borgerlige Pligter, og mere levet i en indbildt Jøde-Stat, end i den virkelige Stat, som ernærede og beskyttede dem. Mosaisme og Jødedom vare med Flid skilte fra hinanden, hin skulde vedblive, saa længe den kunde, men denne derimod skulde forstyrres saa hastigt som muligt. Tiden vil lære, hvormeget der ved denne Reform er virket.

Men Napoleon fandt endnu for godt, at underkaste Jøderne i sine Riger andre Love, som i det de havde de samme Hensigter, endnu bestemtere forkyndede hans

Hensigt at forbedre denne udartede Slægt. Vel bleve de ved Dekretet af 30te Mai 1806 tagne Forholds-Regler tilsidesatte, men Jødernes Gjeldsfordringer bleve ikke destomindre underkastede de strængeste Foranstaltninger.

Ethvert Laan af en Jøde til en Mindreaarig uden dens Formynders Autorisation, til Qvinder uden deres Mænds, til Soldater uden deres Foresattes, bleve erklærede for aldeles ugyldige. Intet Vexelbrev, ingen tør Vexel, ingen Obligation, som ikke var undertegnet af en handlende Underdan af det franske Rige, til Fordel for en Jøde, skulde kunde indfordres, naar dens Ihændehaver ikke godtgjorde at dens Værd var reent ud og uden Bedrag udbetalt. Domstolene finge Ret til at nedsætte enhver Gjeld, som ved Renters Tillæg var voxet til mere end 5 Procent. Men stege de til Kapitalen lagte Renter over 10 Procent, saa skulde Gjelden erklæres for Aager og annulleres. I Henseende til retmæssig Gjeld skulde

Domstolene tilstaae Skyldneren en billig Frist. Fra første Julii af i det løbende Aar, maatte enhver Handels-Jøde forsyne sig med et fra Departements-Præfecten udstædet Patent, og dette kunde ikke udfærdiges uden Vidnesbyrd fra Almeen-Raadet, at Jøden aldrig havde afgivet sig med Aager eller ulovlig Handel; og fra Synagogens Consistorium, at hans Opførsel var god og hans Ærlighed ikke underkastet nogen Tvivl. Tillige finge General-Prokurørerne ved Domstolene Ret til, at tilbagetage dette Patent, som hvert Aar maatte fornyes, hvis de skulde komme efter, at den Patentiserede havde drevet Aager og ulovlig Handel.

Alle Handelsakter af en upatentiseret Jøde bleve erklærede ugyldige, og det samme skulde gjelde om ethvert Hypothek, som en Jøde uden Patent tog paa Godser, saasnart det kunde bevises, at denne Hypothek hidrørede fra et paa Vexel eller Handel sig grundende Foretagende.

Alle til en upatentiseret Jødes Fordel underskrevne Contracter og Obligationer, som ikke anginge Handel, skulde underkastes Rettens Revision, og beviste Skyldneren, at Aager eller ulovlig Handel derved havde fundet Sted, saa skulde Gjelden af Retten nedsættes, men hvis Aageren oversteg 10 pCt., annulleres.

Det blev Jøder forbudet at laane Penge til Tjenestetyende paa Pant; men endog andre Personer maatte de ikke laane paa Pant, uden en af en Notarius opsat Act, der bevidnede at Pengene vare udtællede i Vidners Paasyn, under Straf af at tabe al Ret til Pantet.

Under samme Straf forbødes det Jøderne at laane Penge paa Husgeraad, Kjøkkentøi, Instrumenter, Haandværkstøj og Klædemon, til Arbejdere og Daglønnere. Jøder, som ikke vare boesatte i Over- og Neder-Rhins-Departementer, skulde i Fremtiden ikke have Tilladelse at nedsætte sig der, men ogsaa i Frankriges

øvrige Departementer maatte ingen Jøde bosætte sig, som ikke havde erhvervet sig en Landejendom, og drev Agerdyrkning uden at bemænge sig med Handelen.

Endelig blev det i alle Departementer Jøden forbudet, at lade en anden gaae i sit Sted ved Conskriptionen; de skulde være forpligtede til personlig Tjeneste.

Efter denne Digression, om den saa kan kaldes, bør jeg dernæst, for de Læsere, som muligen kunde ønske sig nøjere underrettede, berøre de Data, hvorpaa Beskyldningerne hos Forfatteren af det Skrift, hvis Oversættelse her leveres, grunde sig om Spaniens og Polens Ødelæggelser af Jøderne.

Til at oplyse hine, vil jeg stræbe at gjøre et Udtog af vor lærde Conferentsraad Moldenhauers Afhandling om den Indflydelse, de Jøderne i Spanien tilstaaede Rettigheder i Middelalderen havde paa

Statsforfatningen og det offentlige Vel. Denne Afhandling findes i det skandinaviske Litteratur-Selskabs Skrifter 1806, andet Bind, Side 122. Var saavel denne som Herr Etatsraad Smith-Phiseldecks Afhandling sjeldne at bekomme, saa vilde jeg have udbedet mig Tilladelse af Forfatterne, Ord til andet at indføre disse tvende Mønstere paa Skjønhed og Grundighed i denne min Forerindring; nu maa jeg lade mig nøje med et Udtog af den første; den vil som Udtog tabe sin Skjønhed, maatte den kun ikke tabe noget i dens væsentligste Egenskab.

I Spaniens frugtbareste Provindser nøde Jøderne Fortrin, som selv de mindst sindige Forsvarere af deres Rettigheder maatte finde overdrevne; men den største af alle de Fordele de nøde, var den Rettighed Lovene hjemlede dem: at besidde liggende Grunde, og at nedsætte sig som Jordegods-Ejere; denne Ret beholdt de længst af alle de dem forundte Rettigheder, og lige til deres Forjagelse. Men

ingen Jøde befattede sig med Agerdyrknin-gens Drift, dette overlode de til christne Dagløunere og mohriske Slaver. Handel i alle dens Grene var den Syssel, som Jøderne næsten overalt fra deres Adspredelse opofrede deres Kraft og Virksomhed. Den var de samtlige spanske Jøders vigtigste Næringsvej. Selv utilbøjelige til Deeltagelse i produktiv National-Industrie, skadede de denne ved de Maximer, som de fulgte i deres Handels-Politik med den producerende Folkeklasse. Overalt, hvor hiin betænkelige Indflydelse ikke enten er forebygget eller modificeret ved Statens Love, har Erfarenhed viist det en afgjort Sandhed, at derved lidt efter lidt Landets Marv udtæres.

I Spanien var omtrent hver niende Menneske Jøde, og hans Næringsvej Handel. Den Yndlings-Plan, som de med urokkelig Standhaftighed fulgte, var at forvandle hver Handelsgreen til Monopol, og en Moral der saare lidet indskrænkede Midlerne til at opnaae denne Hensigt, og

retfærdiggjorde Vindesygens mangfoldige Kunstgreb. Hertil kom nogle for Jøderne gunstige Omstændigheder, og alt dette tilsammentaget satte Jøderne i Stand til at forsikre sig Rigets hele Pengemasse. Nu var Laan hos dem de trængende Christnes eneste Tilflugt, og herved Lejlighed til Aager i al dens Vederstyggelighed; den dreves saavidt, at man endog satte dens Følger udaf Syne.

Klager løde paa Rigsdagene i det 14de og 15de Aarhundrede fra Stædernes Prokuratorer, over Jødernes Snedighed i deres Skakkren og Aagren, over den Ubarmhjertighed hvormed de ødelagde Folk og Land; man søgte endelig ved Love at hæmme dette Onde; men deres Ubestemthed og Partiskhed gjorde dem lette at omgaae, vanskelige at overholde.

Spaniens Konger, hvis Livegne Jøderne vare, laante Jødernes Forestilling mod Folkets Klagemaal over Aager og Undertrykkelse, et villigt Øre.

Alphons den II befol i Aaret 1325, at alle de Buller, hvorved Prælaterne og Rigets Stormænd paastode sig løste fra den Forbindtlighed at tilfredsstille deres jødiske Creditorer, skulde sættes udaf Kraft; men ofte tvang Klagernes Heftighed Kongerne til eftergivende, ofte meget vilkaarlig Fremgangsmaade. Saaledes blev, ved Magtsprog, undertiden den 3die Deel af Jødernes Gjeldsfordringer udslettet, og den øvrige Deels Betaling fastsat til korte Terminer, efter hvis Forløb de skulde være magtesløse. Stundom forbødes Christne Laan hos Jøder, og befaltes i Handel at betale dem contant. Befalinger og Forbud af denne Art glemmes lige saa hastig, som de overilet gjøres; men her var det ikke Tilfældet, de tjente kun til at forøge det Onde de skulde formindske. De jødiske Kapitalister indsaae Lovens Afmagt til at afværge den uundgaaelige Trang og standse Lidenskabers Fordringer.

Ethvert truende Uvejr vidste de at aflede, med Standhaftighed og i Haab om bedre Tider bare de Tab. Aabenbare

modsatte de sig aldrig de mod deres Handels-Interesse stridende Love, hemmeligt vidste de ved List at eludere dem, ingen Vanskelighed afskrækkede dem, ingen Hindring trættede dem; hverken lode de sig beskjæmme ved nogen haanlig Afvisning, ej heller bringe ud af Fatning ved nogen Fornærmelse.

Især anvendte de deres hele Konst paa at vedligeholde tvende Privilegier, som deres Velyndere ved Hoffet havde tilsneget dem. Det ene var Jøde-Edens Tilstrækkelighed til at gjøre en Gjeldsfordring paa en indstævnet Christen gyldig for Domstolen. Det andet var Ret til, at naar der hos dem fandtes stjaalne Sager, eller de havde solgt dem til en tredie Mand, de da turde dølge Tyvens Navn og saaledes være hans Hælere. Beviser herfor give de fornyede og skjærpede Forordninger, paa Rigsdagene 1371, 1379, 1385, mod dette affindige Privilegium.

Uagtet saadan Naadesbeviisninger af den spanske Regjering mod Jøderne, pressedes de dog stundum af samme for Penge.

Denne Pengepresning udøvedes endog af Spaniens bedre Regenter, og Tid efter anden fyldtes den tømte Stats-Kasse ved at plyndre Jøderne. Dette var een i Middelalderen antaget Praxis, endog udenfor Spanien. Tyrannen, Philip den smukke, beklippede Mynten, aagrede værre end en Jøde, og brugte naturligviis denne Finants-Operation med umenneskelig Koldblodighed. Henrik 3 i England afpresser dem under Trudsel af Dødsstraf 8000 Mark Sølv; og naar de forestille ham den Sums umuelige Betaling formedelst lidte Uheld, sælger han dem til sin Broder Richard, med den Fuldmagt: at rive Tarmene ud af Livet paa dem, han selv havde flaaet. Selv en Alphons den Vise kaster dem i Lænker, for at aftvinge dem Penge.

Jevnlig hævnede Nationerne sig over Jødernes Undertrykkelse og Aager med Grumhed, Rov og Mord, bortsnappede deres Formue, og blandede den Uskyldiges Blod med den Skyldiges. Saaledes fulde i

Aaret 1328 blot i een af Navarras Stæder 10000 Jøder for Folkets Mordsværd, og deres Huse plyndredes og brændtes. Almindeligere og grusommere var Folkets Raserie 1391, men dette havde tillige andre Grunde.

Jøderne våre i Spanien ved pavelige Buller Livegne af de spanske Regenter. Disse opdagede hos hine en udmærket Duelighed til at skaffe Penge i Statens Pengetrang, uden at hensee paa Følgerne, nemlig Statens Udsuelse, og blændede ved Jødernes List og Kunstgreb banede de selv Jøderne Vejen til alle Over- og Underbetjeninger ved Skatkammeret. Nu bleve de Rigets Financiers i Ordets værste Forstand. Kongerne fik deres Pengetrang hævet, uden at bekymre sig om de fordærvelige Følger Jødernes Operationer havde paa Industrie og den producerende Borgerklasse; og Hadet, som de nye Paalæg vakte, væltedes fra dem paa Jøderne. Trods Folkets Klager over Undertrykkelse, og den deraf vakte Forbittrelse, bleve disse

deres Maximer troe, fordrede Skatter og Afgifter med ubøjelig Strænghed af de christne, især fattige Undersaatter, med partisk Skaansel af deres egne Troesforvandte, og Klager og Forbittrelse mod Jøderne voxede.

Landets Rige og Mægtige fulgte Kongernes Exempel og formerede Landets Uheld. Nu bleve Jøderne ogsaa disses Huushovmestere og Forpagtere. Følgerne heraf vare Landmandens Forarmelse og totale Undergang. Ved Svig vandt de den trohjertige Bondes Tillid, de vare hans Commissionairer i at skaffe ham Alt til Livets Nødtørft og Nydelse, hans Raadgivere, hans Hjelpere i Nød, hans Læge i Sygdom; blændet som Kongen og de Store af Skinfordelen aabnedes hans Øjne først da, naar hans israelitiske Ven gjorde ham sin Regning. Thi hans Overskud var almindelig da de Arme, hvormed han i Fremtiden maatte trælle, for i Armod og Kummer at fortjene sit sparsomme Underhold. Endelig faldt ogsaa Dækket fra

Godsejernes Øjne, de saae ved Forpagtningens Udløb deres Undergivnes Formue træsfelig plyndret, og dem selv bedragne for den største Deel af Rovet. Armod og Nød overalt.

Nu forenedes de Mægtiges Klager med Almuens, og alle anspændte nu fælles Kræfter for at udelukke Jøderne fra den offentlige Pengeforvaltning, som de ved Regenternes falske Politik og ved deres Hofvenners Indflydelse havde bemægtiget sig, saavelsom den private ved Forpagtnings-Contrakter. Uagtet Jødernes Frugtbarhed paa Kunster, og Trædskhed til at afvende dette første Tordenslag, skjærpedes Forbuddene, og man tilføjede i Aaret 1412 den strænge Trudsel: af uudeblivelig Landsforvisning og Ejendommes Tab. Dette satte dette Ondes Fremgang Grændser. Religiøs Antipathie formerede Hadet; Tigger-Munke og Prædike-Ordenerne, som paa den Tid oversvømmede Spanien, lod ingen Lejlighed gaae forbi til at opflamme dette; ethvert Uheld paa Byer,

Agre, Mennesker og Qvæg, forklaredes som guddommelige Revselser for Overbærelse med Korsets uforsonlige Fiender. Svermeriets opflammede Indbildningskraft digtede, og Lettroenhed, forstærket ved Had, antog som Sandhed de gyseligste Forbrydelser af Jøderne; Givt, Mord paa Christne, især Børn, Troens-Symbolers Blasphemie uagtet alle derved forefaldne Undere, Alt anvendtes, Alt maledes med Forbrydelsens rædselfuldeste Farver. Stride Strømme af Blod styrtedes, og saaledes varslede Begyndelsen og Midten af det 15 Aarhundrede det kommende Uvejr.

Forfølgelserne tvunge Jøderne, da de blot havde Valget mellem Død og Daab, at vælge den sidste, og deres Samvittighed beroligede sig med Formening at ethvert Frafald kunde forsones ved Tilbagevendelsen til Fædreloven. Valget lettedes desuden ved den dem særegne Tænkemaade, i Følge hvilken, Alt hvad en Jøde gjør og lider udenfor sin Samfunds Kreds, gjør ham ligesaalidet Skam, som Ære, og han

afryster altsaa med den største Ligegyldighed enhver nok saa fornedrende Mishandling, en udvortes Magt udøvede mod ham.

Mildere Omvendelses-Midler valgtes ogsaa; man gjendrev Jødernes Vildfarelser, og overtalede. I Enden af 14de og Begyndelsen af 15de Aarhundrede fremstod Don Vincente Ferres, for sine Sæder agtet som Apostel, for sin Veltalenhed som guddommelig Inspirert. Hele Skarer af Jøder omgivne af en andægtig christen Hob forlangede Daaben med Anger og Taarer af hans hellige Hænder. Kirken fik en Tilvæxt af 35000 Proselyter. Synagoger forvandledes til Kirker og Jøde-Districter til christne Menigheder.

Man forenede med Troesprædikener Religions-Disputer, hvori Pave Benedikt den 13de ved sit Ophold i Spanien tog virksom Deel, meest dog for at skaffe sin vaklende Trone en Støtte. Hvo her ikke overbevistes, paa ham anvendtes strængere Midler.

Men snart indsaae Kirken, at dens Tilvært af Proselyter var en Tilvært af Hyklere, som skadede den mere end alle dens aabenbare Modstandere og Kjættere. Omvendelsens Tvang, Tanken om de tabte store Forjættelser, deres standhaftigere Troesbekjenderes Bebrejdelser, den blandt Jøderne, endog ved deres Eeds-Aflæggelse, antagne Mental-Reservation, Alt forledede dem til dette Hyklerie. I Kirken og ved Processioner andægtige Christne, hjemme i Løndom og Synagogen ivrige Jøde-Zeloter, fulde de hist ned for Krucefixet og den indviede Hostie, her udøsede de de tøjleløseste Forhaanelser mod de Christnes Tro og Skikke. End mere, de forenede med nedrig Forstillelse en ondskabsfuld Hævns Plan. Deres ældre Forbindelser med christne Familier brugde de til at forføre til Overgang til deres Tro. Enkelte heldige Forsøg lokkede til Planer af videre Omfang.

Og nu udbredte sig i dybeste Mørke en fordærvelig Sekt af judaiserende Christ-

ne. Jøder under Christendommens Maske, indsnege sig i Retter, Kirker og Skoler. Paa Sabbathen fremtraadde de i Synagogerne som den mosaiske Lovs Forklarer; om Søndagen i de christne Kirker, for i Messe-Ornat at vanhellige Alterens Sakramente. Opdagelsen af denne Skjændighed opfyldte de Christne med Skræk, Afsky og Hevn, og alle sukkede med Længsel efter Rigets Forløsning fra Christendommens værste og uforsonligste Fiender.

Under disse Omstændigheder stege Ferdinand og Isabella paa Tronen.

Orden i Rigets forvirrede Tilstand tilvejebragt, vende de deres Øjne til de Farer der truede Kirken. Ediktet af 1480 forbød Jøderne al Omgang med Christne, anviste dem visse Qvarterer hvor de skulde boe, og Øvrigheden paalagdes den strængeste Opsigt med Ediktets punktlige Overholdelse. Nu kom Inqvisitionen frem i sin rædselfulde Skikkelse. Man indkaldte dem,

som følte sig skyldige i Kjætterie og Frafald fra den christne Tro. Man opfordrede dem til uden Forhaling frivillig at tilstaae dei Forseelser. Naadefristen fremkaldte 15000 bodfærdige Syndere, Bekjendelserne bragde saadan Mængde af Jødernes Forbrydelser frem, at i et Tidsrum af faae Aar flammede 2000 Rædsels- og Mord-Baal til deres Udsoning. Under 31te Martii 1492 fremkom Forvisnings-Ediktet. Det befol Jøderne under Dødsstraf og Ejendoms-Forlis at romme det spanske Rige inden 3 Maaneder, med Forsikkring om Beskyttelse for deres Personer og Ejendomme i den fastsatte Frist. Man forbød Udførsel af Guld, Sølv, Juveler, og tillod at medføre den udbragte Sum af deres Grundejendommes og Mobiliers Salg i Verler eller Vare. Beskyttelses-Ediktet brødes paa det skammeligste. I Julius 1492 opbrød en værgeløs Skare af 160000 Familier til den befalede Landflygtighed. En talrig Mængde befriede Døden paa Flugten fra den Qval, som de Overblevne ilede i Møde især

i Portugal og Afrika. Denne gyselige Ulykke paadroge Jøderne sig ved deres Aager og Vindesyge.

I Polen beginge de lignende Forbrydelser; jeg har uddraget følgende, saavel som Citationerne af de talmudistiske og rabbenitiske Skrifter af Grattenauer, hvis Skrivemaade jeg ellers i højeste Grad misbilliger. Bogen hedder: Wider die Juden, ein Wort der Warnung an alle unsere christliche Mitbürger. Fünfte Auflage, Berlin 1803, bey J. W. Schmidt.

I Polen havde Jøderne ikke blot forpagtet Tolden, Mynten, Lotteriet, Posten og Laane-Anstalten, men endog den christelige Daab, og de solgte til christne Forældre Nøglen til Fonten. Hvo der ikke havde Penge nok, maatte hengive sine Kreature, ofte sine Klæder og Senge, for at tilhandle sig af Jøderne Tilladelse til at lade sit Barn indlemme i den christelige Kirke. Og følgende af Abbe Coyers Levnets-Beskrivelse om Kong Johan Sobiesc, Konge af

Polen. Paris 1761, Tom. 2 p. 317 o. s. v. vil ydermere oplyse deres lignende Fremgangsmaade.

To Jøder under Dronningens Beskyttelse beherskede ham aldeles, den ene hans Legeme, det var Læegen Jonas, den anden hans Finantser, det var en Commissionair. Disse to Mænd stod i den nøjeste Forbindelse for at berige sig selv ved at tjene Jøderne deres Brødre. Commissionairen, hvis Navn var Bethsal, forpagtede Kongens Domæner langt over deres Værd. Det var at smiggre hans hæftigste Tilbøjelighed han endnu havde tilbage, thi han betragtede Rigdom som det sikkreste Middel til at forsikkre sit Huus Kronen. Men Jøden vidste vel, at hvad han gav med den ene Haand, det kunde han tage igjen des rigeligere med den anden. Han solgte til den Højstbydende alle sin Herres Naadesbeviisninger, og aagrede med Tolden, som han havde forpagtet. Dronningen var vidende om den-

ne æreløse Handling; men Kongen var længe uvidende derom, thi han var — Konge og svagelig. Det varede ikke længe før Republiken mærkede det.

Republiken, forfærdet over sin Stilling, vidste ikke hvad Parti den skulde tage. Den kastede sine Øjne paa sin Konge: men han var ikke mere det Overhoved fuld af Kraft og Raad som saa ofte havde frelst dem.

Senatet vilde idetmindste udstæde en Autoritets-Akt, der kunde finde Mængdens Bifald. Jøden Bethsal gjorde sig hver Dag mere forhadt; hundrede Gange havde man villet myrde ham, men hans Forsigtighed havde altid forekommet det offentlige Had. Han holdt til sin Garde 30 polske Adelsmænd, som frelsede et Liv, der var dem nødvendigt for at opholde deres eget. Han var snarere en Art af Premier-Minister end Forpagter. Jøderne troede sig tilbage under Kong Ahasverus's Regjering og Mardokai's Beskyttelse;

men Polakkerne betragtede dem som deres Landeplage. De som kjøbte Hoffets Naadesbeviisninger af ham, vare de første, der besværede sig over ham og anklagede ham.

Han blev dømt til Døde, uden Agtelse for Kongen. Alt hvad denne kunde udvirke var at frelse hans Liv, som han hendrog i Elendighed indtil han døde som Fallent. Der fejlede kun lidet i at jo Kongens Læge havde havt samme Skjæbne formedelst hans Forbindelse med Bethsal, men det syntes alt for haardt at skille Kongen ved sin Læge til hvilken han havde Tillid. I Vinteren af Aaret 1696 raadede Lægerne Kongen varme Bade udenfor Kongeriget. En Konge i Polen kunde ikke forlade sine Stater uden Raadets Samtykke. Senatet forsamlede sig den 2den Junii og tillod deres Herre at rejse for at søge sit Helbred. Men fordobblede og uventede Sygdoms-Anfald forhindrede dette. Jøde-Doktoren gav ham Merkurius, maaskee i alt for stor Mængde. Den syge

følte Lægemiddelets ødelæggende Virkning og raabte: er der da ingen tilstede for at hævne min Død. Jøden selv ved dette Raab, ikke allene for sin egen, men ogsaa for sine Brødres Skyld, da han vel vidste, at man overalt søgte et Paaskud til at ødelægge dem.

Af disse Data synes mig at man ikke uden Grund kan drage den Slutning, at i den Stat, hvor Pengevæsenet er i Jødernes Hænder, synker dens Velstand i samme Grad som hines stiger.

Jeg skylder endnu at angive de Grunde, der have bevæget mig til at forandre og udelade et og andet i Oversættelsen.

Forfatteren paastaaer: at al Religiøsitet grunder sig paa Frygt. Men der gives en Religiøsitet, som hverken grunder sig paa Frygt ej heller strider mod den Kjærlighed den christelige Lære indskjærper, men tvertimod forhøjer den. Denne nemlig, som resulterer af den Ærbødighed det uendelige Væsens Visdom og Alvælde ind-

gyder, for saavidt indskrænkte Dødelige kunne skimte disse; denne stiger med physiske Kundskaber og overhovedet ved enhver opnaaet intellektuel Kulturgrad. Al anden Religiøsitet grunder sig efter min Formening i Frygt.

Jeg har omarbejdet et og andet i Afdelingen om den christelige Læres Oprindelse, fordi jeg troede det falskt. Forfatteren synes nemlig at være af den Mening, at Christus ikke kjendte sin guddommelige Sendelses hele Omfang, og derfor udsatte sig for Forfølgelser og en ligesaa haanlig som smertefuld Død. Men hvo der med Opmærksomhed har læst hans Historie, vil fuldelig være overtydet om, at han ej allene kjendte sin Sendelse i sit hele Omfang; men at han tydeligen forudsagde den Død der ventede ham, ja endog sine Lærlingers tilkommende Skjebne og det med samme Vished, som han forkyndede det jødiske Folk det der ufejlbarligt vilde ramme det, og vore Dage see dette sidste til Punkt og Prikke opfyldt. Forfatteren yt=

trer dernæst den Tanke, at Christi Mirak- ler, til hvilke han nødig greb, vare en Deel af Magia naturalis. Men stem- mer dette overeens med hans Karakter? Guds Villies retfærdige og sanddrue For- kynder, han den Guddommelige uden Brø- de, skulde fornedre sig til lave Konstgreb for at vinde Mængdens Bifald! Dette lader sig ikke tænke. Jeg har undgaaet at tale om disse Undergjerninger, da jeg i den Virkning, som Christendommen har gjort paa Folkenes Tilstand der have anta- get den, troer at finde tilstrækkeligt histo- riskt Bevis paa dens Ypperlighed og Gud- dommelighed, og andet skulde ikke i den- ne Bog søges. Man gjøre derfor ikke den Slutning, at jeg forkaster alt det som jeg i min Religion ikke begriber, som var det ubegribeligt. Mysterier vedblive at være uforklarlige, saalænge intet Middel gives til at løse dem, og mig synes: at alle de Stridigheder i den christne Kirke, som ha- ve opvakt saa megen Had og Fiendskab imellem Bekjenderne af en Religion, hvis Bud er Kjærlighed og Fordragelighed, og

udøst saameget uskyldigt Blod for forskjellige Forestillingsmaader af Dogmer, som ingen af Parterne begrebe, snarere har standset Christendommens velgjørende Virkninger end fremmet dem. Jeg vil her oprigtig bekjende min Mening om vor Religions Hemmeligheder. Jeg anseer dem som Hieroglypher til hvilke Nøglen ikke er givet mig i denne min mig selvbevidste Tilværelses første Periode, her hvor jeg seer den Uendeliges Visdom som i et Spegl eller en mørk Tale. Men jeg tør haabe med Tillid til ham, der vist ikke vil lade noget mit intellektuelle Ønske uopfyldt, at en anden Grad af bevidst Tilværelse skal opklare det, som er mig mørkt i min første, og med rolig Tillid til hans Visdom og Godhed anseer jeg Døden som en forberedende Indvielse til denne ny Dag, der skal foregaae en anden endnu klarere, og saaledes uafbrudt i den talløse Evighed.

Hvad Forfatteren taler om Adel og dens udelukkende Ansættelse ved Hærene, passer sig blot paa Preussen, saavelsom og hvad han beretter om de forskjellige Na-

tioner, som udgjøre den staaende Hær. Under Fredrik den 6tes Faner tjene blot Landets Børn, og deres Lydighed og Subordination er dem ingen Tvang; til at indsee Nødvendigheden heraf behøves ingen maskinmæssig Dressur.

Et Land i hvilket enhver værnbar Mand er værnpligtig, har unægteligt store Fortrin for et Land, hvis staaende Hær er sammensat af al Verdens Individuer. Naar den vaabendygtige Dreng fra Barndommen af vænnes til Krigerøvelser, naar hver Skolelærer som er vaabenfør tillige er vaabenkyndig og altsaa kan foretage militære Øvelser med Drengene, hærdes deres Legemer tidligt til at udholde Standens Besværligheder, men de faae tillige en Smidighed, som siden gjøre dem Vaabenøvelserne lettere. Det var derfor efter min uforgribelige Mening at ønske, at fra de lærde Skoler til Privat-Lærere og fra disse til Almueslærere ingen manglede de nødvendige Kundskaber om, og Færdighed i Vaabenøvelser, ja, at disse endog indføres ved Jødernes Læreanstalter.

Kejser Napoleons Dekreter Jøderne angaaende, ere først faldne mig i Hænderne, efterat Bogen allerede var oversat, og afgivet til Forlæggeren. Jeg har indrykket dem i denne Forerindring, og jeg maa tilstaae: at jeg anseer dem endnu mere beqvemme til at virke en mindelig Jødernes Identifikation med Statsborgerne end Forfatterens Forslag.

Jeg har udeladt det han har foreslaaet om Jødepigers politiske Ægteforbindelse med Christne, og det af følgende Grunde:

Jøderne ansee i Almindelighed deres Fruentimmers intellektuelle Kultur med samme asiatiske Øjne som de øvrige denne Verdensdeels Folkeslag. Deres Forstands Dyrkelse kan altsaa med Grund antages som i Almindelighed forsømt; deraf kan man rimeligviis drage den Følge, at de fremfor den mandlige Slægt ere indbrukne af Nationens religiøse Fordomme. Moraliteten hos Manden beroer meget paa hans Moder, til hvem han i sin Barndom unægtelig har mere kjærlig Hengivenhed, end til Faderen, for hvem denne er

blandet med en ærbødig Frygt, og ofte, naar Faderens Kultur ikke tillader ham fornuftige Begreb om Opdragelse, med Frygt allene. Jeg seer derfor ikke andet end at heraf vilde opstaae en amphibisk Slægt af judaiserende Christne, og deres skadelige Indflydelse paa Staten er viist af dens Virkning i Spanien.

Jeg er langt fra at have nogen Agtelse for Proselytmagerie, ja jeg holder det for et væsentligt Fortrin hos min Religions-Sekt for den romersk-katolske, at den intet compelle intrare antager. Historien har desværre Exempler og blodige Exempler i Overflødighed paa hvad tvungen Omvendelse og Dragonader udvirke, men derfor troer jeg ikke, at Den bør nægtes vor Kirkes Initiations-Sakramente, som selv forlanger det; kun maatte Underviisningen i Religjoner ikke være for kort, Undersøgelse om Subjektets moralske Karakter være stræng, Afsværgelsen fra dets Vilfarelser offentlig, og denne saavelsom Initiations-Sakramentet forrettes med al muelig religiøs Højtidelighed.

Jeg veed meget vel: at den meer oplyste Jøde ikke antager alt det som hans Rabbiner byde ham at troe; men saalænge den meer oplyste Jøde ikke frasiger sig offentlig alle de rabbanitiske Drømme og menneskefiendske Grundsætninger, forudsat at de findes saaledes i deres Skrifter, som jeg af Oversættelsen har erfaret dem, saa kan jeg ikke andet end troe, at en saadan Yttring af liberal Tænkemaade er saare prekær.

Den lærde Forfatter i sin Afhandling i det danske Videnskabers-Selskabs Skrifter, har blant andre Kauteler ved Jøders Nedsættelse i et Land, ogsaa denne, at de burde eje Grund-Eiendomme; jeg forstaaer dette om Huse og Gaarde i Kjøbstæder, og Land-Ejendomme, hvor Jøden ved sin Nation drev Agerdyrkningen. Men jeg troer det betænkeligt, at han blev Ejer af Jordegods med Fæstebønder, jus patronatus, Kirker og Skoler; de sidstes Opsigt burde efter min Formening ikke engang betroes ham, naar han endog blot henholdte sig til en renset naturlig monotheistisk Religion.

Man vil i højeste Grad krænke mig, hvis man troer, at jeg ved dette Skrifts Oversættelse har villet slaae Ild til at antænde den sværmerske Intolerances Fakkel. Jeg har blot villet vække saavel Jøder som Troesforvandte til begge at bevirke Jødernes Identifikation, som synes mig hver Dag at vore i Nødvendighed. Jeg afskyer Intolerance; men jeg ynder derfor ikke en saadan Tolerances Grad, som leder til Indifferentisme. Apathie skader Statslegemet ligesaavel som voldsomme Krampetrækninger, begge ere Symptomer paa dets Svaghed.

Mit Fædreland tæller blant mange gavnlige Indretninger ogsaa Undervisnings-Anstalter for fattige Jøders Børn af begge Kjøn, og Drengenes Institut har tillige den Hensigt at ansætte dem til nyttige Haandværker og Handteringer: ogsaa veed jeg, at en nye religiøs Lærebog kan ventes, og at en oplyst Mand af den jødiske Nation har udarbejdet den. Men bliver denne Bog en Norm for Synagogens Lærdomme, eller disse en nøjere Udvikling af

hin? faaer ingen af dens Læresætninger den allermindste Hentydning paa rabbanitiske Spidsfindigheder? bliver dens Hovedhensigt Identifikations-Fremme med øvrige Statsborgere? frasiges der i den al Tro paa en National-Gud? al Haab om Verdens Herredømme? Kunne disse Spørgsmaal oprigtigt besvares med ja? End videre, — kan man være sikker paa, at de ukultiverede og zelotiske Jødeforældre ikke ved deres Lærdomme og Exempler nedrive det hjemme, hvad der er opbygget i Skolerne? Kan dette besvares oprigtigt med Nei? o! da er den vigtigste Forjættelse, som een af Nationens Seere i Jehovahs Navn har givet Israels Folk, nær ved sin Opfyldelse, denne nemlig: Jeg vil give Eder en ny Lov aldeles forskjellig fra den, jeg gav Eders Fædre, da jeg udførte dem af Egypten. Den Mand der bevirker dette for dem og hos dem være Nationens Messias! men den erindre sig, at han gjør ikke andet end at han træder i den Messiæ-Fodspor som de Christne antoge for den sande — i Jesu Fodspor.

Jeg igjentager endnu til Slutning, at hverken Vindesyge eller Had har bevæget mig til Oversættelsen af efterfølgende Skrift, ja jeg bevidner, at jeg i mit hele Liv intet Udstaaende har havt med nogen Jøde, end mere: at jeg har handlet med tvende i min private Stand, og med tvende i mit Embede som Direktør ved Skuepladsen, og at alle 4 fortjene et Vidnesbyrd om Redelighed i Handel med mig, som jeg vilde ønske jeg kunde give endeel af mine Troesforvandte.

Det skal glæde mig, om Bogen, saavel som min Forerindring, kan gjendrives. Rygtet har endog sagt mig, at en oplyst Mand pønser derpaa, jeg lader mig villig belære. Selv hos den der mindre urbant angriber mig, men med Grunde, skal jeg holde mig til disse uden at ændse Indklædningen. Men skulde en Pasqvillant finde for godt at antaste mig med de ham ene værdige Vaaben, saa har jeg kun eet Værge mod ham: taus Foragt.

Forfatterens Fortale.

Efterfølgende Skrift vil indeholde meget anstødeligt for mange Læsere; da det indeholder meget Nyt. Havde det staaet i Forfatterens Magt ikke at være anstødelig, saa vilde han med Fornøjelse have undgaaet dette; men det stod virkeligen ikke i hans Magt, naar han ikke vilde bevæge sig inden en Kreds, som hvo veed, hvor

ofte er beskreven, uden at Sandhed nogensinde derved har vundet.

Alt det, han endnu kan tilføje til sin Undskyldning, — dersom han trænger til den — er: han har hverken skrevet for Theologer, ej heller for Jurister, eller for nogen anden Klasse af Haandværks-Lærde; men for tænkende Statsmænd. Finder han de sidstes Bifald, saa vil han holde sig rigelig skadesløs for enhver anden Ros, man kunde nægte ham, og enhver anden Dadel, hvormed man kunde forfølge ham.

Men hvis man endelig skulde ville angribe hans Skrift fra dets Indholds Side, saa gjør han iforvejen opmærksom paa: at det beroer paa at gjendrive følgende Sætninger som ere ligesom Islætten til hans Væv.

1) Det sidste Stats-Øjemed kan intet andet være: end en kraftfuld National-Existents.

2) Al Statsstyrke indeholdes i Statsborgernes Industrie.

3) Hvad der hindrer Industrien, svækker Statsstyrken; og virker derved mod Statens Endemaal.

Hvo der kan bevise det Modsatte af disse Sætninger, han modsiger Indholden af efterfølgende Skrift, hvo der ikke kan det, til ham hedder det: manum de tabula.

Der gives Mennesker, som erklære alt det, som de enten ikke selv have tænkt, eller, som paa een eller anden Maade gaaer over deres Horizont, ligefrem for paradox, upasseligt, latterligt o. s. v., naar det fremsættes af deres Samtidige. Disse forglemme, at endog det, de ere istand til at tænke sig, ogsaa eengang har forekom-

met at være paradox, upassende, latterligt, have de vedbørlig lært Deres — som jeg ikke vil gjøre dem stridigt — saa skulde de idetmindste ikke være saa ubeskedne: at holde den menneskelige Kundskabs Kreds, der, saalænge der endnu gaves en Menneskeslægt, aldrig var afsluttet, i deres Hoveder for afsluttet. Ved en saadan Ubeskedenhed gjøre de sig selv den største Skade. Thi saa ofte man søger at bekæmpe det Nye ved det Gamle, udmatter man sig forgjeves. Man har overhovedet altid Uret, naar man erklærer en Ting for

paradox, saasom man for det første giver tilkjende, at man ikke kan opløse Paradoxien, og for det andet, saasom det lader sig uden Umage vise: at den objektive Sandhed altid maa være den højeste Paradoxie, for saavidt nemlig Sandheden ikke staaer i Forbindelse med Meningen.

Indledning.

En Pamphlet=Skriver vil altid erklære sig for og imod en Sag, sætte Lidenskab istedet for Indsigt, mere ophidse, end opklare sine Læseres Hoveder, og ved alt dette i det høieste give Anledning til den Undersøgelse, som han selv ikke var istand til at anstille. Til hvilken Klasse af Skrifter man end maatte henregne efterfølgende Afhandling, saa er den idetmindste ingen Pamphlet. Forfatterens redelige Hensigt var: at dæmpe Lidenskaber,

som vare Jødernes Fordærv, og som aldrig have geraadet de Christne til Ære.

Neppe skulde han grebet Pennen, varslede ikke flere Symptomer et nyt Uvejr. Endskjønt Alt, hvad i disse Dage er skrevet for og imod Jøderne, muligt ikke kunde tilfredsstille den billige Tænker, og derfor ikke staae Prøve, saa viser det dog altid, at der er et Forhold til, som ulykkeligt i sig selv, vorder hvert Aar farligere, og naar dette kunde bortryddes, da burde det bortryddes. For at lette dette, tykkedes det Forfatteren fornødent, at fremstille dette Forhold selv i sit sande nødvendige Lys.

Han er ingen Jøde, eller Jøde-Tilhænger; men han er ligesaalidet en Christen i den

Ordets Forstand, som man almindelig tager det. Hans hele Attraa har længe været: ikke at høre til noget Partie, og hvis han ledes af Partiskhed, saa maatte det være vanskeligt at troe paa Upartiskhed. Ophævet over Livets smaae Lidenskaber, interesserer han sig blot for det almindelige Statens Vel, og udelukket (eller sig selv udelukkende) fra Verdens egentlige Færdsel, eller Pragmatiseren, følger han med roligt Øje Gangen af sine Medborgeres Uddannelse, hvilke han af Takemmelighed og Indsigt elsker. Historiens Grandskning har hjulpet ham til en Philosophie, som uden nogen Sammenhæng enten med stoisk eller epikuræisk Apathie, hverken roser eller dadler, saasom den søger at udgrunde Alt i sin indvortes Nødvendighed. Han giør

ingen Fordringer, men da han hos sig selv har den Overbevisning, at Resultaterne af hans Eftertanke rigtigt optagne og anvendte kunne alleneste virke til det hele Samfunds Fuldkommenhed og Individuers Forædling, saa føler han sig ogsaa tilbøjelig til at meddele sine Medborgere dem.

Herved er han sig sin Stilling fuldkommen bevidst. Levede han ikke i et protestantisk Land, og under Fredrik Wilhelm den Tredies Zepter, saa vilde han sikkerligt tie. Ikkun i Hovedstaden for de Preussiske Lande synes ham en djærv Belysning af det sande Forhold imellem Jøder og Christne at være paa sit rette Sted; saasom man her fra alle Sider er fremrykket nok i Intelligents, for at mod-

tage et vigtigt Anliggende i sin hele Almindelighed med Tilsidesætning af alt Individuelt, og at følge den indtil dens sidste Resultater.

Overbevist herom har han kun eet Ønske at yttre, og dette er: at han maa læses med samme Fordomsfrihed, som han har skrevet fordomsfrit og ærligt. I det mindste haaber han, at Læserne maae give ham det Vidnesbyrd, at han har belyst sin Gjenstand fra aldeles nye Sider; og tilfreds med dette Vidnesbyrd, ønsker han blot, at en anden maa overgaae ham, som endnu trænger dybere ind i Sagen, og gjøre sikkrere Forslag til at hæve det nærværende Onde.

Dog nok og mere end nok til Indledning. Værket begynder med en Fremstilling af den

mosaiske Lovgivnings Oprindelse, saasom det uden tilstrækkelig Kundskab derom er umueligt at begribe Jøderne i deres Individualitet. Uden at være bekjendt med det Forbigangne, forstaaer man sjeldent noget af det Nærværende.

Første Afdeling.

Den mosaiske Lovs Oprindelse og Aand.

En kananitisk Yngling bliver solgt til Formanden for en Karavan af sine Brødre, der ikke kunne lide ham, fordi han allevegne var dem i Vejen. Hændelsen fører ham i Huset hos en ægyptisk Stormand, der, da han opdager Talenter hos ham, ikke tager i Betænk-

ning at betroe ham sine Privat-Anliggender. En Kjærligheds-Erklæring fra Husets Frue, som han ikke indvilliger, bringer Slaven i Fængsel. Den lumpneste af alle Kunster, Drøms Udlæggelse, befrier ham fra Fængsel og ophøjer ham til første Minister hos den Ægyptiske Konge. Under Skin af at organisere til Fordel for Kongevælden, organiserer han blot til sit og sin Families Bedste. Understøttet af det ægyptiske Præsteskab (Landets fuldbyrdende Magt) lykkes det ham at bringe det dertil, at Gosen, den frugtbareste Del af Ægypten, maa rømmes af sine Beboere, og aftrædes til de Kananiter, som høre til hans Familie. To og halvfjerdsindstyve Familie-Chefer vandre ind, bemægtige sig flittige Ægypteres Bopæle, drive Qvægavl, Røverie

og Skakkerie *) i et Land, der fortrinligt var beqvemt til Agerbrug. Med alt dette geraade de i den meest afgjorte Opposition med de Indfødte, vorde, saalænge deres Velynder levede, paa det eftertrykkeligste beskyttede, og begynde først efter dennes Død at føle det Mislige i deres Stilling.

Dette er med faae Ord Historien af de siden kaldte Jøders Ankomst til Egypten. Vi vide saare lidet om dette Folks Skjebne, indtil deres Udvandring til Palæstina **).

*) Vel mueligt, naar man betænker Jacobs Snyderie saavel mod sin Broder Esau, som sin Svigerfader Laban; hvori hans Hustrue Rachel intet gav ham efter, thi hun bestjal sin Fader.

**) Man veed dog, at Egyptens Konge vilde vænne dem til nyttigt Arbejde, hvilket de toge ham meget ilde op.

Hvo der kjender det Særegne i den menneskelige Natur, begriber imidlertid let, at Landet Gosens egentlige Beboere ikke kunde forglemme det Tab, den jødiske Premier-Ministers Trædskhed havde foraarsaget dem; at de intet Middel lode uforsøgt atter at komme i Besiddelse af deres af Jøderne forsømte Marker, at Angreb foranledigede Forsvar, at der vældigt blev kabbaleret ved den Ægyptiske Konges Hof o. s. v.

Den hurtige Formerelse af Kolonisterne i det saare frugtbare Land, gav Anledning til ængstlig Frygt paa den ene, og glædeligt Haab paa den anden Side; indtil Ægyptens Konger, indseende deres sande Fordel, grebe til politiske Midler for at sætte denne

Formering Grændser. Just disse Forholds-regler forstærkede Jødernes Forbittrelse. Det kom til Slag, i hvilke de snart sloge, snart bleve slagne. Dette varede ved indtil Moses's Fremkomst. Begivenhedernes nærmere Omstændigheder, d. e. deres Sandhed findes ikke i Jødernes Nationalbøger. Ingen Tid forstode de den Kunst at fremstille den moralske Verdens Phænomener i deres Nødvendighed, men allermindst i hine Tider, da deres Nationalbøger bleve forfattede; Tider, i hvilke Forfatteriet endnu var i sin Barndom.

Man maa antage, at Jødernes Udvandring af Ægypten var aldeles nødvendig, naar man vilde undgaae et almindeligt Mord.

Om den Ægyptiske Konge har dertil givet sit Minde, eller ikke, er ingen Tvivl underkastet, naar man betænker, at et talrigt Folk ikke stjæler sig ud af et Land, som en enkelt Forbryder. Havde Udvandringen aldeles Anseende af en Flugt, da lader dette sig uden Møje forklare af det uselskabelige Forhold, hvori Jøderne havde levet med Ægypterne. Nok, under Moses Anførsel undginge de det Hævnens Sværd, der svævede over deres Hoveder*).

Neppe har nogen Dødelig havt et vanskeligere Problem at løse end Moses; men

*) Allerede her viser sig Nationens Tilbøjelighed til Bedrag; under Forevending af at drage til Ørken for at offre, laane de Guld- og Sølvkar af Ægypterne, som de tage med sig; men deres National-Gud Jehova havde saa befalet det!

neppe var ogsaa et Menneske sligt Problems Opløsning mere voxen. At udføre et talrigt Folk af et Land, hvor det al Trængsel uagtet ikke befandt sig ilde; saaledes at sammensmelte et Folk, som paa mangfoldige Maader var adsplittet og uden al sand Sammenhæng, at det der hvor det gjøres Behov maa virke med forenet Kraft; at give dette Folk politisk Uafhængighed, og tage alle Forholdsregler saaledes, at den politiske Uafhængighed bliver sikkret i Aarhundrede; et saadant Foretagende, kan, hvad Ideen angaaer, kun avles i et stort, vidtomfattende Hoved, hvad Udførelsen angaaer kun fuldendes af en Mand, der i det han handler med den klareste Bevidsthed besidder en Karakter-Kraft, der blev Faa til Deel.

Selv Foretagendets Storhed forkynder i Moses et overordentligt Menneske, som man, naar man ellers vil være billig, ikke ligefrem maa kalde en ærgjærrig Bedrager; thi enhver stor Mand, hvormeget han end monne udmærke sig, gaaer tilsidst endnu altid i sin Tidsalders Baand, og, nyttes visse Ideer ikke af ham, saa kan man med største Sikkerhed forudsætte, at disse Ideer endnu aldeles ikke vare forhaanden. Men ingen Uretfærdighed naaer den, som man begaaer derved, at man til at udmaale store Karakterer, være sig Alderdommens eller Nutidens, bruger den smaalige Maalestok, som medfører en indskrænket statsborgerlig Handlemaade og Hensigt, hvilken tilsidst altid har sin Grund i Frygt.

Man betragte Moses's Bevægegrunde fra hvilken Synspunkt man vil, altid vil man finde at de havde Selvopholdelse og Forkjærlighed for det Folk til Øjemed, hvortil han hørte. Men til at virke paa dette Folk gaves der kun eet Middel: Brugen af dets Religiøsitet, eller den Gudsfrygt, som man formedelst Samfundets ufuldkomne Tilstand finder i alle Verdens Dele, der, hvor de physiske Videnskaber ingen væsentlig Fremgang have gjort, og hvor Regjeringen er nødt til at anfortroe Præsteskabet, den Del af Politie-Magten som vi i vore Tider have i staaende Hære.

Da Joseph drog den Kolonie, hvorom vi have talt, til Ægypten, funde han, som indsigtsfuld Statsmand, have anviist den sit

Opholdssted iblant de øvrige Ægyptens Beboere paa saadan en Punkt, at en Sammensmeltning med den var vorden nødvendig, men da han forsømte dette, det vær nu af Mangel paa Indsigt, eller af al for stor Forkjærlighed for sine Landsmænd, saa bestemte han saavidt det stod til ham, Kananiternes Individualitet, og Følgen heraf var, at de formedelst deres hurtige Tilvæxt endnu forstærkede denne samme Udelelighed. Deres religiøse Ideer forbleve altsaa det de vare, og forhærdede dem endnu mere i den Opposition, hvori de vare komne med Ægypten. De forhærdede sig endogsaa indbyrdes i de enkelte Stammer.

Det vilde føre for langt fra Maalet, naar man vilde opsøge alle Religioners Op-

rindelse, med hvad Navn de end nævnes, i Menneskets evige Natur. Nok, Mennesket frygter sig for ubegrebne Natursyner, og denne Frygt benyttes af Folkestammers eller Nationers Overhoveder, for at lede Folket til deres Øjemed; og man lader ikke af at gjøre Brug af denne, førend der i Samfundet er noget til, hvorved denne Frygt for det Usynlige erstattes.

Vil en Emir i en nomadisk Stamme vedligeholde sin Anseelse som Regent, saa maa han, ved Lighed i physiske Kræfter, gjøre sig vigtig for sine Underordnede og Undersaatere derved, at han fremstiller sig som et Redskab for en over alle menneskelige Kræfter ophøjet Kraft, og overlader Muligheden af en saadan Forbindelse til Indbildningen

at see i ham ikke allene Giveren, men endog Fuldbyrderen af visse Love fra en højere Autoritet. Paa denne Maade handlede Patriarkerne Abraham, Isak og Jacob. Jehovah, om hvem der saa ofte tales i Jødernes Nationalbøger, var hverken mere eller mindre end en Familiegud, og vedblev saaledes at være indtil den Tid da Kananiterne, ved deres hurtige Formerelse, delede sig i 12 Stammer, af hvilke enhver indbildte sig at være i Besiddelse af denne Familiegud; imedens den synlige Forskjellighed af een og samme Gjenstand for Tilbedelsen frembragte allehaande Skilsmisser, hvilke, hvor skadelige de i moralsk Hensyn endog kunde være, dog altid maatte have til Følge, at Religiøsitet dybere indædsede sig i Jødernes Væsen. I sig selv gaves der

paa den Tid, da Moses satte sig i Spidsen for det hele Folk, ikkun alt for mange Antipathier i de enkelte Stammer; men fælles Afkom, Sprog og Sæder, bestode endnu som saa mange Baand, hvilke en klog Mand blot havde Behov at sammenknytte, for at frembringe en Enhed, som gav Udslaget over alle Antipathier *).

Skulde der nogensinde af dette Folk dannes noget selvstændigt, saa maatte det ophøre at staae i Opposition med et talrigere, der tidlig eller silde maatte vogne til Følelsen af

*) Jeg bemærker her engang for alle, at for Historikeren bortfalder Forskjel imellem det hellige og prophane; thi skal man beholde denne Forskjel, saa hører Historien op at være Historie, det er Udviklings-Protokol.

sin Overlegenhed. Men for at give det denne Selvstændighed, var intet andet at gjøre, end at nytte just det, som udgjorde dets Styrke, dets Religiøsitet, som dets Svaghed.

Man kjender det Middel, hvorved Moses udførte Kananiterne af Ægypten, det var passende med Tidsaanden, og upaatvivleligt ligesaa naturligt, som noget af dem, hvorved i vore Tider store politiske Begivenheder frembringes.

Et Folk, længe vant til at see i dets Anfører en Guddommens Repræsentant, fulgte vist saare villigt, da man forkyndede det, at det efter samme Guddoms Befaling skulde vorde befriet fra al politisk Undertrykkelse, og

indført i et Land, der skulde flyde med Melk og Honning. Hvad kunde have forført det til Ulydighed eller blot til Uberedvillighed? Manglede det ikke alle de Kundskaber og Indsigter, som kunde, naar Talen i vore Tider havde været om et lignende Foretagende, ledet til Modsigelse? Skildringen af et allerede deres ældste Forfædre forjættet Land, behøvede blot at være indtagende, for i Forbindelse med Religiøsitet at virke dobbelt kraftigt.

Men efterat Udvandringen engang var iværksat, kunde det engang begyndte Værk kun fuldendes ved en saa bestemt Mand, som Moses.

Antallet af de udvandrede Kananitter (som nu fik Navn af Israeliter) beløbe sig

efter Opgaven af Jødernes ældste Historieskrivere til ikke ringere end 600000 Mand.

Veed man nu, at der i ethvert Individuum formedelst en Modsigelse, som Naturen har lagt i ethvert enkelt Menneske til det menneskelige Kjøns Udvikling, ligger en aldeles bestemt Tendents til Opposition imod enhver, som vil spille Herske, saa maa man forbauses over Moses's Mod, der dristede sig til ved sin Intelligents at overvinde disse 600000 Mands Kraft; men endnu meer, i denne uhyre Masse fandtes liden eller ingen Disciplin, og dens oprindelige Ladhed formerede Følelsen af Besværligheder, og ledede derved til en Anger, som tilkjendegav sig i Eder og Forbandelser imod Folkeforføreren. Hvorledes

overvindes nu alle disse Vanskeligheder? Moses havde unægtelig ikke beregnet dem i Detail; men hans Sjelestyrke viste sig just deri, at han paa den ene Side aldrig lod Modet falde, naar disse tilstødte, og at han paa den anden Side opfandt et almindeligt Middel til at overvinde dem, hvor frygtelige de end maatte være.

Den store Drivefjeder, som han satte i Bevægelse var Religiøsitet, og trænger man dybere ind i hans Politik, saa maa man beundre den Konseqventß, hvormed han gik til Værks. Da han som Anfører for et talrigt Folk kun kunde virke under Skikkelsen af en Guddommens Repræsentant, saa maatte han fremfor alt være betænkt paa: at ophøje Ideen

om denne Guddom. Hvormeget hans tidlige Ophold ved den Ægyptiske Konges Hof, og i Særdeleshed hans Omgang med Hovederne for det ægyptiske Politie (Præsterne) heri har kunnet komme ham til Nytte, maa man lade uafgjort, da man derom intet finder i Kilderne. Nok, den Guddom, som ene kunde tjene ham i sit Forehavende, maatte have en trefoldig Karakter; nemlig Eenheds, Usynligheds og Nationalitets. Dette fortjener videre at udsættes fra hinanden.

Saa ofte det kommer derpaa an, at tænke sig den første Aarsag til alt Synligt, staaer vor Tænkekraft desto før stille, jo mere vi omfatte og begribe af det Synlige. Gud, Energie i Naturen, første Nødvendighed, ere

lutter beslægtede Begreber, som lade sig ikke videre analysere. Men denne Stillestaaen i Tænkekraften findes kun i det udviklede Menneske, der intet frygteligt finder i den første Aarsag til alle Phænomener. Det raae Menneske, der altid bliver staaende ved det Enkelte og seer sin Existents truet i hvert Phænomen af den physiske Verden, tænker mere ved disse Phænomeners Aarsag, saasom han frygter mere. Just derfor forfølger hans Overtro ham, som hans egen Skygge. Vorder denne Overtroe ham nyttig? i det mindste gjør den ham forsigtigere, og da Frygt er det almindeligste Middel, af hvilket Nationen betjener sig til den menneskelige Slægts Opdragelse, saa kunne de, der paatage sig det Arbejde at sammenholde store Menneske-Masser,

aldrig undlade at føre sig denne Frygt til Nytte.

En religiøs Frygt er, som jeg ovenfor har betydet, aldeles nødvendig der, hvor endnu ingen anden er mulig, og jo større den Masse er, som skal sammenholdes, desto frygteligere maa det Væsen synes at være, hvilket udgjør Frygtens Object.

Moses, som synes paa det tydeligste at have indseet dette, tillagde sin Guddom først og fornemmelig Karakter af Eenhed. Dette havde den lykkelige Følge, at alle de Uenigheder ophørte mellem Israeliterne, som Stammeguderne hidindtil havde foranlediget. Jakobs Gud, af hvem saa mange Afbildninger vare gjorte, forvandlede sig fra nu af i Israels

Gud, som med lige Kjærlighed beskyttede alle dem, som hørte til denne store Familie, saalænge de vare ham lydige, men straffede ogsaa med lige Strenghed den, der overtraadte hans Befalinger.

Men herved bragtes den største Enhed blandt et Folk, som hidindtil var ledet af den mest forskjellige Interesse, og derfor aldrig havde betragtet sig som et Helt.

Det Begreb om Frygtelighed, som i og for sig selv laae i Karakteren Enhed, forstærkede Moses endnu mere ved at gjøre Usynlighed til sin Guddoms andet Prædikat. Det var i Grunden en særdeles nøje beregnet Lov,

hvorved den israelitiske Lovgiver forbød sin Guddoms Afbildning. Hvad Mennesket fremstiller, maa han ære som sine Hænders Værk, og dette har bestemt til Følge: at en afbildet Guddom aldrig er en frygtelig. Den Guddom derimod, som hverken kan eller maa fremstilles under nogen Lignelse, kan man tillægge den højeste Grad af Frygtelighed. I det altsaa Moses forbandt Usynlighed med Enhed i sin Guds Person, fik han derved den Ret, som denne Guds eneste Organ, at handle med en Frimyndighed, der aldeles tilintetgiorde al Opposition.

Den af Frygt Indtagne underholder allerede derved Haabet, thi kun den Frygtende kan haabe, og saaledes omvendt. Men foruden

det negative Haab, som indbefattes i Frygten selv, gives der endnu et positivt, som underholdes derved, at man gjør et eller andet Objekt til alle sine Bestræbelsers Endemaal. Da nu det jødiske Folks endelige Bestemmelse ikke kunde være nogen anden, end den, at forskaffe sig ved Kjekhed en politisk Uafhængighed i et eller andet beboet Land, saa kunde Moses ikke gjøre sig mere fortjent af dette Folk, end naar han gjorde sin eneste, usynlige Gud, til en National-Gud, til en Gud, der blant alle Nationer havde udvalgt sig den jødiske til Yndlings-Folk og som var fast bestemt, med sin ubegrændsede Kraft og Frygtelighed overalt at bane det Vejen.

Det ligger i den menneskelige Natur, kun at fortroe sig til den Frygtelige, og hvo

der forstaaer den Kunst at forestille en saadan, kan i Forvejen regne paa, at man møder hvert hans Vink med Beredvillighed, og kun da begynder at hade ham, naar han gaaer over til en fjendtlig Interesse.

Altsaa laae den hele Mosaiske Theologi i den fatale Nødvendighed: at beherske et Folk, som, efterat det var udført af Ægypten, forglemmende enhver Tugt og Regel, altid hældede til Ulydighed og Opposition, og naar vi ville være billige, fandt formedelst sin Hvooghed, de stærkeste Opfordringer hertil i de Besværligheder, som det antraf paa sin Reise til Palæstina. Herved kunde Moses ingen bedre Parti vælge, end ved hver Lejlighed at fremstille sig blot som Guddommens Redskab, og

saa ofte Folket tog til at knurre, at vælte Skylden fra sig paa hin. Man veed, med hvor megen Forsigtighed han gjorde dette. "Hvi murre I mod mig?" spurgde han, "er det ikke Herren, der med vældig Arm udførte Eder af Ægypten, og underkaster Eder alle disse Hændelser, for at sætte Eders Lydighed paa Prøve?" Tog nu Oprøret stærkere til, og styrtede en hæftigere Lidenskab Rebellerne (i en Art af Forblindelse) mod den sande Ophavsmand til deres Lidelser, saa var der intet andet at gribe til, end at gjenfinde sin egen Existents i Oprørernes redningsløse Fordærv, og efter fuldbragt Nederlag at retfærdiggjøre sig selv med Guddommens Befaling. Dette skede især fra det Øjeblik af, da han havde

bragt den første Orden i den raa Masse af Israeliterne.

Hans Svigerfaders Ankomst i den Israelitiske Lejr var af den største Virkning til at tæmme den vilde Hob. Hidtil havde Moses afgjort alting ved egen Autoritet, men fra nu af begyndte han, efter Jethros Raad, at dele den, og i det han delegerte sin Magt, forstærkede han samme paa det væsenligste. Paa det nu hans Delegerte maatte handle i hans Aand, var en Lovgivning nødvendig. Enhver kjender denne Lovgivning, og tager man den efter sit sande Værd, saa er den et uskatterligt Dokument paa den Udviklings-Grad, som Moses og hans Folk havde opnaaet.

Da Alt endnu var i sin Byrd, saa maatte intet Spor af Liberalitet findes deri. Denne Lovgivnings organiske Del eller det egentlige Konstitutions-Dokument, maatte danne et theokratisk Monarki, forbi den, som stod i Spidsen for den hele Nation, behøvede den høieste Vælde for at sætte sin Plan igjennem. Aldrig har der været arrigere Despot til end den, Moses var, men aldrig har nogen Despot med mere Konst og Bestemthed vidst at skjule sig. Om Gud kunde lade sig see i en Sky, kunde vel sagtens forekomme Israeliterne problematiskt nok, dog aldrig saasnart vognede den mindste Tvivl om Muligheden, saa forvandlede strax Anførerens Terrorismus Løgnen til den nøjagtigste Sandhed. Hvo der uforsigtigt nærmede sig Tabernakelet, blev

uden Naade nedhugget, og den der afveg fra Ideen om Guddommens Eenhed og Usynlighed blev barbarisk ihjelslaget. Det var under de Omstændigheder, i hvilke Regjeringen bebefandt sig i sin første Ressort, en utilgivelig Forbrydelse, naar blide Erindringer af Gosenlandet førte tilbage til Apisdyrkelsen. Leviterne vare Lovgiverens egentlige Bøddelknægte, da de ingen anden Ejendom turde have, end Alterets.

Og Nationens Civilkodex var aldeles tillempet Ideen om et theokratiskt Monarkie. Frygt for Guddommen og dens Repræsentant skulde være alle Borgernes ledende Princip i den tilkommende Jødestat. Til den Ende maatte Alt erholde en religiøs Tendents, og

talrige Ceremonier bestandig fremstille Ideen om en usynlig National-Gud. Der var ikke Kirke i Staten, men Stat i Kirken, eller meget mere, der var ingen egentlig Stat at tænke paa, saasom Kirken var Alt. Hvis man i vore Tider vilde smedde et kultiveret Folk i slige Lænker, saa vilde det tusindfold vækkes til Oprør, inden det bøjede sin Nakke under Aaget, og blot ved den høieste Formindskelse af Folkemængden vilde Lovgiveren naae sit Maal.

Jøderne selv, saa vante de end vare til religiøs Tvang, vilde rebellere mod en Regjering, der vilde føre den tilbage paa en Punct, hvorfra de ere udgangne, og hvor grændseløs end deres Agtelse for Moses monne være, saa

torde han blot vende tilbage til dem, for at opvække deres hele Afsky, og i Hensyn til den Udvikling, som de paa enkelte Punkter af Jorden have erholdet, virkelig fortjente.

Da endelig den Mosaiske Konstitution og Lovgivning var fastsat, maatte der handles i dens Aand. Det var fuldkommen konsekvent, at de Krige, som Israeliterne førte, vare Udryddelses-Krige, thi skulde det theokratiske Monarki bestaa, saa maatte ingen Omgang med de øvrige menneskelige Jordens Beboere finde Sted hos Israeliterne, saasom enhver Omgang maatte have til Følge, at Israeliterne kom til at vakle i deres Tro paa en eneste usynlig National-Gud, og derved kunne ledes til Rebellion imod en Regjering,

som kun kunde holde sig ved denne Tro. Man sige hvad man vil om det Barbari hvormed saavel Moses som alle de, der i senere Tider handlede i hans Aand, ginge frem, saa var dog altid deres Fremfærd grundet i selve Nationens Kultur-Tilstand, som ene ved denne kunstige Terrorisme kunde holdes sammen og ledes til store politiske Øiemed. Menneskelighed og Skaansel vilde have været Inkonseqventse, og det eneste hvori den Israelitiske Regiering kunde være eftergivende, var i en dyrisk Medlidenhed mod Qvindekjønnet, saasom dette, formedelst det evige Slaverie, hvori det havde levet, ingen anden Villie kjendte end deres Herrers og altsaa uden al Tvang gik over til en ny Art af Kultus, naar de ved denne Overgang kunde frelse

deres Liv. Det altsaa, hvorpaa det kommer an ved Forklaringen om Jødernes National-gud, er: at vise, hvorved en saadan Gud var nødvendig. Et Arbejde, hvilket, saavidt jeg veed, ingen hverken theologisk eller historisk Skribent endnu har paataget sig.

Dog følger af Ideen om en saadan Gud intet for den Jødiske Lovgivers absolute Gru-somhed. Enhver Art af Terrorisme er gru-som i dens Oprindelse, men er man konse-qvent nok, for ikke at lade sig vildlede af Menneskeligheds Følelse, saa er Menneskelig-hed altid den sidste Følge af den stærkeste Ter-rorisme. Det kommer allene an paa at de Regjerte virkelig slaae de Folder, som de Re-gjerende paatvinge dem. Vilde man ana-

lysere den Terrorisme, som ligger til Grund i alle vore statsborgerlige Forfatninger, saa vilde man finde at den i det mindste er ligesaa stærk, som den Mosaiske fordum var, kun med den Forskjel, at vor, da den beroer paa noget Sandserne nærværende, maatte lede til en Frihed, som den Mosaiske, der grundede sig paa noget usynligt, for evigt var berøvet. Efter den Israelitiske Lovgivers Ide, skulde enhver Opposition af de Regjerede mod de Regjerende være i sig selv umulig og den hele Nationalintelligents koncentreret i Præstestanden. Saavidt denne Ide lod sig realisere, maatte Jøderne gjenfinde deres Vel i den strængeste Despotisme. Men hvad herved tabdes var Frihed, Moralitet, Udvikling.

Altid og evig maatte Nationen blive staaende paa en og samme Punkt. Alle menneskelige Dyders Savn maatte oprettes ved Gudfrygtighed. Præsterne fældte Dom over Alt, og deres Domme maatte gielde endog der, hvor de forstyrrede ethvert menneskeligt Forhold. Præsten maatte hædres højere end en Broder. Alt dette var saameget mere nødvendigt, som Konstitution og Lovgivning tilendebragtes paa en Tid, da Palæstina endnu ikke var erobret. Menneskelighed og Tapperhed enes ikke hos et Folk, som endnu først maa tilkjempe sig en bestemt Bopæl. Thi Kampen om Subsistentsbasis er, af en meget begribelig Aarsag, Kamp paa Liv og Død. Gudfrygtigheden maatte altsaa fremvirke en Grad af Lidenskab, der, i det den gjorde Jø-

derne til Sejerherrer, formindskede deres Antal saa lidet, som muligt. Maaskee har den israelitiske Lovgiver, ved de Udryddelseskrige som han førte, vel ogsaa havt den Ide, at ombanne sit Folk, fordærvet i en høj Grad ved Lediggang, til at arbejde, derved at han betog dem Ret til at gjøre Slaver.

Efter Palæstinas Erobring stod det israelitiske Folk ved en mosaiske Konstitution og Lovgivning der i sin hele Individualitet. Men under Erobringen selv, maatte der foregaa en væsentlig Forandring i Regjeringens Aand.

Det kunde indtræffe, at efter Moses's Død, et Genie som hans af lige Omfang for den lovgivende som fuldbyrdende Del af Re-

gieringen, ikke lettelig fandtes. Den fuld-byrdende Magt maatte saa meget dessnarere skille sig fra den Lovgivende, saasom den militære Fortjeneste ved Erobringerne vandt en Glands, hvorved den kunde fordunkle den præstelige Anseelse, i hvor nødvendig denne end maatte være, naar det Hele skulde holdes inden sine Grændser. Man kan med største Bestemthed paastaa, at det theokratiske Monarki endtes med Moses, og gjorde Plads for en theokratisk Republik. Det kom nu an paa at stille den lovgivende Magt saaledes, at den ikke kunde vorde opsluget af den fuld-byrdende.

Den mosaiske Lovgivnings Indhold og Aand lettede dette Arbejde, thi da Overtroen

i sig selv var nødvendig, og en Ypperstepræst altid vedblev at være Guddommens Organ, kunde ingen Hærfører vorde saa stor, at han jo hvert Øjeblik kunde knuses af Præstevælden. Hertil kom endnu, at Hærførerens Myndighed ophørte med hans Virksomhed. Hvor hver vaabenfør Borger er Soldat, og ingen staaende Hær finder Sted, der træder altid Soldaten efter fuldendt Krig tilbage i sin statsborgerlige Virkekreds, og Følgen deraf er, at den væsentligste Del af den fuldbyrdende Magt altid gaaer under i den lovgivende.

Derimod, hvor en staaende Hær finder Sted, der løber den lovgivende Magt Fare for, naar den er væsentlig adskilt fra den fuld=

byrdende, at vorde opslugt af den sidste, og deraf det Phænomen, at i de nyere europæiske Stater militær Fortjeneste altid har været den største, og der, hvor den ikke var i Besiddelse af Tronen, har overalt ført til Tronen, for i Monarkens Souverænitet at tilvejebringe en Sammensmeltning af den højeste lovgivende og fuldbyrdende Magt. Den mosaiske Lov vedligeholdt sig altsaa, selv ved Israeliternes selskabelige Tilstand, forsaavidt samme var alt for svag til at gjøre et saadant Phænomen, som vore nyere Stater, muligt. Skulde denne forgaae i sig selv, saa kunde det kun skee paa samme Vej, paa hvilken vor nuværende Oplysning er frembragt, d. e. ved selve Selskabets indvortes Storhed og Fuldkommenhed. Men saa maatte Israeliterne være blevne Op-

findere af alle Kunster og Videnskaber, hvilket atter var umuligt, fordi en Lovgivning som gjør Gudsfrygt til første Dyd, lægger Sjelen i Lænker, hvilke hindre enhver fri Bevægelse, og dræbe Geniet i Fødselen. Det er den almindeligste Grund til, at Jøderne aldrig har frembragt nogen Opfindelse eller Opdagelse.

Havde Moses ført Israeliterne paa en eller anden afliggende Øe, saa havde han været i Stand til at give sit theokratiske Monarkie, efter fuldendt Udryddelseskrig, en uafseelig Varighed. Havde han kun levet længe nok til at erobre den hele Landstrækning, som i Bredten ligger imellem Jordan og Middelhavet, i Længden mellem Sidon og Ægyptens Grændse, saa vilde det theokratiske Monarki

endnu længe vedvaret. Men da kun den halve af denne Landstrækning virkelig blev erobret, saa maatte det theokratiske Monarki meget snart finde sin Undergang i dette fra alle Sider aabne Land, og Jøderne, der ved den mosaiske Forfatning og Lovgivning kun da kunde blevet et temmeligt lykkeligt Folk, naar deres National-Eiendommelighed fra ingen Side var blevet bekiempet, maatte vorde det ulykkeligste Folk fra det Øieblik af, da de ophørte at være et erobrende Folk *). Da nemlig National-Forhold gjorde et bestandigt

*) Seer man hen til den Tilstand under Dommerne, da fremlyser denne Sætning saa tydeligt, at Ingen med sund Sands kan nægte, at jo den Mosaiske Lovgivning ene og allene var Skyld i alle de Uhæld, som denne Periode vrimler af.

Forsvarsvæsen nødvendigt, saa maatte ved Siden af den præstelige Magt en anden udvikle sig, hvilken, da den havde et ganske modsat Endemaal, nødvendig maatte bekjæmpe den præstelige. Man veed med hvilken Halsstarrighed Samuel erklærede sig mod Kongevælden; men Nødvendigheden selv havde afsagt Dommen over dens Indførelse. Var Saul et frygteligt Redskab i den Ypperstepræstes Hænder, var David det allerede mindre. Den høieste Grad af Uafhængighed opnaaede Salomon; men, da Præsteskabet ikke aflod at kjempe for sin Existents, bragte det det dertil, at Riget deltes efter Salomons Død. Fra dette Øieblik af var det israelitiske Folks Uafhængighed forbi; thi i det dets Eenhed forsvandt, maatte det vorde et Rov

for den første Erobrer, der fandt det Umagen værd, at afstraffe dets National-Stolthed, og at tage et talrigt Folks Formue til sig.

Ved enhver Konstitution og Lovgivning er det et Uhæld, at de ere haarde, men dette Uheld formeres til det uendelige, naar begge ikke staae paa deres rette Sted. Begge disse Fejl i den mosaiske Lovgivning og den højst ufornuftige Agtelse, som man i Hensyn til de store Forjettelser viste denne, maae tilskrives al den Elendighed som har truffet og endnu træffer den jødiske Nation.

Anden Afdeling.

Nærmere Virkninger af den mosaiske Lovgivning.

Jødernes historiske Skrifter skylde Præsterne deres Tilværelse, det seer man deraf, at ikke en eneste Begivenhed i den israelitiske Verden er saaledes fremstillet, som den maatte være det, for i sig selv at være begribelig. Knap er man i Stand til at følge Nationens Ud-

viklingsgang i det store, saa meget ligger Alt i Mørke. Hvad jeg i denne Afdeling har at sige, beroer paa en djærv Anskuelse. Om den er sand, maa Kjendere bedømme.

Forgjeves stred Saul mod Præstevælden; da en Samuel var hans Modstander, saa maatte han gaae under. Davids Valg beroede paa den Forudsætning, at han vilde vorde et lydigt Redskab til Nationalgudens Ære, men knap havde denne Konge faaet Begreb om sin sande Bestemmelse, førend han paa det bestemteste adskillede sin egen Interesse fra den Ypperstepræstelige, og endskjønt efter Anseende en gudfrygtig, det er, en Loven hædrende Mand, sagde han dog disse mærkelige Ord: Hvis det Evige skulde blive, maatte Loven forgaae.

Salomon fortjente i det mindste for saavidt Navn af en viis Fyrste, saasom han i sit hele Liv igjennem lagde an derpaa, at betage det Folk, han beherskede, den Tilbageholdenhed, som den mosaiske Lov havde givet det. I det han overalt knyttede Handelsforbindelser, og agtede det Ejendommelige hos sit Folk kun for saavidt, at han ikke gav sine Foretagender hjemme nogen antireligiøs Tendents, saa kunde det ikke fejle, at han jo naaede sit Maal. Thi intet virker mere Eftergivenhed imod andres Ejendommeligheder end den Attraa at vinde ret meget. Havde han vidst at skjule sin Hensigt for Præsteskabet, skulde han sikkert fuldkommen have seet den opfyldt. Dette, som gjorde alle dets Konger den Bebrejdelse, at Ødelæggelsesværket ikke laae dem

nokſom paa Hjertet, havde ikke forglemt, at han havde den tilbageſatte Profet Nathans Kabaler at takke for ſin Ophøjelſe paa den faderlige Trone, og neppe øjnede det hans Beſtræbelſer for at gjøre ſig uafhængig af det, før det tog til at fremſtille ham ſom en Afgudstjener for at gjøre ham foragtelig hos Folket. Men da Præſtevælden endelig ikke længere lod ſig redde, uden ved at ſvække den kongelige Magt, ſaa faſtſattes allerede i Salomons levende Live, at Riget ſkulle deles efter hans Død.

Unægtelig forudſaae Præſterne ingen af de farlige Følger, ſom denne Deling i Tiden maatte have for det hele Folk; men Borgerkrige vare des uundgaaeligere, jo beſtemtere

Præsteskabet stillede sig i Midten imellem Kongerne af Juda og Samaria, og blot var den til Villie, der paatog sig den Mine, som om han vilde følge deres Indskydelser. End større blev Ulykken for det hele Land derved, at der ved Siden af Præsterne opstod under Navn af Seere og Propheter, Folketalere, hvoraf enhver vilde opløse en god Regjerings Problem, uden at besidde endog den mindste Del af de til en Regjering nødvendige Indsigter *). Alle disse Landet gjennemstrygende Patrioter vilde Virkningen uden Aarsag i det de uafladelig prædikede Bod og Bedring. Endskjønt Alting

*) Paa disse har det hverken manglet eller endnu mangler i vore Dage.

Overs.

dreiede sig omkring Gjenoprettelsen af den mosaiske Lov i sin oprindelige Kraft, saa var dog denne Gjenoprettelse af mange Grunde umuelig, af hvilke ingen havde større Vægt, end denne: at naar man eengang i moralske Ting er gaaet frem, kan man aldrig gaae tilbage. Denne Lovs Kraft var saa aldeles svækket, at den blot laae der som et Foment til Gjæring; men dette indsaae Patrioterne ikke. I deres Hoveder stod Fædreloven som den fuldkomneste, saasom den engang havde frembragt store Virkninger, og Præsterne understøttede Patrioternes Mening, saasom de ved at forsvare Mose-Lov, forsvarede deres egen Existents og Anseelse. Kongerne maatte gjøre, hvad de vilde, Alt hvad de gjorde mis-

hagede Herren, det er at sige indskrænkte Præster *).

Under saadanne Omstændigheder maatte det efter mange Borgerkrige endelig komme dertil, at man, for Roligheds og Ordens Gjenbringelse, maatte søge fremmede Magters Bistand. Efterat Salmanasser havde ind- og afsat adskillige Konger, uden at ha naaet

*) Hvor indskrænkte disse have været lader sig vel ikke nøje bestemme; men henseet man til Kongernes Opførsel, veed jeg ikke, om man kan billige den. Man tænke sig hans Majestæt Achab med hendes Majestæt Jesabel; Manasse; Offringerne til de Herrer Moloch, Beljebub, Astaroht; Hinnons Dalen ꝛc. og man vil finde Grund nok til en billig Misfornøjelse.

sin Hensigt at bringe Orden og Rolighed tilveje, maatte han ende med aldeles at forstyrre det Samaritanske Kongerige.

Han førde Jøderne til Orienten. Her blandede de sig med Hedningene, ikke saameget, fordi de af saa mange ubehagelige Erfaringer havde lært at indsee, at kun deres Frelse var at finde i Identifikationen med andre Folkeslag, som fordi der lodes dem intet andet Valg, naar de ikke vilde døe af Hunger. Man kan med Sandhed paastaae om dem, at de i det mindste for den største Del ere forsvundne i den menneskelige Slægt, og at følgelig alt det, hvad Rabbinerne af geographiske Dokumenter have sagt om et orientalsk Jøderige, har været lutter Drømme.

Hundrede og tyve Aar derefter fulgde Juda Riges Opløsning. Nebukadnezar førte den største Del af Nationen til Babylon, som han ønskede at befolke. Meget faae Landsfolk blev tilbage i Palæstina. Det Israelitiske Folks politiske Uafhængighed var altsaa ganske ophævet, og gaaer man tilbage til denne Begivenheds Hovedaarsag, saa møder man en [illegible]andsesløs Vedhængenhed hos den fornemste Del af Nationen til Fædrenes Lov, en Vedhængen, som aldeles ophæver Fuldkomnings-Evnen, Menneskets eneste Fortrin for Dyret.

Halvfierdsindstyve Aar efter den sidste Bortførsel, fik Joderne deres Frihed igjen. Det var det Assyriske Riges Erobrer, der gjengav dem den, af hvad Bevæggrunde, la-

der sig ikke vanskeligt bestemme. Vare Jøderne under deres halvfjerdsindstyveaarige Fangenskab vordne gode Statsborgere, saa havde der ingen Grund været til at løslade dem. Maaskee havde de, som længere hen i Tiden i Spanien, ved Forræderie ikke lidet bidraget til Rigets Omstyrtning, saa at Cyrus's Ædelmod var ikke andet end en Taknemmeligheds-Akt for udvisst god Tjeneste. Men uden Hensyn til en saadan Bevæggrund var Perserkongens Opførsel altid politisk rigtig. Et Folk, som lever i den daarlige Indbildning at det er Skjæbnens Yndlingsfolk, kan ikke indympes i et andet Folk, uden at gjøre Regjerings-Arbejdet mere besværligt. Man gjøre hvad man vil, for at vinde et saadant Folk, det vil antage hver Godhed man be-

viser det, som en velfortjent Erkjendelse af dets høje Værd, hver Strænghed, som man nødes til at bruge, for en uretfærdig Nedsættelse. Der er ingen Identifikation at tænke paa med dem og de øvrige Statsborgere, og hvad for en Stilling endog Regjeringen monne tage, vil den altid skuffes i sin Forventning, saalænge den ikke kan udfinde et Middel, som ikke tillader nogen Reaktion.

Den selvsamme Vedhængenhed ved den mosaiske Lov, som havde bevirket Ophævelsen af deres National=Existents, havde Jøderne altsaa at takke for deres Gjenoprettelse da de under Zorobabels og Esras Anførsel vendte tilbage til Palæstina for igjen at opbygge Stad

og Tempel. Under hele Fængsels-Tiden lode de sig allene lede af Præsterne, og da det ikke kunde falde Præsterne vanskeligt, at fremstille den Art af Undertrykkelse, under hvilken Nationen sukkede i Babylon, som en Tilskikkelse af en fortørnet Guddom, der igjen lod sig forsone ved Hengivenhed i hans Villie og en oprigtig Tilbagevenden til Fædrenes Love, saa tog Religiøsiteten herved en endnu højere Flugt. For Resten havde Handelsaanden ved den uundgaaelige Berøring med et Folk, som ikke vilde miste noget af sin National-Ejendom, paa ny udviklet sig hos Jøderne, og givet det menneskefiendske Sindelag, som Religiøsiteten indgav en dobbelt Styrke. Man veed, at de ikke kom tilbage fra Assyrien uden Sølv og Guld, omendskjønt man kun lidet er un-

derrettet om den Rolle, som de spillede i dette Land.

Yderst manglende ere Beretningerne for det følgende Tidsrum. Templet blev opbygget, Præstedømmet gjenoprettet. Regjeringsaanden var aldeles præstelig, og da Moseloven havde sammenholdt det hele Folk under Fangeskabet, saa var det saameget mindre muligt atter at indføre Kongevælden, saasom man holdt den for Nationens sande Fordærv. Den Yppersteprsestelige Værdighed var fra nu af en Gjenstand for Ærgjerrigheden, og man veed at Brødre i Strid om samme myrdede hinanden.

Præstevælden, som i Mangel af en bedre var tilstrækkelig for et Folks indvortes For-

hold, der saa saare var formindsket, vilde ikke have været tilstrækkelig for dets udvortes Forhold, havde ikke den hele Nation staaet under persisk Beskyttelse. Dette Monarkies Fald bragte en væsentlig Forandring i Jødernes Skjæbne. Alexander, som de ved deres Forbund med Perserkongen Darius havde fornærmet, var i Begreb med at træde dem under Fødder. En slavisk Underkastelse formildede den stolte Erobrers Vrede. Da det persiske Monarkies Forstyrrer havde opbygget Alexandrien, kaldte han Jøderne didhen, som paa denne Maade gjensaae Ægypten, og, da Ptolomæus havde erobret Judæa, strømmede derhen i end større Mængde. Her hjalp de til at grunde Verdenshandelen, som i mere end 1700 Aar florerede, indtil endelig Vasko

de Gama fandt Vejen til Indien om det gode Haabs Forbjerg. Af det ægyptiske Herredømme kom Jøderne under det syriske. I denne Tidspunkt geraadede Jøderne ved Moseloven paa nye i den Modsigelse i hvilken ethvert Folk som skal følge en dobbelt Retning, nødvendig falder. Foruden Præsterne trængte de til Helte. Nu spillede Machabæerne deres Rolle; men da al Energie var forsvundet, saae man sig tvungen til at kalde Romerne til Hjelp. Et Forsvars- og Angrebs-Forbund sluttedes uden Møje; men de tvende Folk som forbandt sig med hinanden, vare alt for ulige til, at jo det svagere maatte opsluges af det stærkere. Vel fik Jøderne, da Antiochus var overvundet, en kort Lindring, men derfor var ogsaa deres Skjæbne for Fremtiden afgjort.

Fra Jødernes Side var det ligesaa meget en Nøds-Akt, som en simpel Følge af en aldeles Uvidenhed om den moralske Verdens Love, at de kastede sig Romerne i Armene. Thi de sidstes Fremgangsmaade var paa den Tid, da Jøderne søgde dette Forbund, tilstrækkelig bekjendt. Hvorledes skulde Romerne kunde skaane Jøderne mere end andre Nationer, de som ikke kjendte anden Industrie end Vaabenes, og, ved deres hele Maade at existere paa, vare nødte til at gjøre andre Nationers Subsistents-Basis til deres egen? Saasnart altsaa det øvrige Syrien var erobret, arronderede Judæa en heel Provinds. Man fandt snart Paaskud til Misfornøjelse; og da Jøderne begyndte at lade sig mærke med Ulydighed, fik Pompejus det Ærinde, at bringe dem

til Lydighed. Knap lod Pompejus sig see for Jerusalems Mure, saa delede Jøderne Kaar med andre Folkeslag, nemlig at arbejde for Romerne. Da Enden paa det alminbelige Slaverie ikke lod sig tænke uden med Undergangen af den Romerske Vaabenmagt, saa kan man let forestille sig, med hvormegen Utaalmodighed dette i Støvet nedtrykte, Skiæbnens Yndlings-Folk bar det dem paalagte Aag. Altid gjennemtrængt af Følelsen om sit eget høje Værd, og altid formedelst sin Smudsighed Salacitæt og Uselskabelighed behandlet som Affkummet af det menneskelige Kjøn, maatte det overgaae til en Forbittrelse, hvorved det vorbede det eneste af alle undertvungne Folk, som uden nøje at beregne sine Kræfter fandt sig tilbøjelig til Opstand mod Romerne.

Vi ville komme til at see Følgerne af denne Forbittrelse, og følge nu Historiens Ledetraad saaledes som Kronologien giver os den i Hænde.

Uden at vide det selv havde Romerne paataget sig hele Verdens Politie-Forretning, og da Religionen, naar man opløser den i sine Bestanddele, ikke er noget andet, end et Middel til at holde Selskabet tilsammen ved en objektløs Frygt, saa var naturligviis Overtroen, med Alt, hvad den holdt, og hvorved den selv holdtes, fra det Øieblik af, hvor denne Frygt fandt sit virkelige Object i de romerske Militær-Divisioner, hørt at være til. Ved denne Vaabenmagt var den hele græske Theologie stæ-

det til Jorde, uden at man paa den Tid havde havt nogen Formodning derom. Med denne var ikke alleneste Billedhuggeriet, men endog alt det øvrige undergaaet, som stod i Forbindelse med det; saasom Kunstflid ophørte at have noget Værd det Øjeblik, da Verdens-Herrerne samvittighedsløs drog hver Indtægt af den møjsomme Flid til sig. Saaledes i alle Romerverdenens Stater. En skarpsindig Jagttager af den daværende Verden kunde ikke undlade at gjøre den Anmærkning: at enhver Despotismus, som ikke er en religiøs, renser Hovederne. Den jødiske Religion syntes altsaa meer end nogen Tid at være sin Undergang nær. Men den syntes det kun. Den Krisis hvori den befandt sig, kunde ikke vorde den farlig, og den selv reddede sig fra

sin Undergang, ved en Kraft, som man kan kalde den medfødte.

Ideen om en eneste usynlig National-Gud er der, hvor den kan finde Sted, det er, hvor Kulturgraden ikke har bragt Mennesket ud over al Gudsfrygt, en saa uforstyrrelig Idee, at den kun kan finde sin Undergang i Tilintetgjørelsen af de Individuer, som ere indtagne af den. Hvo der skulde finde denne Paastand overdreven, han betænke, at ingen Idee leder som denne til den meest haardnakkede Modstand mod alle Skjæbnens Slag, saasom i denne indeholdes Alt, hvad der kan kaldes Stolthed. Dertil kommer endnu, at den Gudstjeneste, som denne Idee fordrer, ikke nødvendigt behøver at være en glimrende.

Den vil kun være det saalænge, som den monotheistiske Nation er rig og velhavende. Men den største Armod vil aldrig kunne forstyrre Grundideen, saasom Guds Usynlighed, i Henseende til Gudsdyrkelsen, tillader ingen Forbindelse med Industrien. Finder nu denne Armod virkelig Sted, saa vil Præsterne være inderlig forbittrede mod Ophavsmanden til denne Armod; dog, da de ikke selv tør ved at yttre denne Forbittrelse, uden at forsage deres Præstestand, saa vil de søge at fanatisere dem, hvis Arme kunne bringe en Modrevolution tilveje, der er dem gunstig. Og heraf see vi, hvorledes den romerske Vaabenmagt, i det den forstyrrede Industrien tilligemed Friheden, vel kunde forstyrre Polytheismen, men alde-

les ikke den jødiske Monotheisme, og fandt endogsaa i denne en Opposition, paa hvilken de lidet maa have regnet i Hensyn til Jødernes øvrige Tilstand.

Tredie Afdeling.

Historisk Afridsning om Christendommens Opkomst, Forvandling og Regeneration.

I den femte Afdeling af dette Skrift skal udførligen handles om de Bevæggrunde, som Romerne havde til at opløse Jødestaten. Her kun følgende i Almindelighed, til Indledning i Historien om Christendommens Oprindelse.

Romernes Vaabenmagt var grundet paa de undertvungne Folkeslags Industrie. Denne Grundvold maatte synke ved sig selv, saasom enhver Industri, der er baseret paa Slaveri, taber sin hele Værd. Men skulde denne Synken befordres, saa er intet bedre Middel dertil, end at bortskaffe det, der til alle Tider har været Industriens Foment, jeg mener rede Penge, Mynt. Jøderne som fremfor alle andre den gamle Verdens Nationer indsaae dette, deels, saasom de mest vare forbittrede paa Romerne, dels fordi de, som Handelsmænd i Alexandrien, ved deres Næringsvej bedst havde lært at kjende Penges Værd, Jøderne trøstede sig til at løse dette Problem. Ideen var ingen anden, end ved at opdynge de rede Penge i Jerusalem, at frembringe en jevn,

men ogsaa en desto sikkrere Standsning i Romerverdenens hele Statsmaskine og ved at forarme alle Nationer i Almindelighed grunde et saadant Verdensherredømme, som Engellænderne i vore Tider have realiseret. I Spidsen for denne Sammensværgelse stod den ypperste Præst, Jerusalems Tempel var det almindelige Skatkammer. Jøderne adspredte sig nu i alle Verdensdele for ved Skakkren og fule Konster at bringe Penge tilsammen. Hvert Aar ved Paaskefesten indfinde de sig i Jerusalem for at aflevere Byttet. Den hele Maskine var i Bevægelse fra det Øieblik af da Pompeius havde erobret Jerusalem. Den virkede desto stærkere jo flettere Financiers Romerne vare.

Saaledes satte Jøderne imod Romernes uimodstaaelige Vaabenvælde den uimodstaaelige List. Hvo der i denne Kamp maatte sejre, var ingen Spørgsmaal for dem, som forstode behørigen at bedømme et saadant Forhold. Den jødiske Nations evige Vel og Vee stod paa et farligt Spil. Alle lystænkende Patrioter indsaae dette. Men bekjendt med det jødiske Præsteskab, trøstede sig Ingen til at løse den nære Krisis. Under disse Omstændigheder træder Jesus frem.

Af Juda Stamme og Davids Æt paa Mødre Side fødtes han i Fattigdom, ikkun tolv Aar gammel vakte han, som Lærer i sin Fædrelov, Alles Beundring, og forsvandt indtil han 30 Aar gammel traadte frem som

Stifter af en Religion, hvis guddommelige Oprindelse Enhver der fulgte dens Bud, fuldeligen erkjender.

Fuldkommen bekjendt med den Nations sande Interesse i hvilken han var født, indsaae han, hvorledes dens Religiøsitet vilde styrte den i en gjentagen Elendighed; han vilde frelse den, men hans store Hensigt var ikke indskrænket til denne Nation allene; den Religion han vilde stifte, skulde være Menneskets, den hele Verdens, og udbrede en almindelig moralsk Lyksalighed som hidindtil kun Faa havde ahnet, Færre følt.

I sit 30 Aar fremtraadte Jesus som Lærer; iforvejen havde han af sin Forgjænget

Johannes ladet sig døbe, en Mand af strænge Sæder og som maatte for sin Sandhedskjærlighed og Frimodighed under en svag jødisk Satrap bøde med sit Liv.

Jesus beholdt de tvende Hovedegenskaber som Jøderne tillagde deres Jehovah, Eenhed og Usynlighed, men han bestred hans Nationalitet, da denne Egenskab var Aarsag til Jødernes Antipathie mod alle andre Nationer og til deres Ulykker.

Jødernes Religion var, som vi have seet, saa nøje forbundet med deres hele Forfatning, at den førstes Omstyrtning maatte nødvendigt drage den sidstes med sig, og alle Drømme om et tilkommende Verdensherskab derved forsvinde.

Det lod sig altsaa forudsee at han maatte finde den mest bestemte Modsigelse af alle dem hvis statsborgerlige Kald beroede paa Vedligeholdelsen af den mosaiske Konstitution, for saa vidt der endnu var noget tilbage af den.

Det gamle Testamente, eller den mosaiske Konstitution, indeholder intet afgjort Beviis for, at Jøderne, i det mindste før deres Stats Omstyrtning ved Assyrierne, har havt nogen Idee om et Liv efter dette*), de mosaiske Politilove, som under Navn af de 10 Bud findes i disse Skrifter, forjætte endog lydige Børn mod deres Forældre intet uden jordiskt

*) Selv de Skrifter der tillægges Schelomoh eller Salomon, synes endog ikke utydeligt at nægte et Liv efter dette.

Held, og hvad der findes i Fortællingen om Hiob, det være nu enten Historie, eller som det rimeligvis synes at være, Sagn, Roman, moralsk Fortælling, troe adskillige Lærde ikke uden Grund at være tilsat. Jødernes Begreb om deres Messias, de søge nu at skjule det under hvilkensomhelst Allegorie de vil, om et saturnisk Riges Oprettelse eller en gylden Alder, saa gaaer det dog ene og allene ud paa Begrebet om en Verdens Erobrer og et ødelæggende Redskab i Nationalgudens Jehovahs Haand; det var da blot en temporær politisk Lyksalighed, blot indskrænket til Abrahams Æt, som deres Messias skulde fremvirke, thi om intellektuel og moralsk Lyksalighed hverken havde de, eller i Følge af den mosaiske Lov kunde de have noget Begreb.

En Lære, der forestillede Gud som det hele menneskelige Kjøns almindelige Fader og alle Mennesker som hans lige elskede Børn, der gjorde Intelligents og den dermed forbundne Moralitet til Menneskets højeste Held, og udstrakte disses Progression i den talløse Evighed, svarede altsaa ikke til Jødernes Forhaabninger, men derimod aldeles nedbrød dem.

Havde Jøderne havt det rette Begreb om Messias, saa havde de i Jesu Person maattet erkjende den sande. Hans Idee var den samme som hans Stamherre Davids: At skulde det Evige blive, maatte Loven gaae under. Gik deres Religiøsitet til Grunde, saa fremtraadte Moraliteten des herligere i dens Sted. Det selv samme Samfund fremflød

nu som en umiddelbar Gjenstand for Højagtelse, hvilket man hidindtil havde søgt at sikkre for Forfang ved en kunstig Frygt for en straffende Guddom. Ved Tilbedelsen af en Menneskets almindelige og kjærlige Fader og den deraf flydende broderlige Velvillie til alle Mennesker, maatte al Nationalskhed forsvinde af Jødernes Hoveder, og ved Frasigelsen af de fornuftstridigste Fordomme, havde de gjenfundet deres Redning. Romernes Vaabenmagt, som de bar en saa bitter Afsky for, blev nu et Middel til at sikkre ind- og udvortes Forhold, og ved Flid og Arbejdsomhed var en stille Uddannelse vorden muelig, hvorved man havde forbundet sig med alle andre Nationer, der delede den samme Skjæbne. Kort. Jøderne som i deres Antinationalitæt

maatte finde deres Undergang, vare vordne reddede ved en Moral.

Med en hidtil ubekjendt Adel og med Ro forkyndede Jesus sin Lære. Den fandt Indgang hos dem der kunde gjøre sig Begreb om den jødiske Nations sande Interesse; et lidet Antal af Venner, hvem det var mere om egen Undervisning at gjøre end om Udførelsen af en stor Plan, og hvilke, endskjønt de ikke kunde nægte den nye Profet deres Bifald, dog toge i Betænkning at understøtte ham.

Paa Mængden gjorde den derimod større Virkning, og endskjønt denne ved Jesu Dødsdom og Henrettelse syntes at have tabt sig, stod den dog, efter Jesu Død, frem i en forstærket Vælde.

Den romerske Regjering, som var vant til at betragte Alt det der angik de erobrede Landes Civil-Administration og Kultus med Ligegyldighed, blev sine Grundsætninger tro, for saavidt at den ikke værdigede Forkynderen af den ny Lære sin Opmærksomhed. Men des opmærksommere vare de Jøder, hvem Omsorgen paa Statens Vegne var overdragen for den jødiske Kultus, og som saae, ifølge Religiositætens Sammenhæng med Udførelsen af den meest forvovne Plan, deres Politik pludselig forstyrret ved den ny Lære. Forsvarende i den mosaiske Lov deres egen Existents, og støttende paa denne Lovs Kraft de djærveste Forhaabninger om en aldeles Uafhængighed og et Verdens-Herredømme, bleve de ved den allerhurtigste Instinkt drevne til Had imod

den, som i det han undergrov deres Anseelse maatte pønse paa Omstyrtningen af den hele Jødestat. Og nu følger det, der maatte følge, naar et Individuum, gjennemtrængt af en stor Idee, gaaer med en Plan ud over den nærværende Udviklingstilstand. Jesus sættes i en Statsforbryders Lys. Af Had blev Forfølgelse, og denne førte til Modværge.

I de stærkeste Udtryk, med Sandheds uovervindelige Vælde erklærede Jesus sig over sit Fædrenelands Præsteskab, som en Stand aldeles uduelig til nogen Moralitet, og beskjæftiget blot med Opløsningen af Jødernes National-Existents. Sandheden var naturligt paa hans Side. Stort var det Indtryk som hans Taler gjorde paa ufordærvede Men-

nesker, og dette satte ham hos hine i et endnu mere forhadt Lys.

Forfulgt af Pharisæer, Skriftlærde og Præster forlod han Hovedstaden; dog endogsaa i Eensomheden forfulgt, vendte han tilbage til Jerusalem. Fra sin Ankomst til Staden, forudsagde han den og Nationen deres sørgelige Skjæbne med en stor Sjæls ædle Deltagelse. En Spaadom, hvis Opfyldelse den Dag i Dag i alle dens Dele bekræfter.

Nu forraades han af een af sine Lærlinge, hvis Vindesyge solgte ham til hans Fiender, fanges, og føres for den romerske Landshøvding Pontius Pilatus. Her blev ham intet andet tilovers end med Selvfornægtelse

at lade sig fordømme; thi det ejendommelige i hans Lære kunde ikke begribes af nogen romersk Dommer. Imidlertid var dog Sandhed og Ret nær deres Sejer. Pilatus var ikke utilbøjelig til at frigive Jesus. Men hans Fiender skrege: korsfæst ham*), og truede med den liderlige mistænkelige og grusomme Tiberius.

Pilatus frygtende for et Oprør og Kejserens Unaade gav efter, bevidnede ved at toe sine Hænder sin Uskyldighed og dømte Jesum til Døde. Den rasende Jøde-Mængde skreg: Hans Blod komme over os og vore Børn;

*) Det samme havde Moses Mendelsohn gjort, skjønt med en konstlet Philanthropisk Stemme. See hans Jerusalem.

den evige Retfærdighed har opfyldt deres rædsomme Ønske, og maaskee er dette Ønske endnu ikke udtømt.

Saaledes døde Sandhedens store guddommelige Lærer i sit 30te Aar mellem 2de Stimænd paa et Kors, efterat han kort tilforn havde helliget sin Lære ved 2de Symboler for at udmærke dens Bekjendere.

Aldrig er en stor Idee engang udsagt aldeles vorden tabt. Selv i Judæa følede man tilligemed Umuligheden at overholde den mosaiske Lov under nærværende Tidsomstændigheder, Trangen til en bedre Lov, og i alle Nabolande antog man Læren om en eneste alle Nationer fælles Gud med saamegen mere Be-

redvillighed, jo mere Alt hvad dermed stod i Forbindelse, passede sig for Tidsomstændighederne, efter hvilke man nødtes til ved Ligheden af den politiske Elendighed at søge en stor Støttepunkt og i ethvert Menneske at erkjende en Broder.

Og saa skete det, at Christendommen, uden nogen Magt, udbredtes ved faa Disciple, for hvilke blot deres Karakters Ærlighed talede, og hvilke, i hvor forskjellige de endog maatte være fra hinanden, dog alle vare enige i den Hoved-Idee, at der gives ingen Gud værdigere Tilbedelse end den, som grundede sig paa Kjærlighed til og en fri Agtelse for det Samfund hvori man lever.

Mere behøvedes ikke for at bringe Liv i det halv uddøde Legeme som paa denne Tid udgjorde det menneskelige Kjøn. De Christnes Tal voxede saameget des snarere, saasom man ved den Opløsning, der syntes at forestaae den moralske Verden, søgde en Støttepunkt som man ikkun kunde finde i Ideen om en elskende Gud.

Om end paa denne Maade Religiøsitæten vendte tilbage, saa var den dog af en ganske anden Art, end fordum; thi den adskillede ikke mere, men forenede, forbandt. Toge, som ikke sielden skedte, mistænkelige Regjeringer Anledning til Forfølgelse, saa forstærkede denne Enthusiasmen for Sandhed, og i det Modstanden i Forhold til den den fremkal-

dende Kraft, voxede, vandt Christendommen, skjønt nu ikke mere aldeles uforfalsket, et altid større Spillerum, indtil den Tid efter anden blev Verdensaand og som saadan uforstyrrelig.

At den skulde have fortnet det romerske Verden-Herskabs Fald, som flere Philosopher have paastaaet *), lader sig paa ingen Maade bevise. Da al Statskraft er indbefattet i Industrien, og de romerske Vaaben i Forbindelse med den romerske List forstyrrede denne paa alle Kanter, saa var Faldet af det romerske Verden-Herskab i sig selv ligesaa nødvendigt, som et Palæs Sammenstyrtning, der er

*) Montesquieu i sit Værk, Sur la cause de la grandeur et de la decadence des Romains.

bygget paa et Morads; kun Rigets uhyre Omfang kunde for en Tid forhale den. Men som det tog til at falde, maatte Christendommen ved Forvandlingen af dens oprindelige moralske Karakter til en religiøs vinde en desto større Kraft. Denne Forvandling gjordes muelig ved de physiske Videnskabers ufuldkomne Tilstand i den gamle Verden. Den frembragtes, først ved en nødvendig Nærmelse til Polytheisternes Skikke, hvilke man søgde at omvende; dernæst ved de Trætter, som Fortolkningen af de første Christendommens Forkyndures og disses Disciples efterladte Skrifter foraarsagede, i hvilke deres Tids Sprogbrug maatte vorde problematiskt; for det tredie, ved de Forfølgelser, som Sektererne lede. Fuldendet var den fra det Øjeblik af da Chri-

stendommen fremstod som Religion. Nu erstattede den atter de romerske Vaabens corrective Magt, som alt meer og meer tabte sig; nu maatte Kirkens hidtil republikanske Forfatning opløse sig i en monarkisk, nu maatte dens Overhoveder atter vinde en Anseelse, som langt overgik Statens Overhoveders, thi nu trængde Samfundet atter til en frygtelig Gud og alle de Skrækkebilleder, hvilke, ved Afgangen af en physisk tilsammenholdende Kraft, bevirkede en taalelig Samfunds-Tilstand. Saare meget har Christendommen under Religionens Skikkelse gavnet Verden. Men skulde dens oprindelige Karakter paa ny træde frem, saa kunde dette ikkun skee ved en Re-

volution, som fra Grunden af forbedrede den selskabelige Tilstand.

Denne Revolution fulgte i det hele romerske Vaabenherskabs Forstyrrelse ved Germanerne og de nordiske Nationer, i det disse Folk, som elskede Frihed og Lighed over Alt, tilintetgjorde Slaveriet, som Christendommen formedelst sin Forvandling til Religion ikke formaaede at ophæve. Vel forandrede Christendommen, i det den sammenknyttede sig med Overvindernes Hjernespind, saameget mindre sin religiøse Karakter, som den var mere nødvendig for at fraholde disse raae Folkeslag fra Udsvævelser. Men i disse Folkeslag selv laae den Kraft, som var nødvendig til at omskabe denne Karakter, og lidt efter lidt

at bringe Christendommen tilbage til sin oprindelige Renhed. En Virkning som bestemt frembragtes derved: at Germanerne i Særdeleshed gav Samfundet en uforderved Familie-Tilstand til Grundlag, hvilket Verden hidindtil havde manglet.

I det nemlig Slaveriet forsvandt og Samfundet tog til, formerede sig Frixionerne i sammes Indre. Af oprindelige Barbarer bleve saameget hurtigere civiliserede Borgere, saasom de, uagtet den almindelige Omstyrtning, havde af alle tidligere Kunster og Haandværker beholdt dem, som opfyldte et blandet Selskabs Nødvendigheder. Men Uddannelsen antog nu en ærværdigere Karekter end den forhen nogensinde havde havt i Alderdommen.

Mindre Resultat af Individuel = Uddannelse, end meget mere Virkningen af et i Grunden forbedret og imellem sig selv i det nøjeste Sammenhæng staaende Selskab, vandt den en saa uimodstaaelig Kraft, at den selv maatte forstyrre det, som ikke lidet havde bidraget til at give det denne, jeg mener Religionen. Ved Adskillelsen af den lovgivende Magt fra den fuldbyrdende led Samfundet væsentlig, saalænge den første, under Navn af den gejstlige stod under Kirkens Overhoved, den sidste under Navn af den verdslige tilhørte Landsfyrsten. Thi begge Magter stode i den meest bestemte Modsigelse, som ved intet kunde ophæves, og som blev saameget mere betydelig, jo mere de Regjeredes Masse tog til i Styrke. Det kom snart dertil, at Pavernes Fordringer,

ved den Modstand, de lede, formerede sig til det Utaalelige; men nu var ogsaa den Tids-punkt kommen, i hvilken Samfundet satte dem Grændse. Denne store Begivenhed tildrog sig paa følgende Maade.

Imedens Hierarkiet havde naaet sin høje-ste Spidse, og for at forsvare denne udbrede-de talløse Munke-Sværme over Europa, op-fandt en Munk, Barthold Schwartz, det stær-keste Ødelæggelses-Stof, som man hidtil har lært at kjende, og blev derved aldeles uden sin Villie Ødelæggeren af Hierarkiet. Thi saasnart man havde fundet Krudbets Anven-delse i Krigen, fik den verdslige Magt en Tilvært, som den hidindtil ikke havde kunnet

erholde, og som snart satte den i Stand til at forene den lovgivende Magt med den fuldbyrdende. Man veed, hvorledes de staaende Hære fremkom af denne Anvendelse, og hvormeget der er giort ved dem for større Politic-Systemer. Den menneskelige Frygt gjorde det stærkeste Forstyrrelses-Stof til det stærkeste Bindestof, og i det at Samfundet vandt i ind- og udvortes Sikkerhed tog National-Uddannelse i alle Kunster og Videnskaber paa alle Punkter i Europa en højere Flugt. Saaledes styrtede Hierarkiet ned fra sin Højde, thi Frygten for noget Sandserne ikke umiddelbart nærværende forsvandt, og intet blev tilbage uden en fra al Gudsfrygt fri Opførsel mod Medmennesker: Moralitet.

Strax efter Krubbets Opfindelse fulgde det berømte Skisma, af hvilket de Tydske ere saa stolte og det med Føie. Reformationen rensede Christendommen fra sit coercitive Uryd; dens Aand, Protestantismen, lagde Grund til dens fuldkomne Gjenoprettelse i Moralens Skikkelse. Under dens Forfalskning havde Christendommen snoet sig om alle Livets Forhold, mere for at holde dem tilsammen end for at give dem Form og indvortes Samhold. Atter fremstillet i sin oprindelige Skikkelse overlader den Beskyttelsen af Samfundet til den physiske Magt, og indskrænker sig til at fremstille dette Samfund som Grund til al individuel Uddannelse, det er, som en Gjenstand for Agtelse og Kjærlighed. Istedet for Præster, der altid ikkun virke ved Frygt, ere

Gejstlige fremtraade, der prædike Kjærligheds-Lov. Videnskaben om de selskabelige Forhold er deres, og ved dens Meddelelse virke de Velvillie, Moralitet. Saaledes som Selskabets Skikkelse forandres, forandres ogsaa deres Videnskab, kuns at sammes Produkt vedbliver, saasom det er umueligt at dette Selskab, selv i de Kriser, som man kalder Omveltninger, kan gaae tilbage. Af en egentlig Lovgivning vide de intet, saasom de blot underviise. Selv fri give de Andre Frihed, og deres højeste Triumph er at have forhindret Forbrydelser som Dommeren maa straffe.

Jeg veed, at Christendommen ikke endnu har erholdt denne Uddannelse paa nogen Punkt af Jorden; men tager man Alt i Overvejelse,

hvad der i en Tid af de tre sidste Aarhundrede er virket især i Tydskland til dens Renselse, saa kan man ikke andet, end betragte den angivne Uddannelses-Grad som det nærmeste Maal.

Fjerde Afdeling.

Spesifik Forskjel imellem Jødedom og Christendom.

Førinden jeg indlader mig i det intellektuelle og moralske Forhold imellem Christne og Jøder, maa jeg bevise den specifike Forskjel imellem Jøde- og Christendom, for at modsige en Mængde af Fordomme, paa hvilke man endnu holder over denne Gjenstand.

Hvad gjør Jøden til Jøde?

Hans Tro paa en National-Gud, hans Vedhængenhed ved sine Fædres Love, hans urokkelige Tillid til de urimeligste Forjættelser, hans Ligegyldighed mod den menneskelige Aands Fremgang i Sandheds Erkjendelse, hans Forblændelse mod alle den physiske og moralske Verdens Love, hans Forstokkelse mod enhver stor Idee og omfattende Følelse, med et Ord, hans Religiøsitet, hvilken man, hvor stolt han endog er deraf, næsten kunde fristes til at kalde en dyrisk, saasom den modstaaer enhver fri Udvikling og tilintetgjør Menneskets høieste Fortrin for Dyret — Evne til Fuldkommenhed.

Gives der Individuer af den jødiske Nation hvorpaa denne Karakteristik ikke er an-

vendelig, saa paastaaer jeg om dem: at de ikke ere Jøder.

Som Jøde maa Jøden være ude af Kort og Bog, naar Talen er om andet, end Handel og Vandel. Oplysning er ikke for ham, han afskyer den, da den aldeles sætter ham ud af sin Stilling. Vant fra sin spæde Ungdom til Agtelse for Autoritet og tvunget ved sin hele Opdragelse til den blindeste Antagelse af sine Rabbiners Kjendelser, har han ligesom ved sin første Indtrædelse i Livet frasagt sig Menneskets højeste Fortrin — Selvtænken og Selvprøven. Den meste Udvikling, som kan vorde ham til Deel, er den som Omgang med Rabbiner kan forskaffe ham. Men hvad er det for en Dannelse? ligger der i

hele den rabbinske Skarpsindighed nogensteds en Kim af sund Philosophie? Er ikke hele den rabbinske Lærdom et Chaos af opskruet Vid og falske Kjendelser?

Hvo har i Rabbinernes Udsagn nogensinde fundet Noget, som virkelig har oplyst ham eller har ledet ham til brugbare Ideer? Jeg elsker Omgang, men, oprigtigt talt, jeg skyer den med Jøder, saasom jeg i alle deres Ideer finder noget avet og vanført. Ere de gode Dialektikere, saa ere de just derved desto slettere Hoveder. Er den objektive Sandhed andet end Arithmetikens, saa er den aldeles ikke deres Sag, og i det de bestandig deræsonere over Mennesker og menneskelige Anliggender og ere aldeles ubeqvemme til nogen Undervis-

ning, kjede de mig til Døde. Aldrig har jeg havt den Lykke nogensinde at kjende et jødisk Individuum, der ikke var en Jøde.

Hvad gjør den Christne til Christen?

Ikke Dogmen. Jeg har allerede ovenfor talt om den Forandring, som foregik med Christendommen i hine Tider, i hvilke den romerske Vaabenmagts Svækkelse gjorde en religiøs correctiv Magt nødvendig dersom ellers Selskabet ikke væsentlig skulde lide. Uden dette Tilfælde vilde der aldrig nogen Dogmatik blevet til. Dogmen staaer ikke i nogen væsentlig Forbindelse med Christendommen. Denne er i alle sine Dele praktisk. Hvo der altsaa forlanger at være en Christen, maa vise det ved sin Vandel. Den sande Christens

Grundkarakter er almindelig Velvillie. Han kan ikke leve i Selskabet uden at forsvare sine Rettigheder, men i det han forsvarer dem har han Agtelse for alle sine Medborgeres. Alt uselskabeligt er ham fremmed, ethvert Fremskridt som Samfundet gjør til sin indvortes Fuldkommenhed, er hans højeste Glæde. Altid er det hans Attraa, at gavne Andre. Arbejde er det Middel, hvorved han forsvarer sin Standpunkt i Samfundet. Han føler sig ikke som et Individuum men som et Fragment af et større eller mindre Helt; og da han skylder Selskabet sin hele Dannelse, saa ærer han i det den almindelige Udviklingsgrund. Han kan, i det han gaaer ud over den nærværende Udviklingspunkt, handle mod de positive Love; men han kan aldrig handle umoralsk.

Det nærværende Øieblik er ham ikke Alt, han lever ligesaavel for den tilkommende som nærværende Tid, ligesom en udsaaet Sæd behøver Tid for at komme op og modnes. Det hele menneskelige Kjøn betragter han som færdendes med en fortsat Udvikling, hvortil han har bidraget sit, og som aldeles maa komme ham tilgode i hans Afkom, de være enten legemlige eller aandelige. Kort, Menneskeborn hans Alt, han selv en atomisk Del af dette Alt.

Gives der Christne, paa hvilke denne Karakteristik ikke passer, saa paastaaer jeg om dem, at de ikke ere fuldkommen udviklede Christne. Blot forbi man er Medlem af en eller anden Kirke er man endnu ingen Christen.

Dette er selv af christelige Theologer saa ofte bleven beviist, at det næsten er overflødigt at igjentage det endnu engang. Imidlertid hindrer hverken Protestantismus eller Katholicismus den ægte Christendom; thi Christendommens Fundament er Ideen om en Verdensaarsag, som ikke er frygtelig, eller at tale i det ny Testamentes Udtryk, Ideen om en elskende Gud, alle Menneskers Fader, som ikke foretrækker Nogen, og formedelst denne Fundamentalidee er enhver Christen opfordret til en almindelig Velvillie mod alle Mennesker, som kun der kan finde sin Grændse, hvor den kunde misbruges til eget og det Heles Forderv. Imidlertid er herved en væsentlig Forskjel imellem Protestantisme og Katholicisme.

Den romersk-katholske Kirke bindes til Normer; den protestantiske veed intet af saadanne Normer. Den har det Fortrin fremfor alle kirkelige Forfatninger, at den indeholder en Modsigelse i Adjektet. Just derved er det kristelige Dogma for tre hundrede Aar siden stædet til Jorde af Protestanterne. Af alle Symboler ere nu kun tvende tilbage: Daab og Nadvere. Begge maa vedblive saalænge Amindelsen af Christendommens Stifter er os ærværdig. Begge ville, formedelst deres Simpelhed og den dybe Visdom som de indeholde, være til saalænge som der gives en Christendom, hvilken i sig selv er udødelig; saasom, naar man abstraherer al Dogmatik, ingen selskabelig Tilstand kan tænkes, i hvilken man ikke skulde gienkjende dens Sandhed.

Jo fuldkomnere denne Tilstand vorder, des simplere og ædlere vil den staae frem; og Protestantismen er ikke andet end den Verdensaand som frembringer denne fuldkomnere Tilstand.

Hvad har altsaa Christendom og Jødedom med hinanden at skaffe?

Intet, aldeles intet. Dette er saa ofte sagt at man maa skamme sig ved at gjentage det; finder imellem begge en kausal Sammenhæng Sted — som man ikke kan nægte — saa følger deraf intet for Christendommens indvortes Sandhed, kuns dens Oprindelse vorder derved begribelig.

Hvo som da paastaaer, at Christendommen har sin Grund i Jødedommet, den har

aldrig nogen Tid fattet et moralsk Phænomen, aldrig lært at kjende Christendommen i sin Individualitet. Christendommen forholder sig til Jødedømmet som den nevtonske Philosophie til det 13de og 14de Aarhundredes Astrologie. Saaledes som denne Philosophie er en højere Udvikling af den Astrologie som gik for den, saa er ligeledes Christendommen en højere Udvikling af Jødedømmet, og ligesaalidet som hin henter sine Beviser af Astrologernes Værker, ligesaalidet henter denne sin Sandhed af Jødernes Nationalbøger. For Christne have disse Nationalbøger blot historisk Værd. Vi lære af dem at kjende fjerne Tiders Aand, og rigtigen at bedømme moralske Phænomener, men Normer indeholde de ikke for os, saasom vi ere alt for vidt gaaet frem

i Uddannelse til at vi skulde kunne gjøre end ikke den mindste Brug af den jødiske Lovgivers Normer; de indeholde Normer blot for den Jøde, der, saavidt det staaer til ham, ikke vil gjøre et Skridt til nærmere Uddannelse for ikke at tabe nogen af de indbildte Fordele, som ere forenede med Højagtelsen for disse Normer.

"Hvis det er sandt" siger Forfatteren af Bogen: Over Jødedommets religiøse Magt, "at Hjørnestenene af mit Hus glide ud, og true med at omstyrte Bygningen, er det da velgjort, naar jeg flytter mit Husgeraad fra underste til øverste Stokværk? er jeg sikkrere der? Nu er Christendommen bygget paa Jødedommet, og maa, naar dette falder, nødven-

digt styrte med det. Den Christen, som det er om Lys og Sandhed for Alvor at gjøre, vil, ved tilsynueladende Modsigelse mellem Sandhed og Sandhed, imellem Skrift og Fornuft, ikke udæske Jøden til Kamp, men i Forening med ham opsøge Ugrunden til Modsigelsen. Det angaaer begges Sag."

Saa dømmer siden Aar 1783, da det Mendelsohnske Verk kom for Dagen, alle Jøder uden Undtagelse, og saaledes maa de dømme, saasom de ingen ret Begreb have om deres National-Bøger, og forkaster det, man giver dem, med en Ligegyldighed, der nokfom beviser, at de ikke ville eller snarere ikke kunne forlade deres Standpunkt, naar deres Religiøsitet, og med den deres store statsborgerlige Fortrin skulle reddes.

Christendommen skulde være et Over=Stok=værk, som maa falde sammen, saasnart Jødedommet ikke er mere til? Jeg bliver ved min forrige Lignelse, og siger: Den nevtonske Philosophie staaer fast og urokkelig da, naar man aldeles har forglemt de astrologiske Drømmerier, hvorfra den udgik. Paa samme Vis kan Jødedommet hensynke, uden at Christendommen deraf tager nogen Skade. Men jeg gaaer endnu et Skridt videre, i det jeg paastaaer: at kun ved Jødedommets aldeles Udslettelse kan Christendommen vorde det, den bør være. Det udførlige Beviis vil man finde i næste Afdeling; her kun dette: at i Christendommens Udøvelse kommer Alt an paa Selskabets fuldkomnere eller ufuldkomnere Konstruk=

tion, som Jødernes Tilværelse gjør ufuldkommen.

For Resten er det hele mendelsohnske Skrift et Samvæv af dialektisk Spidsfindighed, og sentimental Svadsen. Et virkeligt tænkende Hoved finder ogsaa ingen Sammenhæng deri. Maaskee havde Mendelsohn ærligen lært, hvad en Jøde kan lære; men hvor snevert var han indskrænket i sig selv, hvor aldeles uduelig til at udsige nogen Sandhed ved sig selv. Selv denne Mand, der af alle Kræfter prædiker Tolerance (Fordragelighed) maatte i Følge sine Grundsætninger, og til Trods for hans hele Sentimentalitet, have hjulpet til at korsfæste Jesum havde han været hans Samtidige. Man læse hans Verk fra Pag. 127

og til Enden for at overbevises om, hvor slet det stod til med hans Indsigter, og hvorledes han, i det han gjør moderne Philosophers Sætninger til sine egne, selv uafladelig rabbiniserer. Hvorledes Lessing kunde udstaae at omgaaes med dette Menneske, veed jeg ikke, men dette veed jeg, at imellem mig og Moses Mendelsohn intet Forhold havde været mueligt som havde berettiget ham til offentlig at kalde sig min Ven. Den allerbestemteste intellektuelle Antipathie vilde for bestandigt have skilt os ad. Hvilken horrend Tanke? at der ingen Befrielse for Jøderne var at haabe af den Aandstrældom hvori Moses kastede dem, førend deres Gud ligesaa højtideligt løsede dem fra sin Lov, som han offentlig gav dem den paa Sinai! Og et saadant Hoved kan

man kalde philosophisk? Naar har Philosophernes største Antagonister, intolerante Præster, talt anderledes?

En særdeles naturlig Følge af den Forblændelse hvori Jøderne famle over Moselov, er den at de ikke ophøre at fordre af de Christne, at disse skulde nærme sig dem, opsøge deres gode Sider, medvirke til deres intellektuelle og moralske Dannelse, og formaae Regjeringen til at lette deres politiske Existents og indrømme dem større Rettigheder for paa den Maade at tilintetgjøre det Skillerum, som staaer mellem Jøderne og dem. Sælsomme Fordringer! hvorfor skal den Christne nærme sig? Er han den Trængende? Er han det ikke, saa maa han oppebie den Tid, da Lærlingen

søger hans Undervisning. Videre: er der sigtet til en virkelig Identifikation, saa har den Christne allerede gjort alt det, der staaer i hans Magt, thi han har paa det bestemteste angivet de Betingelser, under hvilke en Identifikation er muelig *). Vorder ingen af disse Betingelser antagne, saa maa han forudsætte, at det ikke er ramme Alvor med en Identifikation, og denne Forudsættelse maa lede ham til den Mistanke, at den foregivne Identifikation ikkun kunde vorde Middel til en Tilsnigelse af større Undertrykkelses-Rettigheder, som han aldrig kunde indvillige, uden at sætte sig i den Nødvendighed at vorde grusom, en

*) Nemlig at frasige sig Troen paa en National-Gud, og at deltage i alle Statsarbejder.

Nødvendighed som opløser hans ganske Væsen. Men den Christne har endnu andre Grunde til at forsvare sig paa sin Standplads. Først er han den som holder Selskabet vedlige, imedens det af alle dem, der ikke ere Christne, nødvendig vorder opløst. For det andet, er, i det han har forsaget alle Dogmer, Sandheden kun paa hans Side, hvorledes skal han nu nærme sig Jøderne, det er Moseloven, uden at forsage sin Værdighed? Kontraheren over Sandhed er umuelig, da den altid er een eneste og kan ikke vorde delt.

Vil Jøden ingen Del have i dette Almengods saa faaer han behjelpe sig uden dette som han bedst veed og kan, og ikke forlange at vi skulle tilbyde ham dette Almengods med Be-

lønninger og iforvejen give ham dem som paa Haanden, for paa en saare tvetydig Maade at vinde ham. Uagtet denne Forsigtighed høre vi ikke op at være Christne, thi Christendommen fører ingen Frasigelse af velerhvervede Rettigheder med sig, og forlanger ikke af nogen af sine Bekjendere, at lade sig træde under Fødder og ødelægge som en modstandsløs Masse. Skulde altsaa en Identifikation finde Sted, saa er det i enhver Hensigt Jødernes Sag at nærme sig de Christne og at indgaae alle de Betingelser som den Christne kan foreskrive. Betingelser, som frem for alle Ting maatte forhindre at Jøderne ikke endnu mere skulde som Snylteplanter omsnoe sig Stats-Samfundet.

Dog nok om denne Gjenstand, da jeg kun i Forbigaaende kan berøre den. Vil man vide hvorledes det egentlig har sig med det intellektuelle og moralske Forhold imellem Jøder og Christne, saa maa man gaae tilbage til sammes første Opkomst og Udvikling, jeg griber altsaa atter Traaden af min historiske Undersøgelse.

Femte Afdeling.

Historien om Forholdets Opkomst og Udvikling imellem Jøder og Christne.

Mose-Loven havde giort sin Virkning fra det Øjeblik af, da Ødelæggelses-Arbejdet var fuldendt, og da den bibeholdtes saa maatte den forstyrrende tilbagevirke paa den selvsamme Nation som derved var bleven fanatiseret.

Det er ovenfor viist, hvorledes den fremkaldte Kongevælden, og atter tilintetgjorde den, hvorledes den lagde Grund til en ulægelig National-Svaghed, og blev Aarsag til National-Frihedens Forliis; hvorledes den til Syne oprettede den igjen, og saasnart det persiske Riges Beskyttelse faldt bort, jog Nationen lidt efter lidt i Romervældens Hvirvel.

Romerne som Romere betragtede, havde ikke den mindste Interesse af at forstyrre Jødestaten, thi da de vare Verdens-Aristokraterne, det er at sige, kun kunde existere i og ved Erhvervet af de af dem undertvungne Nationer, saa vilde de ved en fuldkommen Ophævelse at Nationalitet meest have skadet sig selv. En Enfoldighed hvilken de, som deres hele Historie viser, vel toge sig i Agt for.

Bevægegrundene til Jødestatens Opløs-ning maatte altsaa gives dem af Jøderne selv, og disse gave Jøderne ved en Opposition, som ikke havde ringere Endemaal, end ved Penges Mægt at oprette det samme Verdens-Herskab, som hidindtil var frembragt ved Vaabenmagt.

Jødernes National-Armod var der den stærkeste Opfordring til Snyderie; i denne Armod var ogsaa Mos. en Skyld, for saa-vidt det ved samme indplantede Menneske-fiendskab forhindrede Jøderne fra at gjøre Brug af andre Nationers Opfindelser og Op-dagelser.

Det mindste Glimt af Kunst og Viden-skab som muligt kunde have været hos Israe-

literne da de forlode Ægypten, maatte forsvinde paa den med Hensigt forlængede Vandring til Kanaan. Dette Lands Indbyggere vare ikke uden al Kultur; men da de maatte udryddes, saa blev intet tilovers af denne Kultur undtagen øde Bopæle. I disse droge Jøderne ind. Dog hvorledes skulde de ernære sig? Uden deres Slaver havde de maattet døe af Hunger; man overlod disse Agerdyrkning og Qvægavl. At benytte Produkterne af disse til at frembringe en slags Industrie i deres Stat, var det, som det Gud indviede Folk ikke engang drømte om, og i det Jagttagelsen af tidsspildende Ceremonier aldeles udslukkede Geniets Flamme, var en indbyrdes ubetydelig Ombytten Alt hvad Lovene tillode, og som gjorde den industrielle Uvidenhed

muelig. Dorskhed blev altid Nationen egen, saaledes som man finder den hos alle nomadiske Folkeslag. Hvad man læser om deres Kongers Vælde, maa maales med sin egen Maalestok. Hvor ubetydelig slig Vælde maatte være, sees bedst af Hærens Tilstand ved Sauls Opkomst paa Tronen *). Selv under Salo-

*) Man havde ikke ved Sauls Udraabelse til Konge, de mest nødvendige Vaaben. Forfatteren har, til Bevis paa Jødernes velbekjendte Dovnskab anført: at de maatte lade deres Plovjern hærde hos de Nationer, der i Dommernes Tid saa jevnligt undertvang dem; muligt har deres Ladhed hertil været en medvirkende Aarsag; men da de som et til Oprør saare hengivet Folk ved at have for meget af det Metal under Hænder, hvorved de kunde fremme Oprør, lettelig derved kunde opmuntres dertil, har formodentlig deres Herrer paa den Maade

mon i deres Velstands Zenith, opdager den forskende Historiker ikke andet end Armod og Betlerie. Hollands Pinedo og Engelands Goldsmith skulde vist ikke have villet bytte med den rigeste israelitiske Konge. Dette varede ved, saalænge der gaves en uafhængig Jødestat. I Fangeskabet lærte Jøderne istedetfor Penge, som de hidtil havde kjendt, at kjende Mynt, men aldrig forstode de den Kunst at bruge Mynt til en større Deling af Forretningerne i deres Fædreland. Det eneste Brug som de gjorde deraf, var at anlægge dem til Aager og Snyderie, og som Aagerkarle og

søgt at betage dem Midlerne ved at tvinge dem til at lade deres Redskaber hærde og slibe hos dem, saasom man da des lettere kunde have Øje med deres Foretagender.

Snydere afskyede man dem, førend Romerne gjorde deres Bekjentskab. Da nu den egentlige Statskunst ligger i den produktive Industrie, saa maatte Romerne, som Verdens Aristokrater, kun saare lidet skjøtte Jødestaten, som aldeles intet producerede, og, da den ogsaa søgde at drage Fordel af andre Nationers Industrie, gjorde dem den væsentligste Afbræk; og naar man nu nogenledes veed, hvad der staaer i Forbindelse med national Rigdom og Armod, saa begriber man meget let, hvor kede Romerne maatte blive af at beskytte en Stat, som var og blev kraftesløs, og, da den ved hver given Lejlighed viste Opsætsighed, endnu mindre lønnede den Umage at beskytte den.

Hvor vigtigt imidlertid alt dette maatte synes, saa indeholder det endnu dog ingen

Grund til denne Stats Forstyrrelse. Denne maatte frembringes ved Jødernes omtalte Sammensværgelse med Romerne. Følgende vare de nærmere Omstændigheder:

For at forsikkre sig den undertvungne Nations Lydighed havde Pompejus ladet Jerusalems Mure nedrive. Men knap havde man fattet den Idee, at man maatte forstyrre den romerske Vaabenvælde, ved at tilintetgjøre Industrien, og knap vare alle Drivhjul satte i Bevægelse til dette Øjemed, saa kom Jøderne sig af den Skræk, som var tilføjet dem ved Ophævelsen af deres politiske Frihed. Roms Fraliggenhed, dette alt politiske Livs Hovedorgan i det uhyre Romerrige og Romernes Uvidenhed om Penges Magt, som deres

Anslag ligemeget tilpas. Allerede under Claudius's Regjering havde de ved deres underminerede Industrie bragt det saavidt, at de ikke alleneste kunde tilkjøbe sig Ret til igjen at opbygge deres Mure, men de havde endog opført disse stærkere end forhen. For at opnaae deres store Øjemed betjente de sig i Særdeleshed af to Midler, og man er uvis om hvilket af disse to man skal kalde det skjændigste. Først udskikkedes Emissarier i alle Dele af det romerske Rige, for ved Skakkren, Aagren og andre fule Konster at bringe de rede Penge til sig. Dernæst aabnedes i Jerusalem et Asyl for alle Statstyve i det uhyre Romerrige, under den Betingelse: at de lode sig omskjære, og afgave en bestemt Del af deres Tyvekoster i Statsskatten, hvis Skatkammer Templet

var. Det sidste erfore Romerne tidlig nok, men da de ikke begrebe Hensigten (Statens aldeles Demoralisering) holdt de dette ved sig selv. De mangfoldige Revolutioner som foreginge i selve Rom, komme Jøderne, som ene vare Aarsag i dem, endnu mere tilpas. Deres Skat voxede uhyre, endelig maatte det Spørgsmaal opkomme, hvor de rede Penge vel kunde være blevne af *)?

Hele Verden anklagede Jøderne. De romerske Imperatorer, saa tilbøjelige de end

*) See Tacitus historiarum l. v. c. 5. videre Philo de legatione ad Cajum, endelig Josephi Histor. Libr. XIV Cap. 12, hvor denne ivrige Jøde selv tilstaaer: immensam vim auri et argenti congestam in templum ab omni Asia et Europa.

være til at ansee Regjeringsværket som en blot Nydelses-Sag, kunde nu ikke længere være døve mod den hele Verdens Stemme. Deres personlige Sikkerhed var deri paa det allerumiddelbareste interessert.

Thi da Statens Tjeneste, uagtet Penges store Sjeldenhed i den gamle Verden, kostede hverken mere eller mindre end 161,250000 Dalere i vore Penge, som aldrig fandtes i Statskassen, saa blev dem intet andet tilovers end at trykke den rigere Del af Nationen, og i det denne, fra Republikkens Tider af, endnu paa det heftigste afskyede Imperatorvæsenet, saa kunde det ikke feile, at jo en Imperator efter den anden omkom i de Sammen-

sværgelser, som stiftedes mod dem *). Endelig føjedes der Anstalter til den frygtelige Sødestats Opløsning.

*) Jeg følger her Svetonii Angivelser i Vespasiani Levnetsbeskrivelse; det mærkværdigste Sted er det, hvor Biographen siger: sunt contra, qui opinentur ad manubias et rapinas necessitate compulsum summa ærarii inopia, de qua testificatus sit initio statim principatus, professus, quadringenties millies opus esse, ut respublica stare posset. Biographen tilføjer hertil: Quod et veri similius videtur, quando male partis optime usus est. Vist er det at der i Vespasians Karakter var ikke mere Træk af Gnierie end ellers i nogen anden romersk Imperators. Jeg gjør ved denne Lejlighed den Anmærkning, at de romerske Historieskrivere aldeles ikke have forstaaet den Kunst, at fremstille moralske Phænomener i deres Causal-Sammenhæng. Og at det er Uvidenheden

De første Forsøg mislingede, fordi Jøderne underrettede af deres Emissarier havde føjet saare virksomme Forsvarsanstalter; Cestius Gallus, Legat i Syrien, blev den 12 November i vor Æres 65 Aar slagen under Jerusalems Mure, og Jøderne droge triumpherende ind igjen i deres Hovedstad, hvor de ved et nyt Hærfører-Valg endnu mere forstærkede deres Forsvars-Anstalter. Dog 2 Aar derefter stillede Vespasianus sig i Spidsen for Romerhæren, og nu var Jødestatens saavel som det hele Romerriges Skjæbne saa aldeles afgiort, at den jødiske Hærfører Josephus, strax efter det første lidte Nederlag,

i denne Kunst, der giver Taciti Værker et saa melankolsk Anstrøg.

kunde spaae den romerske Sejerherre, at han skulde vorde romersk Imperator. Nero's Død afbrød Jerusalems Beleiring. Hans Efterfølgeres Død var nødvendig, naar Vespasian skulde naae det, hvorefter han stræbede. Da han endelig efter Vitellius's Mord havde, ved det i Judæa giorte Bytte opsvinget sig til Spidsen af Romerstaten, overlod han Jerusalems Erobring til sin Søn.

Tre Hære forsvarede Staden; to anførte af ikke-jødiske Feltherrer opererte udenfor Murene, den tredie brugtes til Templets Forsvar, anført af Eleazar, Søn af Ypperste-Præsten Ananias, en bestemt Modstander af Romerne. Aldrig er store Skatte blevne forsvarede med større Haardnakkenhed. Endog da

begge Troppe-Korps allerede vare slagne udenfor Jerusalem og Staden blokeret, gjorde man endnu en rasende Modstand, da Striden galt om Verdensherredømmet. Det er bekjendt hvormange tusende der døde i Jerusalem af Hunger, det er bekjendt at Fædre aade Hø, Mødre deres Børn, for at frelse deres Skatte, det er bekjendt at Erobringen skede paa en Dag, da den mosaiske Lov kun tillod halv Modstand, det er bekjendt, at, da Romerne endelig trængde ind, Blodet da flød i Strømme og at Staden gjordes lige med Jorden.

Aldrig var noget Seiers-Indtog retfærdigere end det som Vespasian anstillede sin Søn til Ære. Thi ved Jødestatens Undergang var Roms Verdensherskab frelst. Man

finder ingensteds de Summer angivne, som bleve førte fra Jerusalems Tempel til Rom, men hvor uhyre de maa have været lader sig slutte deraf, at Vespasianus var istand til at lukke Janus-Tempelet og bygge Freden et Tempel. Disse Penge-Masser havde Vespasianus at takke for Navnet af en kjæk Imperator, og Titus for det misundelsesværdige Navn af det menneskelige Kjøns Lyst. Fra dette Øjeblik af forvandlede sig den romerske Regjering paa det allervæsentligste, og undtager man den fæiske Domitian, som staaer der uforklarlig, saa begriber man nu Phænomenet af Trajan, Antonin og Marc Aurel. Alle disse Imperatorer havde aldeles været en Umuelighed, havde man ikke erobret Jerusalem, og Romerriget som endnu stod flere Aar-

hundreder, havde i de næste 50 Aar maattet falde, havde ikke Industrien faaet sit Foment (rede Penge) tilbage. Alle Klager taug fra den 6te August i det 70 Aar af vor Tids-regning, og saameget mere, som Præfekten Lupus samme Aar lukkede det Tempel i Alexandrien, som den ypperste Præst havde stiftet for de der boende Jøder.

Den største af alle Sammensværgelser, som nogensinde har været til, var nu dæmpet. Roms Krigere havde udtømt deres Grusomhed og vare blevne medlidende. En Ødelæggelses-Krig syntes nu saameget overflødigere, saasom man i Rom troede, at den blotte Ophævelse af National-Existents var tilstrækkelig til at bevæge Jøderne til Joen-

tifikation med de øvrige Folkeslag. Dette Middel vilde og have været tilstrækkelig dertil, havde man netop ikke havt med Jøder at gjøre, og havde den moralske Verden, med alle de Ufuldkommenheder som klæbede ved den, været mindre udviklet end den virkelig paa den Tid var. Herover maa jeg udførligere forklare mig, for at opklare en stor Fordom, formedelst hvilken Jøderne tilskrive Jødedommets Opholdelse et særdeles Forsyn, og indbilde sig, at, forbi det har overstaaet denne Krisis, det da aldeles er uforstyrreligt.

Var Jerusalems Forstyrring, det er Opløsningen af Jødernes National-Existents, indfaldet paa en Tid, hvor foruden Tuskhandel ingen Handel havde været til, saa havde

Møfelsoven uden Redning maattet gaae under; thi der, hvor kun Tuskhandel har Sted, bliver intet andet tilovers for Medlemmerne i et Statssamfund, end Deltagelse i det egentlige Arbeide, saasom dette kun udgjør den oprindelige Værd af Varerne. Jøderne havde altsaa, for at kunne holde Livet, maattet vorde Agerdyrkere, Haandværkere og Künstnere iblant fremmede Nationer, og dette havde fuldkomment identificeret dem med disse Nationer, uden at nogen guddommelig eller menneskelig Kraft havde kunnet forhindre det. Men da Handelen var fremmet saavidt, at man ej blot kjendte Penge, men endog Mynt, saa kunde de redde deres National-Ejendommelighed derved, at de paatoge sig en Forretning

for Selskabet (som aldrig taaler Forbrydere eller Dagdrivere) som tilstrækkeligt isolerede dem, og behørigt dreven endog maatte bringe til Anseelse og Ære. Jeg skal herover udførligere forklare mig, da jeg forudsætter, at Læseren ikke ugjerne lader sig underrette om de for nærværende Tid bestaaende Forhold mellem Jøder og Christne.

Den Tro paa en Natinal-Gud, mod hvilken Jesus ivrede, fordi han forudsaae alle de Følger, som den med denne Tro forbundne Intolerants og kjøbmandske Menneskefiendskab vilde have for Jødernes politiske Forhold, var Aarsag i Ophævelsen af deres National-Existents. Denne skrækkelige Tildragelse, der for stedse burde have helbredet dem for deres Nar-

agtighed, bestyrkede dem i samme paa en let fattelig Maade, saasom Tillid til en National-Gud tog til med den Elendighed, som efter Jerusalems Forstyrrelse trykkede den hele Nation; det ligger nemlig i Naturen hos ethvert Menneske, der er istand til at have en Religion, ved en stor Ulykke at vorde endnu mere religiøs. De mest glimrende Forhaabninger vare nu engang der; skulde man opgive dem i det Øjeblik, da man mest trængde til dem for ej aldeles at tabe Modet? Jøderne vare altsaa betænkte paa, hvorledes de kunde vinde i Selskabet saadan Standpunkt, at deres Forjættelser ikke ginge forlorne ved Identifikationen med andre Folk. I dette Øjemed sagde de med skrømtet Oprigtighed til dem, som skulde optage dem: —

"Vi ere et saare ulykkeligt Folk. Verdensherrer have frarøvet os den smule Ejendom, som vi havde erhvervet os i vore Ansigters Sved og desuden drevet os ud af vore Boliger. Spørge vi os selv hvorfor, saa kunne vi ikke give os andet Svar, end dette, at vi hænge ved vore Fædres Gud og vor store Lovgivers Normer. Men hvo er iblandt Eder, som ikke finder en saadan Forbrydelse tilgivelig? hvo iblandt Eder der ikke føler Medynk med os? af alle dem, som den romerske Vaabenmagt har nedstyrtet, ere vi de Ulykkeligste. Hvad er der at gjøre? vi ere komne til Eder for at forene os med Eder, men vi forlange intet af Eders Ejendom. Den Grund og Jord, som I have besiddet og bearbejdet være fremdeles besiddet og bearbejdet af Eder.

Gives der nogensteds et Haandværk, en Kunst, en Videnskab, som nærer sin Mand, vi frasige os dens Udøvelse og Udbredelse, for ikke at forfordele Nogen i sine velerhvervede Rettigheder. Tillige underkaste vi os alle Eders borgerlige Love og Anordninger, ikke blot for nærværende Tid, men for den hele tilkommende. Kuns lad os forblive i Besiddelse af vor Troeslære. Maaskee ere vi deri i Vildfarelse; men hvo er den Dødelige der her skiller Sandhed fra Vildfarelse? Fordrager os i denne Hensigt, og venter af Eders Fordragelighed, at vi skal giøre os fortjente af Eder paa en Maade, som I vist vil velsigne. Seer, Samfundet er stort, men det mangler Sammenhæng, vi ville altsaa udfylde en Aabning, ved hvis Udfyldning det nødvendigt maa vin-

de i sin Bygning. Smaahandelen er med et Ord Maalet for vore Ønsker. Tillader os denne, og venter af os, at vi i Særdeleshed skal gjøre os fortjent af den fattigere Del af Eders Medborgere, for saavidt vi skaffe dem deres Nødvendigheder, og befrier dem fra det, som de kunne kalde deres Overflod, for at bringe det didhen, hvor det kan blive forarbejdet for at komme hele Samfundet til Gavn. Kort, fordrager os som Samfundets Kommunikations-Linier."

Saaledes lød udentvivl det Sprog, hvorved Jøderne efter Forliset af deres National-Existents atter søgte at skaffe sig det første Indpas i det borgerlige Selskab. Havde de Samfund, til hvilke de henvendte sig, havt

alle de nødvendige Indsigter for fuldstændigt at kunne bedømme dette ny Forhold, saa havde deres Øvrighed eller Hoveder svaret Jøderne paa følgende Maade:

"Vi kjende Eder som et uselskabeligt og i sin Egoisme dybt nedsjunket Folk. Denne Eders Ejendommelighed har sin Grund i Eders Overtro, det er, i Eders Tro paa en National-Gud, der har paalagt Eder ved Eders Lovgiver Moses de umenneskeligste Love, og bundet Eder til disses nøjagtigste Opfyldelse ved Løftet om de mest uhyre Belønninger. At I ere blevne bedragne, derom er intet Spørgsmaal; thi der gives ingen National-Gud, og blot at kunne tænke ham forudsætter den dybeste Uvidenhed og moralske Forventhed. En saa-

han Tro vilde imidlertid være ligegyldig, hvis dens praktiske Følger vare mindre farlige. Det ere disse Følger, som bør gjøre os forsigtige. Efter det første Anlæg at dømme ere I Mennesker som vi, og som Mennesker føle I Trang til at forene Eder med os. Men have I vel den Hensigt at forene Eder menneskeligt med os? Alt hvad I tragte efter er at vinde en Standpunkt i Samfundet, paa hvilken I kunne redde de store Forjættelser som gaves Eder af Eders Lovgiver i den Tidspunkt, hvor det kom ham derpaa an, at fanatisere Eder! I vide meget vel, at den som tager Andel i National-Arbejdet, vorder tvunget til at udgjøre et Fælles med det Hele, i hvilket han existerer; Identifikationen følge naar den vil, saa følger den dog efter nogle Ge-

nerationer. Dog, just for at undgaae denne Identification, vil I ingen Del have i Arbeidet, men blot Benyttelsen af dets Resultater. Hvad I sige om Smaahandelen, blænder os ikke. Just denne er den mest indbringende. Paa denne Vej maa I komme til Rigdom, og ere I engang i Besiddelse af den største Del af vor Formue, saa sætte vi om ikke vor Frihed dog i det mindste vor Moralitet paa Spil. I smile? ogsaa vi kjende Penges Kraft. Hvo der først er i Besiddelse af dem, har det aldeles i sin Magt at beherske National-Industrien, saasom denne kun kan oplives ved Penge. End mere, den der er istand til at gjøre Alt fattigt omkring sig, den har det ogsaa i sin Magt at sonderrive alle de Baand der sammenholde Samfundet og give det

den Eenhed der bestemmer dets Kraft. Hvorledes vil den fattige Domner kunne modstaae Penges Magt? hvorledes vil den forarmede Statsmand kunne nægte Forrettigheder? Eders Forslag er aldeles anlagt derpaa, at skaffe Eder paa den letteste Maade det Verdensherskab, som I hverken ved Arbejdsomhed eller Tapperhed kunne vinde, i det mindste vilde I øjensynlig erlange dette og besidde det til det Øjeblik da Eders List maa bukke under for physisk Vold. Gaaer, I ere Forvorpne, med hvilke vi ikke kunne træde i nogen Forening uden at sætte os i den største Forlegenhed. Ville I optages blant os, saa maa I tage Del i vore Arbejder, men ikke blot ville benytte Eder af deres Resultater; dette er en Betingelse, som I uden al Modsigelse maa

underkaste Eder, naar Forening med os skal finde Sted. Den selskabelige Tilstand er muelig ikke saa fuldkommen, som den kunde være, men den Haandtering som I ville drive er af saadan Beskaffenhed, at vi allermindst kunne betroe det til saadanne Individuer, som troe sig bestemte til engang at beherske den hele Verden. Til vor Erklæring føje vi endnu et godt Raad, endskjønt vi meget tvivle paa at I ville følge det.

"I have hidindtil været et fiffigt Folk, men I maa nu ogsaa begynde paa at vorde et klogt Folk. Dertil udfordres fremfor alt, at I uden Fordom skuer trint om eder. Den moralske Verden bevæger sig i ganske andre Baner, end I indbilde Eder. Penges Trældom

være saa stærk den vil, gives der dog en endnu stærkere, det er Intelligentsens Trældom, om hvilken I hidindtil end ikke have drømt. Seer! Den Forstand, som skabte Penge, og endnu daglig erhverver dem, maa nødvendig være den større Kraft, og saalænge I ikke besidde den, det er: saalænge I ikke med Eders Rigdom forbinde den højeste Intelligents, lider I bestandig Fare for at bøde for den første med Eders Liv. Formedelst Eders Penge kunne I demoralisere den hele Verden, men just, naar dette er lykket for Eder, brister Haaret, hvori det over Eders Hoveder bævende Sværd er befæstet. I stræber i Højden, men uden at ahne det, stiller I Eder bestandig paa Volkaner. Ville I gaae sikkert, saa gaaer med os. Søger ingen Antisocial-Interesse,

som altid nødvendigt maa forstyrre Eder, saaledes som den i nærværende Periode har forstyrret Eder. Romerne have mod deres Villie behandlet Eder saa haardt, I selv have tvunget dem dertil. Det samme vil hændes Eder saa ofte I konspirerer mod Eders Medborgere. Hører op at være Jøder, paa det I kunne vorde Mennesker."

De Tider, i hvilke man saaledes kan tale, vare endnu ikke komne, da Jødernes Forhold til de øvrige Statsborgere begyndte at danne sig, thi det manglede endnu paa alle Erfaringskundskaber, som frembringe dem. I Stedet for Indsigt afsagde altsaa paa den ene Side Medlidenhed med Jødernes ulykkelige Forfatning Dommen, paa den anden,

Fornødenheden af en særdeles Menneske-Klasse, der kunde drive Smaahandelen. Christendommen bidrog paa den Tid, formedelst den religiøse Karakter, som den just i denne Tid begyndte at antage, ikke lidet til Jødernes Begunstigelse, i det disse med en Snedighed, som til alle Tider har været dem egen, erindrede de Christne om deres fælles Oprindelse, og med Taushed forbigik deres Guds-Nationalitet, naar de talede om hans Enhed og Usynlighed. Saaledes optoges da som integrerende Del af et større Selskab, et Folk, der hidtil havde villet integrere for sig selv, og med hvilket, nøje taget, ingen Art af Fælledskab var muelig.

Forfølger man nu Udviklings-Historien af det ny Forhold imellem Jøder og de øv-

rige Statsborgere, saa seer man meget tyde-ligt, at alle de Kaar som Jøderne i et Tids-rum af 1700 Aar døjede, fulgde efter de aller-bestemteste Love, som blot modificerede sig ved det mindre eller større Omfang af det Selskab, hvori de kastede sig. Var nemlig Sel-skabet stort, havde deres Ophold deri en læn-gere, var det derimod lidet, en kortere Varig-hed. Altid vilde man opføre sig stormodigt og ædelt mod dem og altid misbrugde de deres Beskytteres Ædelmod saalænge, indtil de ikke længere kunde andet end atter ophæve det indgangne Forhold. Christne, Muhame-daner og de saakaldte Hedninger have altid heri lignet hinanden. Dog, skal det følgende vorde ganske tydeligt, saa maa man forud forklare hvad Penge og Mynt er.

Anlæg til Handel er givet Menneskene i den større Sensibilitet, som skiller dem fra Dyrene. Vi maa nu betegne denne Sensibilitet som vi ville, Handelen selv tager kun sin Begyndelse der, hvor Selskabet ophører at være Familie-Selskab. I sin første Skikkelse er den Tuskhandel. Denne Handel forudsætter vel en Deling af Arbejde, men denne Deling er endnu ikke vidt drevet. Ved Tuskhandel er altid Arbejdet det, som omtuskes. Hvo der altsaa i denne Samfundets Tilstand vil tage Del i Handelen, den maa først have taget Del i Arbejdet. Hvis der gives der hvor der handles, Personer, som handle uden iforvejen at have arbejdet, saa er det Folkets Høvdinge, og endog disse maa enten ved deres Fædres eller egne Anstrængelser have

bragt det dertil, at Andre maa arbejde for dem. Alle andre kunne ikkuns bringe eget Arbejde til Torvs; og da man ikke kan arbejde, uden at identificere sig med andre Personer, men Identifikationen leder til Frasigelse af Gjenkommelighed, saa er det ovenfor godtgjort, at Opholdelsen af den mosaiske Lov ene og alene skyldes den Udvikling, som Verden havde erholdet derved, at paa den Tid, da Jerusalem maatte forstyrres, en fuldkomnere Handel var til end Tuskhandel, uden at man derfor havde fattet Handelens rette Natur. Havde Amerika paa den Tid allerede været opdaget, og havde Romerne, istedetfor at lade Jøderne blive i den kultiverede Verden, indskibet dem til de nordlige Lande af den an-

den Halvkugle, saa havde de ved den uundgaaelignødvendige Identifikation med disse Landes Indvaanere maattet fundet deres Undergang som Jøder.

Selskabet maa være nok saa stærk, Arbejdet maa nok saa meget være delt, Markedets Omfang nok saa betydeligt, saa er dog Tuskhandelen altid forbunden med store Vanskeligheder. For det første koster det Tid og Umage at faae fat paa den, som just besidder det vi søge, i Overflødighed, og trænger saa haardt til det vi have at falholde, at det kan komme til Tusken imellem os, og have vi endelig fundet vor Mand, hvorledes da komme tilrette med hinanden om de Varers Qvantitet og Qvalitet, som vi begge søge? Spørgs-

maalet er altid: skal vi bedrage, eller bedrages? og endskjønt Egenkjærligheden paa den ene Side gjør tilbøielig til Bedrag, saa er dog fra den anden Side altid efter fuldendt Omtuskning, enten en Fejltagelse at angre eller en Hevn at frygte. Man kan med den fuldkomneste Sandhed paastaae, at Tuskhandelen, hvor den var nødvendig, altid førte med sig en uafseelig Hær af Besværligheder og Fortrædeligheder. Men blant alle de slemme Omstændigheder, som fulgte med den, var den endnu den slemmeste, at ingen Deling af Arbejdet i det uendelige var muelig, og følgelig at Selskabet aldrig kunde naae den Grad af Styrke og Fuldkommenhed, hvorved det nu udmærker sig. Saalænge nemlig der kun gaves Tuskhandel, kunde kun Produkter,

som Enhver behøvede, og kun fuldendede Producter (Naturens eller Konstens) føres til Marked; og Følgen deraf var, at Enhver, som f. Ex. havde Uld at sælge, maatte have det spundet, vævet og farvet, naar han vilde omtuske det mod en Oxe eller andet Lignende. Og hvad havde han naar han nu var kommet i Besiddelsen af Oxen? I det højeste Noget, der under særdeles gunstige Omstændigheder kunde komme ham til Gavn. Havde han produceret Meget, saa erholdt han vel Meget for sit Arbejd; men han havde tillige Besværligheden med at bevare og bortskaffe det af hans Overflod der var blevet ham ubrugbart eller endog fordærvet. Og hvor stor Værd han end lagde paa Erhvervet af sit Arbejde, saa befandt han sig dog aldrig i den Forfat-

ning at kunne tilfredsstille alle sine Ønsker, men kun en bestemt Nødtørft, en Lidenskab, en Lune. Paa Opkomst af visse Haandværker og Kunster var aldeles ikke at tænke. Kort, et Folk, som ikke kjender anden Handel end Tuskhandelen, kan kuns fremskride til den første Deling af Arbejdet, aldrig vorde talrigt og mægtigt, og aldrig kalde Total-Produktet af sin Virksomhed betydelig.

Imidlertid laae med alle de Besværligheder som følge Tuskhandelen, i dem Anledningen til en fuldkomnere Handel. I det man formedelst Tuskhandelen lærte at kjende det, som mest søgtes af den Tuskende, søgde man at anskaffe sig disse Vare. Og saaledes fremkom et almindeligt Middel til Tuskning, et Værk-

tøj til Handelen. Dette Middel, dette Værktøj var paa forskjellige Tider og Steder altid forskjelligt. Hos de raae Folk, som Homer skildrer os, var det Øxer; hos Neufoundlands Beboere Stokfisk; hos Virginierne Tobak; hos Vestindianerne Sukker. Dog, denne Forskjellighed hindrede aldrig at jo de søgte Vare vare ansecte som Penge; kun med den eneste Forskjel fra vore Penge, at de ikke lod sig føre fra et Sted til det andet uden Umage og Bekostning, og ikke uden Tab lod sig dele eller uforbrugt atter bringe til Omtuskning.

Ustridig var det Ubeqvemmeligheder af denne Art, der ledede til Brugen af Metaller som Værktøj for Handelen. Var det i Begyndelsen, som hos de ældste Spartaner

og Romere, de uædle Metaller, af hvilke man betjente sig til de almindeligste Omtusknings-Midler, saa blev det siden de ædlere. Lod man endog Sølv og Guld i Hensyn til Brugbarhed staae tilbage for Jernet, saa ansaae man dem dog som Handels-Værktøj fuldkomnere. Begge behagede ved deres skjønne Glands og Varighed. Begge smykkede bedre end andre Metaller, Klæder, Husgeraad, Vaaben. Begge vare ved denne udmærkede Brugbarhed til Prunk, sjeldne nok, for at være Tilbøjeligheden til Udmærkelse og Ære velkomne, hvilken udvikler sig i ethvert større Samfund, saasom ethvert menneskeligt Individuum vil være fri, og kun kan vinde denne Frihed derved, at han opsvinger sig mer eller mindre over andre Individuer. Og saasom disse vare de

oprindelige Egenskaber som gave disse tvende Metaller Værd i Menneskers Øjne, saa lærte man ved deres Brug som almindelige Handelsværktøjer, snart at kjende andre, som gave dem et endnu højere Værd. Hvo der besad Guld og Sølv, havde en Vare, som enhver Rig afhandlede ham, altsaa Enhver som havde Overflod af saadanne Produkter, som Nødtørften søgte.

Af samme Aarsag tragtede ogsaa den Fattige efter Besiddelsen af Sølv og Guld. Saaledes blev denne meget yndede, en almindelig yndet Vare, paa hvilken man satte en saameget højere Pris, som den frem for alle andre Produkter havde de Fortrin, først, at være delelig i højeste Grad; dernæst ved

Brug lidet eller intet at tabe; for det tredie at kunne uden betydelig Bekostning føres fra et Sted til et andet; for det fierde, at være ildfastere end noget andet Metal; for det femte at kunne vedvare fra en Generation til en anden, fra Aarhundrede til Aarhundrede. Hvo altsaa tuskede Guld og Sølv, gav en ham ubrugbar Vare for en, der ikke allene havde Værd, men næsten overalt stod i lige Pris, paa hvilken altsaa, i Sammenligning med andre Vare, det mindste var at tabe; han gav videre en fordærvelig Vare for en ufordærvelig.

Desuden gav han en uden Skade kun i faa Tilfælde delelig for en uendelig delelig. Han fik i denne Vare en, som Enhver af=

kjøbte ham, enten han havde det, man søgte hos ham i Overflod, eller ikke. Endelig erholdt han en Vare, som satte ham istand til ikke blot at tilfredsstille denne eller hin Nødtørft, men alle uden Undtagelse være sig for det Nærværende eller Tilkommende, og det i den Grad, i hvilken han ønskede Tilfredsstilling, ja at gaae med sine Planer langt ud over det Span af Tid, som udgjør Livet, og bestemme fjærne Generationers Virksomhed eller Uvirksomhed.

Men ved den ubegrændsede Nydelse, hvilken Sølv og Guld som en almindelig yndet Vare forskaffede, stod ogsaa en ubegrændset Arbejdsomhed i den uadskilleligste Forbindelse. Mer end nogensinde tilforn var man betænkt

paa at tilvejebringe den muligst største Overflod af Natur=Produkter, thi fra nu af fik Ting et Værd, som man hidindtil havde forkastet som aldeles ubrugelige. Saavidt altsaa som den Indsigt naaede, fra hvilken en Deling kunde udgaae, delede Livets Sysler sig, og der opstod Sysselsættelser, om hvilke man i en Selskabets ufuldkomnere Tilstand ej engang drømte. Man kan, uden at være paradox, paastaae, at Guld og Sølv har delt det Dyr, vi kalde Menneske, i Legem og Sjæl; thi ved Guld og Sølv ledede Selskabet didhen, at, imedens en stor Del af dets Medlemmer forbrugtes maskinmæssig til et eller andet Arbejde, andre kunne virke som Intelligentser. Penge blev det Kit, som sammenholdt det stedse voxende Selskab i sine Kjæd=

der, og gav ethvert Individuum den Bered=villighed til, uden Kjærlighed eller Had at arbejde for eller med dem, man ikke kjendte.

Disse store Virkninger yttrede sig fornemmelig fra den Tid af, da Guld og Sølv, der hidtil blot havde været Penge, gik over til Mynt. Før denne Forvandling foregik, kunde man kun derved undgaae Bedrag ved Kjøb og Salg, naar man vejede hvert Pengestykke og forvissede sig om dets Finhed. Begge Operationer vare tidsspildende og besværlige, men just fordi de vare saa, var man betænkt paa et Middel til at undgaae dem. For at gjøre Proberings=Operationen unødvendig paatrykte man enkelte Barrer et offentligt Stempel, ved hvilket en hel Nation pantsatte sin Ærlighed,

i det den derved gav den Forsikring, at de stemplede Barrer vare af lige Godhed. Nu behøvede man blot at veje og at dele, og man blev saalænge ved at dele og veje, indtil ethvert Stykkes Tyngde blev under offentlig Autoritet angivet paa Stykket selv. Nu blev Vægt, Smeltedigel, og File fuldkommen overflødige, og man havde nu intet andet Arbejde, end det blot at tælle.

Det som hidindtil altid havde været Tuskning endskiøndt lettet Tuskning, forvandlede sig, ved Penges Forvandling i Mynt, til det allerletteste Kjøb og Salg; thi fra nu af blev det muligt at hvert Kjøb og Salg, det største med det mindste, i faa Øjeblikke og med den største Nøjagtighed kunde vorde slutet,

man brugte jo nu kun Eftersyn fra begge Sider, og Myntens Indpakning, naar den fordrede Vare var leveret. Men dette var ikke den eneste lykkelige Følge af Pengeś Forvandling til Mynt. En stor Mængde Vare, der, som vi nu kjøbe dem, ikke enkelte bleve søgte, eller kunde søges (fordi man maatte have betalt dem med særdeles smaa Værdier, som endnu ikke vare til, eller med andre Ord, fordi man ved deres Indkjøb maatte anvende saamegen Tid og Kraft, som man ikke uden Skade kunne undvære) kom nu til Marked, og stege fra den dybeste Ubrugbarhed i hvilken de hidtil havde henligget, til den højeste Brugbarhed. Nu fandtes der Folk, som for en ringe Priś opkjøbte, Horn og Ben af Qvæg, Skindene af slagtede eller døde Kreaturer, alle

Slags Lapper og Klude, ja endog Affaldet i adskillige Kjøbstæd-Husholdinger, og droge de største Fordele af disses Salg paa behørige Steder. Alle Forhold i den moralske Verden bleve nu forandrede; ikke nok at nu en Mængde af ny Kunster og Haandværker bleve til, hvilke ved at slutte sig til de tidligere gjorde Livet fuldstændigere og nydelserigere, men der maatte endog opstaae en fuldkommen Revolution i de menneskelige Forhold selv. Afgjorde fordum Besiddelsen af Grund og Jord ei allene Besidderens Rigdom, men og hans Frihed; havde hidintil den, som var udelukket fra denne Besiddelse, ikke den mindste Udsigt til væsentlig at forberede sin statsborgerlige Tilstand, saa hørte nu dette pludselig op. Hvo der nu ejede nogle Hvid, kunde ved

lykkeligt Kjøb og Salg lidt efter lidt stige til en Millionær, afkjøbe Godsejeren sin Eiendom, og ved fortsat Handel vorde — den frieste Mand i Staten; dertil hørde blot konseqvent Industrie; alt øvrigt fandt sig aldeles af sig selv, da nu engang Begjærligheden efter uendelig mangfoldiggjort Nydelse var vakt ved Penges Forvandling til Mynt. Denne Forandring har altsaa allene formildet eller afskaffet Slaverie og Livegenskab. Hvor ingen Mynt er, er disses Afskaffelse umulig, thi vil man sætte den i Værk, saa udsætter man Gjenstandene for denne Ædelmodighed i Fare for, om ikke at døe af Hunger, dog i det mindste at vorde mere usle, end de hidindtil vare. Myntens Virkning er, alt vel overlagt, næsten uberegnelig. Hvis den Art af Mynt,

som vi kalde Skillemynt, forsvandt af vore Statssamfund, saa maatte ethvert Erhverv og enhver Ombytning saavel i Smaa- som Stor-handel uimodstaaelig forfalde, og i det Sam-fundet adsplittedes i sine inderste Dele, saa vilde ufejlbarlig vor hele Kultur gaae til Grun-de med. Mord og Rebellion vilde snart paa-følge og anrette alle de Ødelæggelser, som opløse Selskabet. Soldater for Exempel gjør kun den foreskrevne Brug af det ham til Sam-fundets Bedste betroede Mordgevær saalænge som man rækker ham sine uundgaaelige Nød-vendigheder i Skillemynt, og giver ham, naar han ingen militær Tjeneste gjør, Lejlighed til at erhverve Skillemynt. Dalernes frelsende Kraft ligger blot i deres Delelighed, og for-

svinder, saasnart Delings=Arbejdet blot nogle faae Dage forsinkes, saasom intet sundt Legeme kan lide Hunger, uden at gaae tilgrunde, og fordi, i det Fordøjelseskræfterne virke mod sig selv, Ødelæggelses=Driften vogner ved Selvopholdelses=Driften i sin hele Frygtelighed.

Da der nu i Guld og Sølv, som den mest yndede Vare, indeholdes en saa uhyre Kraft, at den der er i Besiddelse af denne, kan bekomme alle øvrige Vare i det Øjeblik han lyster; da ved at eje denne mest yndede Vare alene lette Kjøb og dyre Salg vorde muelige, da endelig intet beqvemmere Æqvivalent end Guld og Sølv eller formedelst Guld og Sølv lader sig tænke, saa er det og meget

let at fatte, hvorledes begge disse Metaller, dels imellem sig selv, for saavidt de ved lige Qvantitet, formedelst den enes større Sjeldenhed, ere forskjellige i Henseende til Værdien, dels som de højeste Objekter for Handelen, kunde vorde Gjenstande for Ombytning, eller med andre Ord, hvorledes Pengehandel kunde blive til.

Uden at indlade mig i Pengehandelens Historie, vil jeg blot anmærke følgende om denne Gjenstand: For at frembringe Pengehandelen behøvedes blot en øjebliklig Trang til denne højstyndede Vare for at drive fremmede eller egne Anliggender, og Umuligheden for en Sælger at blive forbelagtigt af med en anden Vare. Havde den fordrende Person den fornødne Kre-

dit, eller kunde han under tilstrækkelig Autoritet give eller love et Underpant, saa erholdt han denne Vare, kuns at han maatte finde sig i, om Sælgeren betingede sig en Belønning for sin Velvillighed, som stod i Forhold til den overladte Vare. Denne Belønning fastsattes altid med Hensyn til den højstyndede Vares større eller mindre Sjeldenhed. Aager drev kun den, som gik ud over det ved Lovene fastsatte Forhold af Belønning (Rente) til Varens Qvantitet (Capital), og der, hvor dette Forhold ikke er fastsat, gives egentlig aldeles ingen Aager. Saasnart altsaa Penge kunde kjøbes for Penge, maatte der i Samfundet findes Personer, som, uden at tage nogen anstrængende Andel i dets National-Arbejde, kunde existere ved Resultatet af Beskjæf-

tigelsen med den højstyndede Vare. Men disse Personer havde det altid i sin Magt til en høj Grad at berige sig, naar Selskabet var stort og virksomt nok til at gjøre en saadan Berigelse muelig. Selv da, naar Lovene havde fastsat Forholdet af Renterne til Kapitalen, behøvede de kun at gjøre sig vanskelige for at bevæge Enhver, som endelig maatte have deres Vare, til enhver dem passelig Betingelse. Det var Metallernes Delbarhed selv, som førte Opfyldelsen af den foreskrevne Betingelse med sig, thi man havde kun behov, for at forskaffe sig den nødvendige Garantie, at tilbageholde saameget af Varernes (Kapitalens) Qvantitet, hvilken man havde forud betinget sig som overordentlig det er lovstridig Belønning, og lade sig udfærdige en Haandskrift paa den

hele Kapital, hvilken sikkrede Kapitalen med lovlige Renter. Tusinde Kunstgreb bleve allerede da brugte for at gjøre Kjøberne haandterligere. Tusinde Udflugter finde endnu altid Sted til et saadant Maal; hvormeget end det menneskelige Samfund i omtrent 2000 Aar er gaaet frem til Fuldkommenhed.

Vilde de egoistiske Peng…ndlere endnu sikkrere naae deres Maal, saa behøvede de blot at indgaae i Forbund med hinanden, hvilket ved deres ringe Antal var let at bringe tilveje, og saaledes danne en Art af Laug, som satte ethvert Medlem af Selskabet under selv udkastede Love, og derved tvang det til at følge een Maxime. Et saadant Selskab maatte med Tiden vorde ej allene Herre over den hele

National-Industrie, men endog aldeles faae det i sin Magt, om et Foretagende af den hele Nation, f. Ex. en Krig, skulde lykkes eller ikke. Det var ikke ganske at forkaste, saalænge det, inden visse Grændser, med Fornægtelse af al menneskelig Følelse udgjorde det blotte Kantharide-Plaster paa den produktive Industrie, men det blev ligesaa afskyeligt som farligt, saasnart det gik over sine Grændser, koncentrerede al abstrakt Statskraft i sig, og ved den altfor stærke Trækken som det frembragde, foraarsagede Modløshed. Og hvad kan der siges til Fordel for et sligt Selskab, naar det har og følger en Interesse, forskjellig fra den høieste Nationalinteresse, som er en kraftfuld National-Existents? Man behøver neppe nu at lægge til, at dette Laug kan efter eget Tykke

skalte og valte over ethvert Individuums Vel og Vee alt som det behager eller mishager det; at det har Midler til at faae Sager ved Retten afgjorte til deres Fordel, selv naar Loven ikke er paa deres Side; at det er istand til at bevæge de Mægtigere til en mer og mer svær Undertrykkelse af den arbejdende Klasse, indtil Regenter og Regerede geraade i den stærkeste Opposition mod hinanden som drager en Rystelse efter den anden efter sig. Alt dette forstaaer sig aldeles af sig selv, naar Talen er om en Kraft, som, behørig anbragt, kan tilintetgjøre Stater og lege Bold med Nationers Skjæbne. Kort, saasnart Penge er vorden Mynt, har de en uberegnelig Kraft. Og derfor er den, som besidder en betydelig Masse af denne Vare, i Tingenes sædvanlige Gang,

endog da fri, naar Statslove skulde trykke ham, og han, for behørig at kunne bevare sin Hemmelighed, spiller den Undertrykte, og stræber efter større Privilegier, end Penges naturlige Kraft medfører.

Efter disse særdeles nødvendige Anmærkninger over Penge, Mynt, og Pengehandel vender jeg tilbage til Jøderne.

Med en Strikke om Halsen, blandet med Hornqvæg og Faar, bleve de af Titus solgte, bortskjænkede, forjagede. Hensigten af denne Behandling var, at tvinge dem til en Idendifikation med de øvrige Romer-Rigets Beboere. Titus naaede ikke sin Hensigt, saasom Jøden, selv som Slave, intet Værd

har, thi blot i Følelsen af de ham givne Forsættelser, taaler han enhver Mishandling, indtil han enten opgiver Aanden eller vækker Medynk ved den udtæmte Grusomhed. Selv henkastede som Slaver, lagde Jøderne sig efter Handel. Vil man vide hvad for en Handel det var: saa erindre man sig de Jøders Beskjæftigelser som opkjøbe i de store Stæder den bemidlede Klasses casserede Klæder, for igjen at sælge dem til den mindre bemidlede. Det var Pjaltehandel, Marskandiserie, de dreve, og da man alt for vel havde lært at kjende dem, tog man sig nok i Agt for at lade dem komme til Kræfter.

Verden har maaskee aldrig nydt en højere Grad af Velstand og Lyksalighed end under

Antonin og Mark Aurel. Dette skulde ikke have været mueligt, havde Jøderne ikke væ- ret nedsiunkne i den dybeste Elendighed. Alt som Erindringen om deres forrige Mytterie mod den hele da bekjendte Verden Tid efter anden tabte sig, vandt de friere Spillerum. Pjaltehandelen havde lidt efter lidt indbragt dem Formue. Det forstaaer sig aldeles af sig selv, at de opgave denne Art af Erhverv, da de i hint Tidsrum af omtrent hundrede Aar havde samlet Penge nok til at drive Pengehandel. Søgte som Pengehandlere erhvervede de sig atter Anseelse og Overvægt. Fra dette Øieblik af begyndte de at ynde deres Standpunkt i Selskabet og endnu uendelig mere at forbande Arbejde end forhen. Den mosaiske Lov er-

holdt fra nu af et aldrig før havt Værd i deres Øjne; thi havde de i en tidligere Periode elsket den formedelst de Forjættelser den indeholdt, saa elskede de den nu mere for den Fordels Skyld, som deres borgerlige Stilling førde med sig; sand eller ikke i sig selv, nok den tilkjendegav sig som sand, saasnart man kun af inderste Hjerte afskyede Identifikation, isolerede sig saameget som muligt, skyede alle øvrige Statsborgere som Afgudstjenere, og holdt fast ved Ideen om en eneste usynlig National-Gud, som havde lovet at give alle andre Folk paa Jorden i sit elskelige Folks Hænder. Forgjeves tilbød sig Julian at opbygge Jerusalem igjen, naar de vilde vende tilbage til Judæa; nu fore Flammer ud fra

Ruinerne af det salomonske Tempel *), nu havde mephytiske Dunster gjort hele Landet ubeboeligt. Kort: det viste sig at Jøderne bedre forstode sig paa deres Fordel, end Julian vidste at bedømme deres Karakter.

Vel blev det Forhold, i hvilket Jøderne stode med den Tids Christne, ikke uden al Besværlighed, men i det en nøje Beobagtning af de Misforhold, som vare til i Samfundet, ledede til Trædskhed og Falskhed, og Religiø-

*) Det kan virkelig saaledes have forholdt sig som Ammianus Marcelinus skriver; man har formodentlig undersøgt de længe lukte Hvælvinger i Zions-Bjerget med Fakler, og derved antændt den længe indsperrede Luft.

Overs. Anm.

sideten retfærdigede enhver Immoralitet, saa forsvunde for størstedelen disse Besværligheder. Deres Smidighed og slaviske Underkastelse under Landets Mægtiges Villie jævnede altid Banen for dem, i det de bestak Egenkjærligheden. Man tilskrev dem Dyder, som de aldrig havde, aldrig kunne have. Hvad man kaldte Moralitet hos dem, var intet andet end Politik.

Jo mere Jøderne aristokratiserede Handelen, det er: bemægtigede sig alle Handelens Fordele, des mere forfaldt det romerske Rige. Dem var det altsaa som lettede de barbariske Horder Indgangen i samme. Ikke fordi det nogensinde havde været deres Hensigt, men blot fordi de forfulgte deres Instinkt til Penge

til det yderste og derved uafladeligt desorganiserede Samfundet. Dette indsaae Regjeringen ikke, førend Ulykken havde naaet sin højeste Spidse. Dette var Tilfældet i Begyndelsen af det 6te Aarhundrede. Heraklius, som dengang regjerede i Orienten, gjorde Jødernes Forfølgelse til en Hoved-Artikel i alle de politiske Forbindelser han indgik. Efter hans Raad begyndte den gothiske Konge Sisebut og den frankiske Konge Dagobert de første Jøde-Forfølgelser i Occidenten. Man lod Jøderne Valget mellem Daab og frivillig Landsforvisning. Naturligvis valgde de det sidste, da de, vare de først lykkelig komne ud af Landet, altid kunde være vis paa at modtages i et fremmed Land, naar de kun førde Penge med sig. Her sloge de paa ny Rød-

der, indtil de havde suet sig fuld. Altid fandt de i deres Medborgeres Forarmelse Enden paa deres politiske Existents, thi intet Samfund overfaldt dem førend det ikke paa anden Maade kunde redde sig, d. e. naar den jødiske Aager havde gjort dem til Slaver og der intet andet for dem var at gjøre end ved Vold at sætte sig i Frihed. Var det christelige Samfund, som de i dem levende Jøder forstyrrede, saa vildlededes de ofte ved deres Religion i Bedømmelsen om hines Adfærd, i Særdeleshed naar de af Jøderne var berøvet deres Formue paa saa listig en Maade, at de ikke kunde gjøre sig selv Rede for det Had der groede i dem, og tilskrev det en religiøs Antipathie, hvad, bedre opløst, ikke var andet end Følelsen at høilig krænkede Menneske = Rettigheder. Dog var

Jødernes Skjæbne under Mahomedaner, og saakaldte Hedninger aldrig bedre. Mahomed forfulgte med Ild og Sværd dem som fra Alexandrien af havde kastet sig ind i Arabien; og ulvehungrige udsuede Marven af det stormodigste og redeligste af alle Folk. Lige Uhæld fristede de i de asiatiske Riger, saa ofte de vare vordne rige. Det der bestandigt svævede saavel Christne som Muhamedanere for Øinene naar de droge Hævnens Sværd mod Jøderne, var den Tanke, hvad vi tilbagetog er vort Erhverv, Frugten af vor Flid. List har fravundet os det; Vold maa tilbagegive det.

Det lader sig vanskeligt bestemme, hvormange Strømme Jødeblod der er udgydet,

saasom Jøderne, vegrende sig ved Identificationer, foredrog et Forhold som vel vedlige'oldt Moseloven men aldrig kunde sikkre dens enkelte Tilbederes Existents.

Uddrevne ved Dagobert af Frankrig, vendte de igjen tilbage under hans Efterfølgere. Beskyttede i flere Aarhundrede stege de under Ludvig den Fromme til deres Lykkes høieste Tinde; han viste dem ikke ringe Gunst, fordi de bedst lode sig bruge til Undertrykningsmaskine. De holdte sig endnu under de følgende Regentere, endskjønt til stor Forargelse for deres christne Undersaatter, hvilke udbrøde i de frygteligste Beskyldinger, for at sønderrive det fordærvelige Forhold imellem deres Konge og Jøderne; men de løi forgjæ=

ves, thi den Tidspunkt var endnu ikke kommet da Overmaalet af det Onde skulde vorde Begyndelsen til det Gode. Endelig slog Frelsens Time under Philip August. Den sande Aarsag til deres Fordrivelse var de uhyre Rigdomme, Jøderne havde samlet, og hvorved alle Hovedstadens Indvaanere vare vordne deres Slaver, den foregivne, Korsfæstelsen af en Yngling ved Navn Richard. Alt hvad Jøderne ejede af rede Penge hjemfaldt til Fiskus. Siden den Tid have ingen talrige Skarer vendt tilbage derhen, og altid har Frankrige denne Fordrivelse at takke for de store Følger, som i flere Aarhundrede ere udgangne fra dets Indvaaneres Enhed. Dersom det nu, ved en misforstaaet Grundsætning om en almindelig Fordragelighed, formeligt atter optager dem, saa

kan det kun hidrøre derfra, at det ikke har undersøgt Jødernes uselskabelige Sindelag i dens Grund, og ikke ahnet de Følger, som denne Gjenoptagelse uudeblivelig maa drage efter sig.

I Spanien forfulgtes de, saasnart Gothernes Aand havde udviklet sig tilstrækkeligt nok til at begribe det fatale Forhold, hvori de vare indtraadte med Jøderne. De Midler, som de gothiske Konger anvendte for at bringe en Identifikation istand, vare overensstemmende med den Tids Aand og kunde ikke føre til Maalet, saasom de fornærmede der, hvor man paa det kraftigste modstaaer. Den Forbittrelse, som vaktes herved, havde den Følge, at det gothiske Rige maatte bukke under for

Saracenernes Vaaben. Alt som Gotherne hævede sig igjen, stillede Jøderne sig mellem dem og Maurerne, og dette Partigængerie forhalte Spaniens Gjenerobring i flere Aarhundrede. Kongeriget Granadas Fald var ogsaa Jødernes, deels for at straffe dem for det af dem stiftede Uvæsen, deels for at forhindre at de ikke skulde stille dem mellem Adelen og den kongelige Magt, for vexelviis at svække og beherske begge.

Saa gunstig endog Catholicismen formedelst det religiøse Forvandskab med Jødedommet, end monne være det, saa have dog Jøderne selv i Middelpunkten af samme (Rom og det øvrige Italien) erfaret selvsamme Kaar, som i Frankrig og Spanien.

Fordrevne siden det 10 Aarhundrede af Tydskland, kom de dog atter derind som Kejserens Kammertjenere. Som saadanne stode de under almindelig Skyts, thi deres særdeles Haandtering var: at formere Skatkammerets Indkomster. Den Kunst at forhøje Afgivter uden at udsætte sig for Bebrejdelsen af Despotie, var dengang ikke bragt saavidt som nu. Paa den ene Side frygtede Kejserne for at paalægge nye Afgivter, paa den anden Side trykkede Mangelen af rede Penge. Under saadanne Omstændigheder vare Jøderne en ypperlig Løftestang. De vare paa en viis Maade Tydsklands General-Forpagtere, og som saadanne bleve de Stæderne paatvungne, som, for at blive dem qvit, løskjøbde sig med større eller mindre Summer fra denne Under-

trykkelse. Da Kejsernes Anseelse i den følgende Tid faldt, toge adskillige tydske Fyrster dem uden kejserlig Tilladelse op hos sig og brugte dem til samme Øjemed. Fuldkomnere Finants-Systemer have for nærværende Tid gjort dem overflødige, og det der endnu holder dem, er — Samfundets Størrelse.

Om Polen vil jeg ikke tale, for ikke at blotte Jødeaanden i sin hele Afskyelighed. De omklamrede dette i sig selv saa kraftfulde Land, og drog det ned i en Afgrund hvorfra det vanskeligt nogensinde rejser sig.

En nøjere Undersøgelse fortjente det Spørgsmaal: om Holland og England har vundet eller tabt ved at begunstige Jøderne?

Saameget er i det mindste afgjort at Hollændernes Aand aldeles har forandret sig siden Modtagelsen af de fra Portugal fordrevne Jøder, og at den bataviske Republik har disse at takke for dens nærværende Skjæbne. Men hvo formaaer at beregne, hvor stor Del Jøderne har i denne Forandring? Saameget begriber man let, at hvor Penges Erhverv er en hel Nations udelukkende Tendents, der er dens politiske Uafhængighed mindst sikker. For tyve Aar siden sagde Hollænderne at de gyldne Kugler, hvormed de skjøde, giorde den største Virkning af alle. Men nu have de erfaret, hvorledes en saadan Krig endes. Hvor Bankørene staae i Spidsen af Armeen, der vil vanskeligt andet følge end Nederlag paa Nederlag, og Pichegry var vist ikke saa hurtigt

indtrængt i Holland, havde Millionærerne ikke zittret for deres Skatte *).

*) Blotte Handelsstater kan man betragte som Middelpunkt for Immoraliteten i Henfyn til andre Staters Moralitet. Just derfor kunne de være ligegyldigere ved Virkningen af Jøde=Aanden, dog maa de finde sig i, at de just ved denne Aand gaae tilgrunde Tid efter anden, fordi alt Umoralskt er i sin hele Natur fordærveligt. Man sige hvad man vil, saa er det umueligt at en Stat længe kan forsvare sin Uafhængighed, hvor en Jøde kan gjøre følgende Testamente:

Jeg (Jøden Pinedo) skjænker 1) Staden Amsterdam efter min Død 5 Tønder Guld. 2) Jeg laaner samme i 10 Aar uden Renter 1½ Million. 3) Jeg skjænker hver christen Kirke i Amsterdam og Haag 10,000 Gylden, og Suyder=Kirken i Amsterdam 20,000 Gylden. 4) Jeg skjænker begge Vaisenhuse i bemeldte Stæder hver 10 000 Daler. 5) De Fattige 40 Skibsladninger

Endnu er Englands Skjæbne uafgjort, men hvad har alle store Laan, som Pitt har

Torv. 6) Det Vaisenbarn der først gaaer ud af Vaisenhuset 1000 Gylden, det næstfølgende 600 Gylden. 7) Den portugisiske Synagoge i Amsterdam 2½ Tønde Guld. 8) Det portugisiske Vaisenhus 30,000 Daler. 9) Jeg laaner Regjeringen mod 6 pr. Cent 10 Tønder Guld, under den Betingelse, at Renterne tilflyde Jøderne i Jerusalem; Capitalen forbliver evig Regjeringens. 10) Den tydske Synagoge giver jeg 5000 Gylden. 11) Min Frænde Peter Dvis 31 Tønder Guld og Hus og Gaard. 12) Min Enke 12 Tønder Guld. 13) Mine øvrige Slægtninge 10.000 Daler. 14) Enhver af mine Naboer som indfinde sig ved min Jordefærd 100 Dukater. 15) Enhver ugivt Person, Mandfolk eller Fruentimmer, som indfinde sig derved 100 Gylden. 16) Enhver Præst i Amsterdam og Haag 100 Daler, enhver Degn 50 Daler. S. Schudt Memorab: Jud. Lib. IV. c. 18.

frembragt ved Hjelp af jødiske Bankører vundet andet, end at Frankrige er vorden mægtigere end før, imedens den engelske Nation trykkes af Paalæg og holdes ved Live ved

Over dette Testament lod sig skrive en højst interessant Kommentar; Personer der let lade sig blænde paastaae ikke sjeldent af Særsyn som dette, at Jøderne overgaae de Christne i Barmhjertighed; men jeg spørger: hvorledes en Christen kan være velgjørende og barmhjertig, naar Jøden gjør ham slige Dyder umuelige? En indsigtsfuld Patriot maa det i højeste Grad smerte, naar han paa en Højtidsdag seer Jødedommet i sit Fædrenelands Hovedstad bortskjænke 100 Daler til Bedste for det christne Fattigvæsen. Hvem er det vel der har forarmet den producerende Klasse? Det maa siges, thi Sandhed er det, at der, hvor Jødedommet trives, tager Armod til i en frygtelig Progression, mod hvilken alle Kunster intet formaae.

Kunst? Disse Bankører vil sandsynligt ikke redde England, og, skulde en Landing engang finde Sted, vist være de første, som dagtingede med Franskmændene.

Amerikas Opdagelse er i Særdeleshed det, der har gjort Jødernes Skjæbne taalelig i to Aarhundrede. De uhyre Guld- og Sølvmasser som fløde ind i Europa fra de spanske Besiddelser paa den anden Halvkugle, formerede Arbejdets Deling i alle europæiske Stater, og i det den større Industrie lagde Grund til en større Fyrste-Magt funde Jøderne i de staaende Hære, og i det derved istandbragte større Politie-System, den Beskyttelse, som de hidindtil havde ventet af den Tolerants, der dog i sig selv var umuelig. Man kan udregne at

fra Spanien af flyder aarlig 30 Millioner Piastre over det industriøse Europa. Standser denne Kilde, saa har vor Tolerants en Ende; thi da Jøderne ingen Andel tage i National-Arbejdet, men ere uafladeligt betænkte paa, at rive dets Resultater til sig paa den egennyttigste Maade, saa ophører al Forlig med dem, fra det Øjeblik af, hvor de uundgaaelig maa vorde det politiske Livs Forstyrrere.

Sjette Afdeling.

Nærværende Forhold mellem Jøder og Christne i intellektuel og moralsk Hensyn.

I foregaaende Afdeling er vist, hvorledes Jøderne kun kunde frelse de store Forjættelser af deres Lovgiver derved, at de standhaftig vægrede sig ved al Deltagelse i det egentlige eller produktive National-Arbejde, hvorledes den længst forudgangne Penges Forvandling i

Mynt allene har kundet henføre dem i den statsborgerlige Stilling som de for nærværende Tid staae i, hvorledes den Haandtering de drive paa denne Standpunkt indeholder Grunden til deres Styrke og Svaghed, hvorledes det aldeles ikke staaer i deres Magt at forandre det Forhold, i hvilket de ere indtraadte med de øvrige Statsborgere; hvorledes de aldeles maa give sig til Pris for den Skjæbne der altid tilintetgjør deres chimæriske Forhaabninger just paa den Tid, hvor de troe sig deres Opfyldelse nærmest; hvorledes den Ulykke, som de bereder deres Medborgere, altid er deres egen største Ulykke.

I denne Afdeling skal jeg nøjere betegne Forholdet imellem Jøder og Christne, saaledes som det er i nærværende Øjeblik.

Forholdet er paa de forskjellige Europas Punkter forskjelligt, alt som de Nationer mellem hvilke Jøderne leve ere rigere eller fattigere, mere eller mindre oplyste. Men denne Forskjellighed gjør intet til, at jo Forholdet er det samme overalt idetmindste for saavidt som man ingensteds betragter Jøden som Statsborger d. e. som et nødvendigt integrerende Medlem af Staten, og altsaa blot taaler ham. Denne Fordragelighed er ikke forbunden med nogen Vanskelighed, saalænge Jøden er fattig, men fra det Øjeblik af, at Jøden vorder rig, begynder en anden Periode.

Al Had til Jøder vilde i sig selv ikke finde Sted, var ikke den Forudsætning altid mer eller mindre grundet, at Jødernes Rigdom

er Resultatet af de fuleste og foragteligste Aager=Kunster; thi man betragter altid med Agtelse Rigdom, der er Frugten af en jevn underholdet produktiv Flid. Hertil kommer endnu at man aldeles maa ansee Rigdom i Jødernes Hænder som en frygtelig Kraft. Da Jøden, i det han aldeles adskiller sin Interesse fra den nationale, ikke føler den mindste Tilbøjelighed til at anvende den til Bedste for det Hele hvor han existerer, og følgelig ligesaavel kan gjøre en fordærvelig som en velgjørende B[illegible] deraf uden i mindste Maade at komme i Modsigelse med sig selv. Og derved kan man ikke undgaae den Tanke: at Jøden, fremfor alle andre Statsborgere, har det i sin Magt, at ombytte det Land, hvori han

har samlet sine Rigdomme, med et andet, saasom han blot behøver at forvandle sine rede Penge til gyldige Papirer, for, beladt med mange Millioner, aldeles ubehindret at gaae sin Vej. Betragtninger af denne Art maa, ved at tilbagevirke paa Følelsen, opvække en hemmelig Uvillie, som ikke lidet forstærkes ved den Stilling, som Jøden uafladelig tager mod de øvrige Statsborgere, da han kun da nærmer sig til dem, naar hans Fordel driver ham, og varsomt trækker sig tilbage, naar han blot ahner det mindste Tab. Kortsagt, da han ikke kjender andet Venskab end Penge-Venskab, som ikke taaler noget Offer. Ere saadanne Forhold engang til, saa ligger i Dommen over samme ligesaa meget nødvendigt som i Dommen over Tal-Forhold, og kun de, som

aldrig have udgrundet den, kunne dømme der-om med Stormodighed. Moses Mendelsohn maa i sit Jerusalem snakke saameget han vil om indbyrdes Kjærlighed; den indbyrdes Kjærlighed er ligesaa umuelig, som at to Gange to kan vorde fem. Jøde og Christen ere hinanden saa væsentligt modsatte, saa at, naar Penge ikke føre dem sammen, enhver anden Berøringspunkt er umuelig.

Vil man i en almindelig Formel angive Differentsen mellem Jøde og Christen, saa maa man sige: Jøden elsker Livet for Penges Skyld, den Christne derimod Penge for Livets Skyld. At denne Formel indeholder Sandhed, kan man let overtydes om. Man tage Pengene fra en Jøde, og man tager hans

Alt. Livet har fra dette Øjeblik intet Værd for ham *), han føler sit ganske Væsen tilintetgjort, han maa fortvivle, han maa vorde Selvmorder. Man tage Pengene fra en Christen **), og man tager ham ikke hans

*) Imidlertid, naar Hans Strænghed Dejen i Algier [illegible]aresader en Jødes alt for fuldblodige Pung, taber denne dog ikke Modet, men begynder at skakkre og skinde paa ny, og sætter ofte sit Liv i Fare for denne ham kjære Profit; for den fører han med Taalmod et foragteligt Liv, lader sig trække i Skjægget af Muslemims-Drenge, modtager Drefigen af dem med største Blidhed, gjør sin Compliment og kalder Pogen Effendi. Thi hvad gjør, hvad taaler ikke Jøden for Penge! Reglen har altsaa sin Undtagelse.

**) Der turde dog vel gives dem, og det endda ikke saa faa, som ikke vilde staae sig stort bedre; man erindre sig Herr Harpagon i

Alt; han forstaaer en eller anden Kunst, Haandværk, Videnskab, hvorved han kan gavne og gienvinde det Tabte, og krænker det ham end, han nedslaaes dog derfor ikke aldeles

Moliere, og den Gjerrige i Niels Klims Nekrologie, de ere Kontrafaier efter Naturen. En Fortælling som jeg har hørt i min Barndom passer sig synes mig her. En højtbedaget, ri fornem Matrone skulde gjøre den store Rejse. Dødens store kolde Sveddraaber perlede (tak Herr Professor Kruse for det Ord) allerede paa hendes Pande, Hans Velærværdighed var tilstede for at gaae hende tilhaande ved Indpakningen af hendes aandelige Viaticum, da just Kudsken begyndte at støje i Kjøkkenet om Lys til sin Staldlygte; med Møje lettede den fromme Sjel sit Hoved, og med yderste Besværlighed udstønnede disse Ord: giv ham af de smalle, af de smalle! hvorpaa hun til de Tilstedeværendes store Opbyggelse sov hen.

og styrter i Fortvivlelse. Men heri ligger en Modsætning, som behørig opløst, kan ikke være stærkere, og retfærdiggjør enhver Antipathie.

En nødvendig Følge af samme er det, at Jøden, da han foragter Alt, som ikke er Penge, eller som ikke paa ringest muelig Anstrængelse fører til Besiddelse af Penge, bliver raa og uvidende, taler aldrig med Sagkundskab om Ting der ligge udenfor Handelens Grændser, trætter ved en utaalelig Snaksomhed, og da han troer at vide alt a priori, er aldeles ubeqvem til enhver Undervisning. Men hvad i al Verden skal nu gjøre en Jødes Omgang behagelig, naar ingen rigtig Omdømme kan danne sig i hans Hoved? Eller

skulde maaskee den Christne ogsaa her give sig til Priis, hvor hans Frihed endnu lettest lader sig redde?

Man har meget ofte tillagt Jødehovedet et fortrinligt Anlæg til Metaphysik. Men hvorledes er det muligt, at de, for hvilke alle detaillerede Kundskaber ere fremmede, kan hos sig optage den højeste (almindeligste) Videnskab? Vel vil Jøden med den Tilbøjelighed han har til Almindeliggiørelse af Ting (til Penges Erhverv) forbinde Tilbøjelighed til Ideers Almindeliggjørelse, naar Videnskabsdrift vogner i ham, men da han mangler substrata, vil denne Tilbøjelighed aldrig lede ham til Besiddelsen af en reel Philosophie, som ikke kan være andet end

Videnskab om de Ting der foregaae i Verden og deres Love. Hvad jeg her siger beroer paa min Anskuelse af Philosophien, men jeg troer hverken at paastaae for meget eller for lidet, naar jeg her tilføjer, at den sande Philosophie ligesaalidet passer for et Jødehoved, som Mose-loven for det menneskelige Samfunds nærværende Udviklings-Tilstand. Jøderne lægge sig altsaa af Dovenskab efter Metaphysik, for i den, ret som i et Videnskabs-Potosi at erholde alt Videværdigt, saa ville de dog derved aldrig paa denne Vej naae til en sund Dom over Mennesker og menneskelige Anliggender; de kunne lære en stor Del technologiske Ord, saasom det ikke mangler dem paa Mindes-Evne, men aldrig vil de begribe noget; de ville troe at vide Alt, og Naturen vil evig

straffe dem med deres reele Uvidenhed for den Afsky, som de føle for enhver Art af Kræfters Anstrængelse.

I det Helvetius strax i Begyndelsen af sit Værk over Forstanden, opregner de Aarsager, der forhindre Aberne at vorde Mennesker, glemmer han ikke at tale om en organisk Disposition, formedelst hvilken, selv naar dens Nødtørftigheder ere tilfredsstillede, den befinder sig i en bestandig Bevægelse, der gjør ham Kjedsommelighed umuelig. Det samme kunde man sige om Jøderne, kuns maatte man udtrykke sig saaledes, at de formedelst for stor Pirrenhed (Ueberreiz) som er Produktet af deres selskabelige Forhold, maa evig være bortfjernede fra al Dybsind og egentlig

Genie. Og hvor er i Grunden nogen Opdagelse, nogen Opfindelse som avledes i en Jøde-Hjerne? Selv Vexeler har de ikke opfundet, hvor let ellers deres Opfindelse er. Man kan med Sandhed paastaae, at Jøderne ere udelukte ved Moses fra Fuldkommenheds-Evne. Formedelst deres hele Opdragelse er deres Udvikling fuldendet fra det Øjeblik af de kunne læse skrive og regne; thi deres hele paafølgende Liv er, naar man nøjere analyserer det, ikke andet end en fortsat Anvendelse af de første Grunde Mathematiken paa alle Tilfælde, som gives dem til Gevinst. Heri bringe de det til den ønskeligste Færdighed. Dog desuagtet er den intellecktuelle Modenhed allerede i deres første Leveaar fuldendet, og al Tilsætning som den erholder er mere Vanzir end

Zir, saasom denne Tilsætning ophæver Enheden. Som Jøde maa Jøden være en fuldkommen Regnetræl. Er han noget mere, saa ophører Jøden i ham, og denne Jøde forsvinder aldeles, saasnart han begynder at begribe hvad der har giort ham til Jøde. For Jøderne som Jøder er altsaa intet forbærveligere end det sokratiske nosce te ipsum (kjend dig selv).

Men staaer det saaledes til med Jødernes intellektuelle Egenskaber, saa blive deres moralske derved des begribeligere. Som hine saa ere og disse Produktet af statsborgerlige Forhold. Elsker Jøden sin Stilling i Samfundet for den rene Fordels Skyld, saa haber han tillige denne Stilling, forbi den rene For=

del den forskaffer ham aldrig fører ham paa den Punkt hvor hen han gierne vilde lange, jeg mener til Anseelse og Agtelse *). Dette Had træffer alle dem, over hvilke Penges Magt formaaer udget for saavidt som Penge er det almindeligste Middel til at fryde sig ved Livet. Lad Jøden længe nok indbilde sig, at han i den Christne blot afskyer Afgudsdyrkeren, den sande Grund til denne Afsky er dog ingen anden end en dunkel Forestilling hos ham at den Christne har et Værd som Menneske, da Jødens Værd blot er en Ting-værd. Alt dette under den Forudsætning, at Jøden er rig **).

*) Dette kan dog ikke passe sig hos os.

**) Næsten skulde man fristes til at troe, at det er Aarsagen til at vore rige Jøde-Ele-

Er han fattig saa staaer det endnu slemmere til med hans Moralitet. En fattig Christen kan ved sit Arbejde gavne Samfundet; jo mere han gjør dette, desmere er han Christen. En fattig Jøde tør ikke arbejde, naar han ikke vil lade af at være Jøde, og dette sætter ham, naar han ikke kan skakkre, i den Nødvendighed at vorde Forbryder. Det er derfor — foreløbig sagt — en særdeles viis Maxime af Regjeringen, kun at optage saadanne Jøder som allerede have en betydelig Formue og at holde alle fattige Jøder fjern fra Grændserne;

gants, som, trods al udvortes Prunk og Pragt, lig Herren i Løvehuden, ikke kunne dække Nationens nedbrydelige Særkjender, see med saa megen haanlig og dum Impertinense ned til Christne der ej kan prunke som de.

thi enhver af disse, saafremt han ikke besidder en nyttig Kunst eller Videnskab, formindsker nødvendigt Personers og Ejendommes Sikkerhed. Visere vilde det være kun at optage Jødiske Millionærer, fordi der i Millioner ligger en saa dovengjørende Kraft for Besidderen, at han i tredie Generation befinder sig altid paa den selvsamme Punkt fra hvilken han er udgangen, saa at altsaa hans store Formue i et Tidsrum af et Aarhundrede maa tilfalde hele Selskabet. At optage fattige Jøder, selv da, naar man ved et til Fuldkommenhed bragt Politie havde Misgjerningers Forhindring aldeles i sin Magt, siger saameget: som at formindske den egentlige Statskraft; thi da denne kuns indeholdes i den produktive Statsborgers Industrie, og Jøden blot benytter

men ikke formerer Industrie, saa vilde man ved fattige Jøders ubetingede Optagelse eller Taalen kun desorganisere. Lad dette længe nok synes umenneskeligt, saa er det ikke destominbre, da enhver Regjerings Bestemmelse ikke kan være anden end ved Formerelsen af den egentlige Industrie at sikkre National-Existentsen, selve Menneskelighed, den saakaldte Humaniteten faaer sige dertil, hvad den vil.

Jøden maa imidlertid være fattig eller rig, saa borger dette (strængt taget) ikke for hans Moralitet Er han rig, saa vil hans Rigdom altid give ham den Forsigtighed, hvorved han vinder Anseende af Legalitet. Er han fattig, saa vil han selv ikke kunne have denne, og af Nød tvinges til at byde alle Love

Trods. I begge Fald vil den egentlige Moralitet blive ham lige fremmed. Thi naar denne er aldeles intet andet end fri (ved ingen Lov tvingelig) Højagtelse for det Selskab i hvilket man lever, saasom den er den eneste Grund til enhver individuel Udvikling, saa kan Jøden ikke føle denne fri Højagtelse forbi han i Samfundet har antaget en Stilling, som gjør al Udvikling umuelig og følgelig aldeles ikke tillader ham at have hin Følelse. Jeg har allerede viist, at enhver Religiositet i og for sig selv udelukker al Moralitet, forbi dette første altid er noget paatvunget ved Frygt, og at Christendommens Aand ikke kan bestemtere angives end ved den Sætning i det ny Testamente: Frygt er ikke i Kjærlighed; thi Frygt uddriver Kjærlighed. Herpaa maa

jeg for saavidt komme tilbage, som jeg maa gjøre opmærksom paa, at Jødernes Religiøsitet allene har stiftet det Forhold, hvori de staae med de Christne. Nu da dette Forhold engang er bestemt til, saa behøves ingen Religiøsitet mere til Jødernes Immoralitet, dens demoraliserende Kraft er overgaaet i dette Forhold, og vil nok blive der; hvis endog Jøden med Tiden skulde naae hidhen, ikke alleneste at fornægte Troen paa en National-Gud men endog i Almindelighed paa een Gud.

Af alle disse Bemærkninger følger nu til Evidents, at hvis det endog var muligt at sammenføje ved den allerfuldkomneste Stilling

alle Statsborgere saaledes til hinanden, at alle kun havde een Interesse, saa vilde man dog aldrig kunne bringe det derhen, at vinde Jøderne for denne ene Interesse; da de desuagtet altid vilde blive ved at danne en Stat i Staten, og behandle den Nation, hos hvilken de leve, paa samme Maade, som Romerne behandlede den hele da bekjendte Verden.

Men ikke nok, at Jøderne for sig selv ikke ere beqvemme til nogen Moralitet, de forstyrre endog, saavidt det staaer til dem, alle øvrige Stasborgeres Moralitet.

For at bevise dette, maa jeg først og fornemmelig gjøre denne Anmærkning:

Jøden maa beklage sig saameget han vil at han maa betale stærke Afgifter, saa kan dog denne Klage blot for saavidt være grundet, fordi han har liden Lejlighed til at erhverve Penge. Men paa saadan Lejlighed kan det vanskeligt mangle Jøden, han opholde sig hvor han vil, og opholder han sig i en Hovedstad, saa er Lejligheden dertil saa mangfoldig, at det virkelige Erhverv ikke lader sig beregne.

Endnu en anden Omstændighed kommer Jøderne til Gavn, paa hvilken de som staae i Spidsen for Finantserne kun sjelden pleje at agte. Penge har ingen fixert Værd, endskjønt en saadan forudsættes fra Statens Side i de meste Tilfælde. Hvad der for 50 eller

hundrede Aar siden var en betydelig Summa, kan for nærværende Tid være en saare ubetydelig, og Enhver har idetmindste en Formodning om hvormeget Penge siden Amerikas Opdagelse maa være falden i deres Værd. Ved saadan Penges Forandérlighed er al Fordelen paa deres Side, som betale en for lang Tid siden paalagt Kopskat. Sæt altsaa at en Hovedstad indeholdt 80 Jødefamilier, hvilke for 100 Aar siden betalede en aarlig Kopskat af 40,000 Rigsdaler, saa vilde (uden Hensyn paa at Jøden kun er Middel til at paabyrde flittige Undersaatter større Afgifter) disse 40,000 Rigsdaler være en Smaating mod det hvad disse 80 Familier kunde betale i nærværende Øieblik, naar man tager deres større Erhverv i Betragtning. Da det

altid bliver ved den samme Kopskat, saa maa de, saasom deres Kapital bestandig voxer, være de, hvis Afgifter fremfor alle andre Statsborgeres, ere lettede, og da denne Lettelse gaaer frem i samme Forhold som Pengemassen formeres ved Industrie, saa er det uimodsigeligt, at de, som efter første, skjøndt vrange Idee skulde mest være trykkede, ere de mest priviligerede.

Dette i Hensyn til Kopskat. Hvad Konsumtion angaaer, saa bidrager Jøden det mindste dertil af følgende Grunde: først, endskjøndt Jøden efter alle Aarhundredes Erfaring er i høieste Grad vellystig og af indlysende Grunde maa være det, saa tvinger dog hans Stilling ham som Statsborger, forme-

delst det Værd, som han sætter paa Penge, ham til en Maadelighed, som ikke er det indførte Afgifts-System gunstig *); for det andet fordrer den Haandtering, som han udelukkende har lagt sig efter, den største Ædruelighed, saasom der ellers let kunde inløbe en Feil i Regningen, som maatte affones med rede Penge. For det tredie bringer den ge-

*) Man har dog sagt, at i de rige Jøde-Eleganters Huse hos os skal denne Maadelighed ikke findes. Oversætteren skal ikke kunne dømme derom, da han blot kjender Jødegilder af Forestillinger af Brylluppet i Kana i Galilæa paa gamle Vilæggere, hvoraf man da ikke bliver synderlig klog, og skal han dømme Konversationen af de israelitiske Eleganters Adfærd, han har haft Leilighed til at see, saa vil dette blive en Grund mere hvorfor han aldrig bliver Øienvidne til en Jøde-Dinee eller Soupee.

skjæftige Lediggang, for saavidt samme ikke er forbunden med nogen betydelig Udtæring af physiske Kræfter, i og for sig selv Maadelighed; da kun Arbejde og Anstrængelse gjør snar og stærk Restauration nødvendig. For det fjerde staaer Jøden mindst af alle Statsborgere under Ærens Impuls og den dermed forbundne Velstand, saa at hvis Politik ikke kommer i Spillet med, og forleder til at lade sig see, saa falde alle de Udgifter som man kalder Æresudgifter bort for ham. For det femte er Jøden som Egoist uselskabelig, og Moseloven som har lagt den første Grund til denne Uselskabelighed, virker idetmindste endnu for saavidt, som Jøden, naar han ikke vil være Lovens Overtræder, maa unddrage

sig fra alle de Selskaber, hvor det kommer til mere end den blotte Konversation.

Alt dette tilsammentaget, frembringer den Virkning, at Joden fremfor alle Statsborgere, allene kan thesaurisere. Og da hans Penge-Erhverv ikke er Frugten af eget Arbejde, men kun en lykkelig Brug af Andres Flid, saa lad os nu undersøge hvorvidt han, der altid lever paa de øvrige Statsborgeres Bekostning, just formedelst den Immoralitet som hos ham er Følgen af Religiositet, ogsaa demoraliserer de øvrige Borgere.

For at gaae frem med muligst Orden, ville vi gjøre Begyndelsen med Adelen.

Skjøndt selv en Borgerlig tænker jeg dog ganske anderledes over Adelen, end det er almindelig Brug i min Stand. Jeg holder den for aldeles nødvendig for den Udviklings-Grad, som vor Verden hidtil har vundet *), og derfor for meget nyttig, og naar den just er det som den efter sin høie Bestemmelse bør være, for den skjønneste Siir i Selskabet. Især har jeg megen Agtelse for født Adel, fordi jeg just i gamle Familier har fundet, naar Omstændighederne vare derefter, den æd-

*) Herimod kunde vel i vore Tider være et og andet at sige; imidlertid er det mærkværdigt, at Frankrige, trods al det Skrigen, Syngen og Talen om Frihed og Lighed, hvoraf alle Europas Sansculotter vare et Gjenlyd, dog atter har optaget Adel.

leste Tænkemaade. Jeg kunde og burde maaske være vidtløftigere over denne Gjenstand, dog da jeg allerede har forklaret mig herover paa et andet Sted, saa vil jeg ikke gjentage det her *).

*) Unægteligt er det, at hvor en Familie i mange Aar har vedligeholdt Stamherrens ved Kundskaber og Dyder erhvervede Hæder, at denne fortjener Højagtelse frem for andre, men ligesaa unægteligt er det, at denne Hæder ikke burde komme en Døgenikt eller et desforuden umoralskt Menneske til Gavn, saaledes at denne, fordi han arithmetisk kan tælle til 16, derved og allene troer sig at have Ret til Adelstandens Hæder, men endog tør tykkes sig ædlere end En som ved sine Dyder erhvervede sig dette Fortrin; men endnu latterligere og ærgerligere er det, naar saadan en patentiseret Døgenikt bryster sig af sin Adels Ælde, naar dets Stamfader enten efter underdanig

Adelens Virksomhed beroer paa en Grad af Magt, som uden at føre til Undertrykkelse, er stor nok for at gjøre den Moralitet muelig, som betegnes ved Patriotisme. En Moralitet som altid maa staae i Forbindelse med de bedste Indsigter *). Men denne Grad af

Ansøgning, eller for den rede Skilling, eller paa hvilkensomhelst ubetydelig Maade har erhvervet sig et Stykke beredt Kalveskind, hvorpaa staaer skrevet: at han er en adelig Mand. Her kan det være passende at anføre hvad Absalons Lovtaler siger: Det er væmmeligt at see Ladhed og Uduelighed at skjule sig bag sine Forfædres Skjolde.

*) Mig tykkes dette kan og forstaaes om enhver god og oplyst Borger. Man har fundet Patriotisme uden den Grad af Magt, som Forfatteren synes exclusiv at ville tillægge Adelen. En Stat, hvor hver Bor-

Magt kan Adelen kun da have, naar den er reel bemidlet. Nu forstaaer sig vel Rigdoms Relativitet af sig selv; men dette hindrer ikke, at jo en mindre rig, eller fattig Adel er en Modsigelse i sig selv, og, hvor den finder Sted, drager de ubehageligste Følger efter sig.

Findes der altsaa Noget i Staten, som forarmer Adelen, saa er dette Noget ligefrem Statens Ulykke, og det paa den Maade, som det, der undergraver det hele Samfunds Magt.

ger kan forskaffe sig Indsigter efter hans intellektuelle Evners Omfang og den Stilling han staaer i Staten, og har Villie og Lejlighed til at nytte disse til dens Bedste, kan være Patriot uden Patent. Findes ikke denne Lejlighed, er det ikke hans Skyld men Statsindretningens.

er Regentens Fordærv. Nu har vel Adel i og for sig selv intet tilfælles med Jøde, saasom, naar fra begge Sider Intellektualitet og Moralitet træde lige over for hinanden, den højeste Antipathie der maa finde Sted. Jeg mener en Antipathie, som aldeles ingen Berøringspunkt tillader. Dog har Jøderne ikke destomindre forstaaet den Kunst at besnære og indvikle Adelen.

I alle monarkiske Stater kunne Officiers-Pladse blot besættes med Adelige *), og dette veed Jøderne fortræffeligt at benytte sig af for at aflede Adelens Formue til sig. Da nemlig

*) Skulde da alle adelige Junkere endelig være Officierer, uden Hensyn til Duelighed? skulde de alle spille?

Liberalitet hører saameget til Adelens Væsen, at det Modsatte ophæver al Adel, saa indsneg Jøderne sig altid hos de unge Adelige, der som Officierer levede mere i Følelsen af deres Stand, end i Bedømmelse om hvad der ligger til Grund i deres Stand. Ved beredvillige Laan forvandlede de denne Liberalitet til Ødselhed. Ledede ved snart at true snart at smigre deres Ærgjerrighed, deres Ædelmodighed (dem allene baadende) i Spil *)

*) Hvad har Ædelmodighed med Hasard-Spil at gjøre? ligesaa lidet som med Kommerce-Spil, der ved selvgjorte ikke til Spillet hørende Regler nærme sig samme, nej det er Vindesyge som Jøden har betjent sig af. En Lidenskab der ikke mindre er fordærvelig og uanstændig for Adelsmanden end for den oplyste Borger. Skal en Adelsmand

og toge deres Forholdsregler altid saaledes, at i Nødsfald Lovenes Forsvar ikke kunde komme dem tilgode; paa denne Maade forledede Jøderne den unge Adel til bundløs Gjeld, som, saa ofte den maatte betales, maatte drage endog de anseeligste Familiers Ruin efter sig. Jo flere Sønner en Fader havde desto vissere saae han sin Families Ødelæggelse imøde *). Intet fandtes, som kunde have hemmet

for at bevare sin Liberalitet endelig spille Kort og Tærninge?

*) Skulde da en fornuftig Sparsomhed staae i Opposition med Adel? eller en faderlig Formaning om ikke at bortødsle Tid og Formue, der dog begge (Adel uskadt) kunne anvendes bedre, være en Fornærmelse mod Standen? Disse Fordomme komme ellers Jøderne herligt tilpas, de ere Folk, som forstaae at nytte Lejligheden.

denne Ødelæggelse; thi alle Advarsler vare forgjæves, saasom Faderen ikke torde lade indflyde deri Grundsætninger, som strede mod hans Stand *). Vilde man gaae ind i Detail herover, der vilde udkomme frygtelige Resultater deraf. Var Faderen en Mand af strænge Grundsætninger, saa ventede Jøden paa hans Død, for da at gjøre sig betalt. Erklærede Faderen sin Søn for en Ødeland, som enhver Adelig ikke gjør uden højeste Nødvendighed saasom han omhyggeligt undgaaer alt det, der kan kaste den mindste Skygge paa

*) Jeg behøver vel ikke for mine Landsmænd at forklare, at det ikke er saa hos os, og at bede dem at hentyde endel af det der siges om Adel paa Tydskland, og i Særdeleshed paa Preussen.

hans Stand, saa børgede Jøderne endnu ti gange beredvilligere, for efter Faderens Død at kunne sige til Sønnen: Vi have tient Dem da De var i Nød. Det kan ikke andet være, end at jo en særdeles stor Deel af Adelen paa denne Maade er kommen i en anseelig Gjæld, og har maattet give en betydelig Deel af deres Indkomster til Jøderne. Imedens de forhøjede Kornpriser, hvorved adelige Godsejere ene kan holde sig, paa det allerskadeligste virke tilbage paa den erhvervende Klasse, og foraarsage en Spænding i Staten, som man kan let see hvad Ende vil tage.

Det ridderskabelige Kreditvæsen har, der hvor det er indført, ikke lidet bidraget til at

derige Joderne. Ved en feilfuld Anordning desangaaende, bleve Godserne opdrevne over deres reelle Værd, nu toge de fleste Kjøbere deres Tilflugt til Joderne, og disse lode sig saa uhyre betale, at de kjøbte Godser bleve langt mere deres end Kjøberens Ejendom.

Man sige ikke: at vare der ingen jødiske Aagerkarle, da vilde andre i deres Sted have draget de samme Fordele, saa at den samme Tilsætning af Formue deraf var foraarsaget. Aager ligger i Jødens statsborgerlige Forhold til den Christne; men den ligger ikke i den Christnes Forhold til den Christne, uden for saavidt Joden ogsaa heri tvinger ham. Jeg appellerer herover til Erfaringen.

Først hvad Aager angaaer, som bliver drevet i Garnisoner, da vil man altid finde at i alle de Garnisoner hvor ingen Jøder gives, gjør den unge Adel enten aldeles ingen eller saare ubetydelig Gjeld, uden derved at miste det mindste af sin Adel, som just her mest frelses. For det andet hvad Aager ved Godskjøb angaaer, saa tør den Christne, uden at gjøre sig i høieste Grad foragtelig, ikke gjøre ligesaa høje Fordringer som Jøden, og havde Jøderne strax i Begyndelsen ikke bemægtiget sig det hele Kreditvæsen, saa vilde det have været et fortræffeligt Institut. Thi den første Idee dertil var rigtig og god, saasom den gjorde i visse Henseender Aager umuelig.

Da nu altsaa den største Del af Adelens Formue kom i Jødernes Vold, saa var det

en nødvendig Følge, at da den blev forstyrret i sit hele Væsen, den opgav sit hidtil havde stormodige Sindelag, og sine paa det almindelige udgaaende Ideer, i den Grad, som den blev fattigere, og at det, hvad der udgjør den egentlige Adel, kun blev dem til Deel, som besadde enten Lykke eller Klogskab nok til at undgaae al Forhandling med hine Urene, som vel kunde trække deres Penge til sig, men aldrig naae deres Tænkemaade. Jeg kan ikke udlade mig videre herover, saasom faa, foruden den sande Adel, vil kunne forstaae mig. Nok, Adelen kan i Følge det Forhold hvori den staaer til Jøderne, ikke mere være det, hvad den skulde være; og den har tabt sit hele Væsen, saasnart Armod har bragt den til at den maa rivalisere med Jøderne. Beklager

den sig over sit tiltagende Forfald, saa maa den meget mere tilskrive dens Aarsag den List hvori Jøderne har omsnæret den, end de almindelige Anstalter, som hele Statens Vel gjør nødvendige. Regjeringen hverken maa eller kan lægge an paa at betage den sin Kraft; den maa endog saameget mueligt forstærke den for saavidt Statens almindelige Vel tillader det. Men den kan, uden at opkaste sig til Herskerinde over Intelligentsen (hvis Lederinde den er) ikke forhindre, at den bliver optrukket. En Lykke er det, at der gives Love, som hindre Jøderne i paa lovformelig Maade at erhverve sig Godser *).

*) I Franken, hvor disse Love ikke ere, kan Jøden kjøbe Godser. Hvad er Følgen deraf, da han ikke selv forstaaer at forvalte

Staaer nu, den højere Adel allene undtagen, den i Staten mest begunstigede Stand

dem? Han parcellerer, og udbringer derved den sig tilhandlede Eiendom, til 8 ja 10 Fold Værd, i det han nemlig sælger Parcellerne til Bonden. Med denne uhyre Priis kunde han lade sig nøie. Men hvor er den Jøde der ikke gaaer efter den sidste Hvid, som lader sig udpresse eller tilsnige. Naar han altsaa sælger, sørger han fremfor alt derfor, at en betydelig Deel af Kjøbesummen bliver staaende i disse smaa Eiendomme, og det forstaaer sig selv at han ikke lader sig nøie med almindelige Renter; men ikke tilfreds endnu dermed, tvinger han Kjøberen til at tage det Qvæg som han leverer ham, og endelig ogsaa det Husgeraad og Klædemon som han behøver. Nu skal Kjøberen promte betale sine Renter. Han slider saameget han kan, men kommer ikke af Stedet. Er Landmanden engang tilbagesat, saa er det for altid ude med ham. Jøden har endnu et Aar Taalmodighed

under en saa skadelig Indflydelse at den maa forandres i sit ganske Væsen til sin og den hele Stats Fordærv, saa lader det sig let indsee, hvormeget de underordnede Stænder lide under samme Indflydelse. Om den Klasse, som man kalder Embedsmænd, saasom de som borgerlige have Del i Landsregjeringen, vil jeg her aldeles ikke tale. Men den pro-

med ham, saasom han ikke kan tabe derved, men nu tager han Ejendommen til sig igjen, og sælger den atter, og atter. Hvor er et Livegenskab, som kan komme dette nær? I Ost- og Vestindien behandles Slaverne langt ædelmodigere og menneskeligere, og den mecklenborgske og lieflandske Adel fremstaaer i Sammenligning med dette som en velgjørende Genius. Hjertet bløder i mig ved at skrive dette. Den Kraft hvormed jeg har dæmpet mine Følelser, er forsvundet.

ducerende Klasse! Penge er nu engang den hele Industries oplivende Princip. Er nu den største Del af rede Penge i Jødernes Hænder, saa, da den hele Statskunst indbefattes i Industrien, beroer det hele Selskabs Vel og Vee paa disse Jøder. Det er vel sandt, at de ingen Interesse have af at see Industrien gaae til Grunde, men, da det mangler dem paa alle de Indsigter, som udfordres til rigtig at bedømme deres Forhold til de øvrige Statens Borgere, saa er det uundgaaeligt, at de som Industriens Despoter jo frembringe den Overspænding af Kræfter, som leder til Modløshed og Fortvivlelse. Kan en Statsborger kun forskaffe sit Haandværk eller sin Kunst Virksomhed ved de Penge, som en Jøde maatte finde for godt at forstrække ham

med, og sælger Jøden ham sine Penge for den højest muelige Pris, saa er det forgjeves for Statsborgeren at afarbejde dem, og tilsidst, naar han indseer Umueligheden deraf, synker han ned til Mismod. Det kom paa en nøje Undersøgelse an, for at gjøre den Opdagelse, om ikke af 10 Manufakturer og Fabrikker, som ere bragte i Gang med Jøde-Penge, idetmindste 9 maa gaae til Grunde. Hvo kan betale 20 til 30 pr. C.? Og saameget fordrer Jøden, uden i mindste Maade at troe, at han sælger sin Vare for dyrt. Til at analysere Jødernes Indflydelse paa Industrien maatte der en Adam Smith, for at vise den i sin hele Afskyelighed. Da Jøden veed, at man ikke søger hans Hjelp uden i den yderste Nød, saa indretter han sine Fordringer der-

efter; Underkastelse af hans Betingelser følger af sig selv. Men hvad er Følgen af denne Jødernes Penge-Despotie? Ingen anden end at den arbejdende Klasse, ved at tabe Modet, begynder at hade et Fædreland, som den under bedre Omstændigheder vilde have elsket, saasom i dette ingen Maade er at komme frem paa. Kaldes dette ikke at demoralisere?

Jeg forbigaaer Penge-Omsætninger med Taushed, endskjønt denne Handelsgren fortjente en særdeles Afdeling, da den, efter Kjenderes Forsikring, idetmindste indbringer 50 til 60 pr. C. som blot paa den Omsættendes Omkostning kunne erhverves.

Derimod fortjener Jødernes Alenhandel en særdeles Opmærksomhed. Den alminde-

lige Forudsætning er, at den jødiske Kræmmer sælger alle Vare for lettere Kjøb. Denne Forudsættelse kan nu være grundet paa en dobbelt Maade: Enten er Jøden fornøjet med en mindre Fordel, og ved Afsætningens Mængde dækker det Tab som han lider paa enkelte Artikler i Sammenligning med den christne Handelsmand. Og mod denne Industrie er intet at indvende, naar man ikke øjensynlig vil chicanere. Eller og falholder han slettere Vare, og benytter sig af Kjøberens Uvidenhed til sin Fordel. Men begge Maader kan meget godt forbindes med hinanden; og at de begge kunne forbindes med hinanden følger i Særdeleshed deraf, at den jødiske Kræmmer kun tager sine Vare af jødiske Fabriker og Manufakturer. Naar nu Bedrag er saa nøje for=

bundet med Ærlighed, saa kan man umuelig antage den sidste for det den skulde gjelde for, og saaledes kommer jeg ved denne Lejlighed tilbage til den Sats, at Jøden altid sætter Politik i Moralens Sted. Men hvad er Følgen af denne Politik for christne Kjøbmænds Moralitet, naar de ikke skulde gaae til Grunde?

Stiger man i Jøde=Staten nok et Trin lavere ned for at komme til de egentlig Pjalte=Jøder, og dem som laane paa Pant, saa støder man paa Samfundets egentlige Desorganisatører. Marskandiserie og Laanen paa Pant er i Reglen blot en foregiven Haandtering, imedens Hælerie er den virkelige. Hvor faa af de Tyverier som Aar ud og Aar ind begaaes i Hovedstæder komme for Dagen!

Hvor ere nu de Svælg som modtage disse stjaalne Sager? Jeg paastaaer ikke, at de fattige Jøder ere de eneste Hælere*) men jeg paastaaer at de maa være de fortrinligste, saasom deres hele Haandtering leder til Hælerie, og fordi de af alle Statsborgere have den mindste Interesse for Personers og Ejendommes Sikkerhed. Og ved denne Paastand er Sandheden saameget mere paa min Side, som man alt længe af retlige Undersøgelser har abstraheret den Sætning, at i Tydskland Halvdelen af Tyvebander ere Jøder, at altsaa $\frac{1}{25}$ Del af Tydsklands samtlige Beboere — thi neppe ere Jøderne talrigere — afgive ligesaa

*) Efter min ringe Formening vilde det være godt, om Hæleren endog straffedes haardere end Tyven.

mange Forbrydere, som den hele tydske Nation tilsammentaget. Men var dette endog ikke Tilfældet, vare Jøderne blot Hælere, saa vilde de, da Tyven ikke kan bestaae uden Hæler, dog altid fortjene lige Afsky.

Jeg er ingen Colquhoun, og en uimodstaaelig Væmmelse forbyder mig at gaae videre herom. Jeg maa atter opløfte mig til almindelige Betragtninger, og ende denne Afdeling med nogle Anmærkninger over Jødernes Legalitet.

Jeg gjør paa det bestemteste Forskjel imellem Lovgivning og Moral. Lovgivning er aldrig og ingensteds andet end Samlinger af Normer, hvis Efterlevelse eller Ikke-Efterlevelse

Staten har fastsat Belønning og Straf for, saa-som den ikke kan bestaae uden disse Regulativer. Denne Samling kan aldrig være aldeles fuldstændig, deels fordi det Samfund for hvilket disse ere fastsatte, befinder sig i en foregaaende Udbannelse, deels fordi selve Samfundet, naar det befindes at være meget sammensat, frembyder en saa stor Mængde af Forhold, at det næsten er umueligt at angive og bestemme det Legale i alle disse Forhold. I Hensyn til Fuldstændigheden vil altsaa altid noget Mer eller Mindre finde Sted, som afgjør Lovgivningens mer eller mindre Fuldkommenhed. Men hvor fuldkommen eller ufuldkommen Lovgivningen end monne være, saa bliver dog altid den et lovmæssigt (legalt) Menneske, som, være sig enten af Frygt for Straf eller af

Haab om Belønning — thi begge ere det samme — agter Lovenes Indhold og lever overensstemmende med dem.

Moralen derimod er ingen Samling af Forskrifter og Normer, men en Videnskab om de selskabelige Forhold eller Kundskab om Selskabet i dets Sammenhæng. Den har intet med Belønning og Straf at gjøre, og af den Aarsag fordrer den intet. Men dens uudeblivelige Produkt er Moralitet, eller den fri (ved ingen Lov tiltvungne) Agtelse for Samfundet, som alle individuelle Fuldkommenheders sidste Grund. Det moralske Menneske er altsaa over al Lovgivning, og existerer kun i sin egen.

Lovmæssighed forholder sig altsaa til Moralitet næsten som Haandværk til Konst. Lovmæssighed er den Moralitet som Staten er berettiget til at fordre, men den sande Moralitet strækker sig videre end alle Statens Fordringer, er kun til i det moralske Mennesses Bevidsthed, og er de Menneskers Ejendom, som begribe den moralske Verden i dens Phænomener og Love, og ønske at henlede disse Phænomener til Fordel for Samfundet.

Endog uden at være moralsk har Mennesket altid et højt Værd naar det fra Grunden af er lovmæssigt; og Enhver fortjener dette Prædikat, der driver en Haandtering der ikke allene gavner ham selv men endog det hele

Samfund, — og som ved Udøvelsen af denne Haandtering — det være nu et Haandværk, en Kunst, en Videnskab — underkaster sig alle de Anordninger, som Staten, af hvilken han er et Fragment, har gjort til det Heles Ophold og Forædling.

Hvorledes staaer det nu til med Jødernes Legalitet?

Jeg har frasagt dem Moralitet, og troer at have fremført saadanne Beviser, at alle de ville være enige med mig, hvilke ere istand til at gjøre sig rigtige Begreb over Ting af denne Art. Hvad nu deres Legalitet angaaer saa kan den, som staaer i Sammenhæng med deres Religiøsitet, være stor nok. Men desto misligere staaer det sig med den, som det Samfund, i hvilket de leve, fordrer af dem.

Denne Legalitet er af den Art, at den strider mod deres ganske Væsen; thi for at være virkelig lovmæssig maatte Joden drive en Haandtering, som ligesaa meget maatte baade hans Medborgere som ham selv; for at være virkelig lovmæssig maatte han ikke føle sig som Pillegrim der tilsidst er til for en anden Tingenes Orden; for at være virkelig legal maatte en fuldkommen Forbindelse imellem ham og de øvrige Statsborgere kunne finde Sted, og da nu alle disse Betingelser falde bort, saa maa Joden, der i Hersyn til den mosaiske Lov er Legaliteten selv, i Hensyn til enhver anden Lovgivning aldeles være illegal.

Hvorledes yttrer nu denne Illegalitet sig?

Stod Joden i en bestemt Opposition med Landets Love, saa vilde disse knuse ham. Han

vil altsaa altid tage sin Stilling saaledes, at han vinder Anseelse af Legalitet. Men da det er ham umueligt at lyde Love, hvilke, hvis han lod dem med Lyst, vilde tilintetgjøre hans hele Væsen, saa tænker han bestandig paa, hvorledes han kan gaae udenom dem. Formerne ere ham altsaa Alt, og deres frelsende Kraft viser sig ingensteds mere paa nogen Statsborger end paa Jøden; og naar disse selv fordømme ham, saa søger han at tilintetgjøre den hele Lov i Hensyn til sig selv. Ingen Statsborger er saa bered til Bestikkelse som han. Man afvise ham, han kommer igjen. Man mishandle ham, han vender desuagtet tilbage. Ingen Fornærmelse er stærk nok til at opbringe ham, saa hidsig han endog ellers er. Tilsidst trætter han Dommeren med

sin Forvorpenhed, og selv den, der er lige-gyldig mod Penge, kunde blive forledet til Eftergivenhed ved at see denne nedrige Slave-tænkemaade, lukker han ikke sin Dør i Tide. Jeg veed, at Jøderne vil smile ved dette Sted i min Afhandling. Jeg forstaaer deres Smil — og maatte græde derved.

Af Jødernes hele Tænke- og Handlemaa-de er for Resten saameget klart, at Lovgiv-ning og Justits-Væsen kun interesserer dem for saavidt som de deels ere dem frygtelige, deels sikkre dem Sejer i Stridigheder med de-res Medborgere. Retfærd er et Ord, som aldrig burde komme over en Jødes Læber, da Justits blot er for ham. Og heri ligger atter en væsentlig Forskiel imellem Jøde og Chri-

sten. Denne skyer Justitsen, saasom han kun kan elske Retfærd, Jøden derimod elsker Justitsen, saasom Retfærd vilde sønderknuse ham.

Naar man ingen tydelig Begreb har om Jødernes Tænke- og Handlemaade, saa kan man, med N. og B. og Andre, tale om Fordrageligheb, uden at komme i Modsigelse med sig selv. Men har man et tydeligt Begreb om dem, da veed jeg ikke, oprigtigt sagt, hvor man kan falde paa Fordragelighed. Efter hvad jeg derover har anmærket i Slutningen af sidste Afdeling, betragter jeg dette Ord som et Schiboleth, hvorved man søger at tilsnige sig en Dyd, som i utaalelige Forhold ikke hører til Menneskets Væsen, og der, hvor den findes,

er den Resultatet enten af Dorskhed eller Frygt. Jødernes Religion kunde endnu være ti Gange taabeligere end den virkelig er, hvis ikke deres Religiøsitet havde de væsentligste Følger for Livet. Disse Følger er det, som trætte den Christnes Taalmod og bringe ham til Uforbrageligbed. Hvorledes skal en Christen være rolig Tilskuer til, at der findes i Stats-samfundet en Surdej, som gjør den ganske Dej sur? Hvor kan man ville overtale ham til at elske det, som han efter sin ganske Natur maa hade? Hvor kan man lægge an paa, at gjøre ham ligegyldig imod erkjendte Sandheder? — I Tolerants-Prædikantere! hvor intolerante ere I ikke selv, naar man angriber det, som I kalde Eders Sandhed, og

hvilke Flammer udspruder Eders Vrede! saasnart I formoder den ringeste Krænkelse af Eders Rettigheder. Skulle vi andre være blinde, fordi I have ømme Øjne!

Syvende Afdeling.

Forslag til med Orden at hæve det Forhold hvori Jøden staaer til den Christne.

Hidindtil har jeg fremsat Forholdet imellem Jøder og Christne i sin Oprindelse og Udvikling, det er, jeg har skildret det i sin Nødvendighed. Hvo der forstaaer sig paa denne hele Sag vil neppe beskylde mig for Partiskhed eller Overdrivning, og jeg haaber af hver

Læser det Vidnesbyrd, at jeg i mine Undersøgelser er gaaet frem med Rolighed og Værdighed; herom er jeg saa overtydet, at jeg tør paastaae: At alle de, der ikke give mig Bifald, ere ikke istand til nogen upartisk Undersøgelse, men derimod vel istand til at indbilde sig at 2 Gange 3 er fem.

Saalænge jeg talede som Historie-Forsker og Kosmopolit, kunde jeg ikke andet end tale med den største Ro, thi hvad gaaer det Kosmopoliten og Historie-Forskeren an, hvad for skadelige Følger det værste af alle Forhold kan have for en given Stat, da han er overbeviist om, at den menneskelige Slægts Uddannelse aldrig under disse Følger lider eller kan lide. Gaae endog store Stater under i sig

selv eller formedelst deres tiltagende Svækkelse opsluges af andre, gaaer dette ham dog ikke an, han røres ikke, selv af den ædleste af alle Lidenskaber, Patriotismen, saasom hans Gjenstand er for stor til at tillade nogen Lidenskab.

Mit Arbejde skulde været fuldkommen tilendebragt, hvis jeg blot var Kosmopolit og Historie-Forsker; dog man være dette i den højeste Grad, saa hører man dog et Fædreland, et Folk til, og saavidt man er forbundet til at betragte det sidste som den sidste Uddanningsgrund til sin (bedre) Individualitet, saa har man, formedelst en naturlig Taknemmelighed, den stærkeste Opfordring til at tilbagevirke paa sine Medborgere saavidt mueligt er, ved selverhvervet Indsigt. Det er og

bliver Regjeringens Kald at afhjelpe Stats-Brøst, men det er den bedre Forfatters, paa en anstændig Maade at gjøre opmærksom paa Statsbrøst. Vel veed jeg, at jeg træder over mine Grændser ved at gaae et Skridt videre og gjøre Forslag, men da saa mange for mig har vovet det samme, saa vil jeg i Tillid til en ædelmodig Regjering ogsaa vove det. I denne Afhandling skal da Midlerne undersøges, hvorledes den Statskræft kunde heles, der har grebet om sig i alle nordlige europæiske Stater, Rusland allene undtagen, ved Forholdet mellem Jøder og Christne.

Skal dette Forhold nogensinde ophøre, saa kan dette blot udvirkes derved, at man bevæger Jøderne til en Identifikation med de

Christne. Dette har man for længe siden indseet, men man har aldrig nøje nok overlagt Midlerne hvorved saadan Identifikation kunde iværksættes. Snart troede man at vinde Jøderne derved at man indrømmede dem de væsentligste Privilegier, og Følgen af denne Ædelmodighed blev, at man overgav sig til de mest ubøjelige Tyranner, Tyranner, fra hvilke man tilsidst ikke kunde frelse sig uden ved at myrde dem. Snart forsøgte man Strænghed, og gjorde derved den slemme Sag ikke bedre. I vore opklarede Tider kom et udførligt Værk for Dagen over Jødernes borgerlige Forbedring, der, beundret for det philanthropiske Sindelag i hvilket det er skrevet, er blevet aldeles ubenyttet, upaatvivleligen fordi det ikke var skrevet med den fornødne Sagkund-

skab. For nærværende Tid ere de fleste af den Mening at den i Forholdet mellem Jøder og Christne sig befindende Statskræft er ulægelig, og at vi derfor taalmodig maa give os til Pris for de Følger, den kan drage efter sig. Saa vant jeg end er til villig at underkaste mig Nødvendigheden, naar den er til, saa kan jeg dog ikke finde mig i denne Ligegyldighed, som jeg blot kan begribe, men som Patriot ikke gjøre til min. Efter min Overbevisning har det Forhold, hvorom Talen er, i alle de Dele af Europa, hvor det finder Sted, opnaaet den højeste Grad af Fordærvelse, og at see denne an med Rolighed, det er at fornægte al Patriotisme, at overlade National-Existents til Tilfældet, og modvillig at give en høj Kulturgrad til Pris, hvis

Tilværelse ikke kan nægtes især i Tydsklands protestantiske Stater. Det er den høie Tid at være betænkt paa Redning. Patriotismus og Indifferentismus kunne ikke enes med hinanden. Gives der endnu noget Middel til at vedligeholde sit Fædrelands Magt, og atter at hæve det, naar det er ved at synke, maa det anvendes, og er det rette endnu ikke fundet, da maa man ikke trættes ved at søge det. Jeg forsager i dette Øieblik Philosophiens Indifferentisme, og bilder mig ind, at jeg er berettiget til at tænke over det Middel, hvorved en Identifikation kunde komme istand mellem Jøder og Christne.

Derover ræsonnerer jeg med mig selv som saa: Hvad Jøderne for nærværende Øie-

blikere, derfor har de den Opdragelse at takke, som Moses gav dem ved den allerfrygteligste Terrorisme. Skulde de forbedres, saa kan det kun skee derved, at man udglatter de Folder, hvori de siden 3000 Aar have været kastede. Fremfor alle Ting kommer det derpaa an, at betage dem Troen paa en National-Gud.

Dette kan skee ved Undervisning i alle de Videnskaber som godtgiøre at en saadan Tro er aldeles falsk. Jeg vil altsaa undervise Jøderne; men vil de undervises? Jeg tvivler derpaa. De ere rige, have megen Tid tilovers og vide meget ofte ikke hvorledes de skulle anvende deres Penge og deres Tid. Hvorledes gaaer det til, at de med alle Mid-

ler til virkelig at kunne oplyse sig, tage aldeles ingen Notits af den for Haanden værende Oplysning? Vor hele Literatur ligger opslagen for deres Øjne. Hvorfor værdige de den ikke et Øjekast, uden for saavidt de for at fordrive Tiden læse et Kotzebuisk Skuespil eller en anden Jammerlighed. Vil de maaskee ikke oplyses? Gaaer det dem som en og anden Qvinde, der naar de have forelsket sig i visse Chimærer, ønskede at tilintetgjøre alt virkeligt omkring dem, blot for desto længere at kunne vedligeholde de af deres Drømmerier avlede Sensationer? Skulde Jøderne elske deres Stilling i Samfundet for dens reelle Fordeles Skyld, som den fører med sig, og skulde deres Religion blot for disse Fordeles Skyld

være dem dyrebar? Skulde deres Utilbøjelighed til alle alvorlige Studier ikke have andet til Grund, end Dovenskab og Kjærlighed til en sydslende Lediggang? er dette Tilfældet, saa vilde jeg som Lærer arbejde uden al Fremgang; saa vilde de undgaae mig saameget som muligt; saa vilde de i det højeste fatte i Hukommelsen, men aldrig begribe, aldrig vide. Hvad skal jeg da gjøre? Man har anstillet en General-Daab; kan jeg gjøre Brug af denne? Fristelsen er stor. Men Daaben er og bliver et Sakramente, som ikke bør vanhelliges, og den ærværdige Luther siger særdeles rigtigt: Vandet udentvivl kan aldrig udrette det, men Guds Ord, som i og med Vandet er. Jeg har intet vundet naar jeg ikke ved Daaben kan give det hele Sindelag,

som udgjør en Christen, og uden hvilket Christendommen som i sit ganske Væsen er real, vorder det elendigste af alle Gøglerier. Altsaa ingen Daab; hvad vandt jeg derved? vilde Jøden for Daabens Skyld forsage Skakkren? vilde han, afskaaren fra enhver anden Art af Skakkren, ikke forvandle Sakramentet selv til en Gjenstand for Skakkrerie. Jeg troer at have bemærket noget saadant hos dem, som frivilligen d. e. paa Spekulation have ladet sig døbe *). De arbejdede derfor ikke. Kort, Daaben kan i og for sig selv ikke bevirke nogen Identifikation, og kun gjøre den foragtelig som lægger an paa den som

*) Mig synes, det er gaaet mig ligeledes.

paa en Næringsgreen, betragter den som en Vexel hvilken enhver Christen maa honorere.

Da de nu engang ere saa forelskede i deres Skakkreri, vil jeg betage dem den. Dermed vil alle de være tilfreds, som ved Skakkren have vundet anseelig Formue. Men de fattigere, hvad skal de gjøre? de have intet lært foruden de 4 Specier i Arithmetiken og deres Anvendelse paa Penge-Erhverv, de forstaae ikke Agerdyrkning, intet Haandværk, ingen Kunst, ingen Videnskab, disse eneste Midler til at gavne Selskabet paa en utvetydig Maade, og sikkre sin egen Existents? Vil jeg sætte mig i den Nødvendighed, enten at brødføde dem, eller lade dem døe af Hunger? Ved det første vilde Samfundet ikke tabe mere

end det hidindtil har tabt, men det vilde ej heller vinde derved, og vinde skal det ved en Reform. Det sidste vilde være Grumhed, og da jeg ikke er israelitisk Lovgiver, men christen, saa tør jeg, uden at sætte mig i Modsigelse med mig selv, saameget mindre være grusom, da det hører til min Opgave at undgaae Grumhed. Altsaa et andet Middel.

Jeg vil forsøge paa at være ædelmodig. Jøderne sige sig indskrænkte, indeklemte. Jeg vil borttage de politiske Skranker og Klemmer, og give dem den fuldkomneste politiske Frihed med de øvrige Statsborgere. Alt hører jeg deres Lovtaler, de kalde mig en Salomon, ja vel endog deres Messias; de troe nu, det Djeblik er kommet, da deres National-Gud har

forsonet sig med dem. Men hvortil vilde min Ædelmodighed nytte mig? Hvad vilde Samfundet vinde derved? Naar Jøden ønsker sig befriet fra de politiske Skranker og Klemmer, vil han ikke indlemmes i den arbejdende men i den fortærende Klasse af Stats-Borgere; om Embeder, høje Betjeninger, Værdigheder er det ham at gjøre. Disse maa jeg altsaa give ham. Men hvad er der ved ham, for at kunne vorde delagtig i disse Embeder, Betjeninger, Værdigheder? For saavidt disse forudsætte Færdigheder, Kundskaber, Indsigter, Dyder, maa man paastaae, at disse mangle ham, og sæt, at disse lode sig erhverve, hvormegen Fare for det Hele, naar man vilde fortroe Borgere dens Ledsagelse, som kun et eneste Aar satte Penge-Aristokratie istedetfor Ind-

figters og Dybers Aristokratie? Staten vilde i denne korte Tid aldeles gaae tilgrunde. Og selv for Jødernes Skyld maatte jeg lade disse Skranker staae, disse Klemmer vedblive. Thi alle de, som siden sytten Aarhundrede begunstigede dem, førte dem paa det allerbestemteste til Slagterbænken. Og dette ligger saa aldeles i Tingens Natur, naar Stats-Kraften ikke aldeles er svækket, saa jeg blot af Menneskelighed maa være grusom imod dem.

Hvad, om jeg lod alt blive ved det gamle og lod mig nøje med ved en revolutionær Fremgangsmaade at føre de rigere af Nationen tilbage paa den Punkt, hvorfra deres Fædre vare udgangne? Men er ikke enhver Undertrykkelse for Jøden en Undertrykkelse for

det hele Samfund? Alt hvad jeg derved vandt, var, seet i sit rette Lys, hverken mer eller mindre end Øjebliks Lættelse, som snart igjen vilde forsvinde. De Millioner jeg reqvisitions-mæssig kunde fratage dem vilde snart igjen befinde sig i deres Hænder. Jeg maatte altsaa reqvirere paa ny, og atter paa ny. Min hele Omgangsmaade var et fuldkomment Kredsløb, som paa den ene Side vilde virke Glæde, paa den anden Forbittrelse og større List. Forholdet blev ikke allene det, hvad det hidindtil var, men det blev endog forværret.

Kommer det an paa et Middel, der strax skal frembringe den forønskte Virkning, saa er jeg færdig, intet bliver mig tilovers, end Forjagning, og derpaa er ikke at tænke. I

det femtende Aarhundrede var Forjagning mue-
lig; men den er det ikke mere, siden Handels-
forbindelser have udviklet sig i hele Europa,
hvilke, da de binde den ene Stat til den an-
den, ikke kunne forstyrres, naar man ikke vil
gjøre Ondt værre. Ingen europæisk Stat be-
finder sig endnu paa den Punkt, hvorpaa
Spanien stod under Ferdinand og Isabella,
og endskjønt enhver Stat vilde tage i Betænk-
ning at optage disse Flygtninge, saa vilde
dog enhver, mer eller mindre, paa en ubehage-
lig Maade føle Følgerne af en lokal Fordri-
velse og gjøre mig Bebrejdelser, fordi jeg
havde forstyrret den Art af Harmonie, som
indeholdes i Storhandelen. End mere, hvor-
ledes skulde den Fordrivning gaae for sig?
Skulde jeg handle ligesaa stormodigt som de

spanske Konger? Skulde jeg lade de Landflygtige beholde deres rørlige Gods? eller tage det? og hvorledes forholde mig med Krediten, som altid maa tages i Betragtning naar Sagen angaaer Statsformue? Jeg maa vende det paa hvad Side jeg vil, Forbrivning vilde i nærværende Øieblik være et Raserie, som ikke lod sig forsone.

Alle hastig virkende Midler maa altsaa aldeles bortfalde. Og skal det statsborgerlige Forhold imellem Jøder og Christne forandres til Bedste for hele Samfundet, saa kan det kun skee ved saadanne Midler, som frembringe Tid efter anden den tilsigtede Identifikation.

Hvad om jeg fulgde de spanske Prælaters Exempel i det syvende Aarhundrede, hvilke

paa Kong Egikas Andragende dekreterede: At alle Jødebørn fra deres syvende Aar af skulde opdrages af Christne. Et saadant Middel vilde idetmindste frembringe den Virkning, at Jødernes Hoveder bleve modificerede paa en Maade, som bragte dem paa Intellektualitetens Vej nærmere til en Identifikation. Men hvor grusomt vilde dette Middel være! Alle Slægtskabs-Baand vilde sønderrives, al Familieharmonie forstyrres, Kjærlighed og Taknemmelighed, Grundvolden til al Menneskelighed, tilintetgjøres. Jeg gyser! Hvad er da Jøden naar jeg betager ham det eneste, hvori jeg endnu, skjønt langt fra, øjner Mennesket i ham. — Og maa jeg ikke frygte for, at Faderen, naar jeg frariver ham sit Barn, vil lægge tusinde Hindringer i Vejen for min Op-

dragelse? Og endelig, hvad er der vundet ved al theoretisk Undervisning naar jeg indskrænker mig dertil? Opdraget af Christne eller ikke vender Jødedrengen tilbage til Skakkren, bliver en Jøde, og alt det, der under hans Undervisning sigtede til at forædle hans Natur, gaaer uden Redning tilgrunde i Skakkeriet*).

*) Herpaa har vi i vore Dage havt et talende Beviis. En Jødedreng lærte Skomager-Haandværket hos en Christen, blev Svend, belønnedes af Selskabet, og man skulde nu troe, at han vilde have vedblevet denne borgerlige Næringsvej; men det gik ham med Haandværket, som Kong Salomons forstandige Kat med Lyset, da Markolfus lod en Mus smutte forbi den. Spekulations-Handelen lokkede min Skomager til Skakkren, den gamle Adam vognede i ham, han smed Syl og Risp og Læst, spekulerede, skrev falske Documenter, og — løb sin Vej.

Man maa ikke kjende de menneskelige Ideers Natur, naar man vil vente det Modsatte. Vor ganske Intellektuellitet hænger paa det nøjeste sammen med den Haandtering vi drive. Og saa nødvendigt, som et Selskab af Philosopher, forplantet paa en øde Øe, i de første Aar af deres Existents vilde tabe al Tilbage-Erindring af deres forhen havte Ideer, ligesaa nødvendig taber den til Skakkren tilbagegivne Jøde Alt, hvad der ikke staaer i Forbindelse med Skakkren, det være Idee, Følelse, eller hvad man ellers vil kalde det.

Hvad kan nu i al Verden foretages for at forbedre det omtalte Forhold, naar alle forhen beskrevne Midler ere fuldkommen ubrugbare?

Jeg kjender endnu eet; men dette ene holder jeg for souveraint.

Det hedder:

Jødernes Ansættelse i det Militære, med alle de Pligter og Rettigheder, som dette Institut fordrer og giver, dog aldrig saaledes, at en Jøde kan befordres til nogen Officiers-Plads, saafremt han ikke har givet de unægteligste Beviser paa en sjelden Tapperhed.

Jo mere Tillid jeg sætter til dette Middels Virksomhed, desto fuldstændigere maa jeg udvikle min Idee.

Fremfor alt kommer det an paa at bestride nogle Fordomme, paa hvilke saavidt jeg veed man endnu holder fast.

Den første af disse Fordomme er Jødernes Feighed.

Jeg nægter ikke Jødernes Feighed, men jeg paastaaer, at man bliver staaende ved Ordet uden at bekymre sig om Sagens Væsen. Hvad er vel Feighed? Er det vel andet end en Yttring af Selvopholdelses-Driften, og er den intet andet, mon vi da ikke alle dele den? Oprindelig ere alle Mennesker uden Undtagelse, Feige! og i det Forsynet medskabte os Feighed med Selvopholdelses-Driften, handlede det særdeles viist, thi var dette ikke skeet, saa vilde Menneskene have ødelagt hinanden indbyrdes. Men hvad er nu Mod? ordentlig opløst, intet andet end en i sig selv overvunden Feighed. Selvopholdelses-Drif-

ten fører til Ødelæggelsen af det, hvorved den allene kan tilfredsstilles. Paa denne Maade uddrives Mennesket af sig selv. Ugjerne lader det sig uddrive af sig selv, saasom det er dovent; men det maa, og i det det følger den uimodstaaeligste Nødvendighed forvandler sig i en Kamp med sig selv, som man kalder Lidenskab, den oprindelige Frygt til Mod. Dette er hele Hemmeligheden af det man kalder Mod. Gives ingen Frygt saa gives intet Mod, og hvor modsigende det end monne klinge, saa er dog intet vissere end at den Frygtsomste og Forsagteste tillige er den Modigste og Meestbestemte, saa ofte man kan give Frygten den Styrke, at den maa forvandle sig til Mod.

Til denne almindelige Anmærkning maa jeg endnu føje nogle særdeles, inden jeg kommer tilbage til Søderne.

Der gives et Erfarings-Mod som kuns de kunne besidde, som have prøvet en enkelt Fare. Det Barn, som man har advaret mod Vandet som et meget farligt Element, vil nærme sig det med den Frygt, som Selvopholds-Driften fører med sig; men det selvsamme Barn vil naar det vorer til og har lært at svømme, springe ved godt Mod og fornøjet i dette farlige Element, da det er kommet i Besiddelse af det Middel hvorved man sejrer over den med dette Spring forbundne Fare. Saaledes i hvert Tilfælde; og har

man engang udmaalt Faren, saa frygter man sig mindre, og ligesom et Individuums Erfaringskreds udvider sig, forsvinder ogsaa Frygten mer og mer af dets Væsen. Jeg kan paa det bestemteste sige om mig, at hvis jeg først havde bivaanet to Slag, jeg da vilde gaae i det tredie med samme Fatning som jeg nu sætter mig ved mit Skriverbord*) for at underholde Læse-Verdenen. Det er din Bestemmelse, vilde jeg sige til mig selv, af alle Kræfter at gjøre fælles Sag med dine Vaabenbrødre, thi gielder det en Kamp paa Liv og Død, saa kan kun Livet frelses derved at man med Mod vover det. Hvo der ikke vover det, vinder det ej heller. Saale-

*) Jeg siger: maaskee.

des som jeg nu er, er mig et Slag frygte=ligt, saa ofte jeg tænker mig det i Forbindelse med min Tilværelse.

Men hvor stort endog et Erfarings=Mod maatte være, saa er det aldrig et aldeles fuld=endet. Jeg vil dermed sige saameget, at selv den allermodigste Mand er aldrig saa modig, at han jo skulde frygte nogen Ting. Beviset ligger for Dagen i tusende og tusende Kjends=gjerninger. Cæsar, som den største Del af sit Liv havde staaet i Spidsen af Hære og havde herved ofte vovet sit Liv, kunde ikke, uden en hemmelig Frygt stige til Vogns, og Sve=tonius taler i hans Levnetsbeskrivelse om en Formul, hvorved denne store Imperator har troet at sikkre sig for at vælte. Jeg fraholder

mig aldeles et commentere over denne mer end qvindagtige Frygt. Men jeg opkaster det Spørgsmaal: Hvor er den General, der efterat han altid kun har bivaanet Landtræfninger, ogsaa koldblodig kan bivaane et Søslag, saaledes, at han beholder sin hele Eftertanke og Aandsnærværelse? Videre: Vil ikke den samme Garnerin som i en Luftbold hæver sig i Regioner, hvorhen Tilskuerens Øje knap kan følge ham, beundre den Matros, som i en Storm fra Merset af rolig seer ned i Dødens Svælg, eller klarer Tougværket, og vil ikke den samme Matros paa sin Side finde det ubegribeligt, hvorledes man i et af Luften baaret Fartøj, uden Sejl, Ror, og Kompas kan overgive sig til Vind og Vejr? Og nu føre man alle de Personer, som tiltroe

sig det højeste Mod, fra gode Haabs Forbjerg op til de Egne hvor Hottentotten og Cafferen uden Ildvaaben kjæmpe med Elephanter, Løver og Tigrer, og man kan vædde alt paa, at de med højeste Forbauselse ville ansee disse Vildes Mod og Standhaftighed. Et sikkert Bevis for at dem fejler det Mod, som denne Kamp fordrer.

Resultatet af disse Bemærkninger er: At Modet, som Produkt af en bestemt Beskjæftigelse, kun findes der, hvor denne Beskjæftigelse virkelig finder Sted, og søges forgjæves der hvor dette Tilfælde ikke har Sted. Ogsaa her gjelder den Grundsætning: Ingen Virkning uden Aarsag.

Er altsaa Talen om Jødernes Fejghed, og søger man deraf at udlede deres Ubrugbarhed til Krigstjeneste, saa vil Jøderne være særdeles tilfreds med dette falske Argument, hvorved de fritages fra Krigstjenesten, saasom den gemene Soldats Tjeneste intet tillokkende kan have *); men urigtigt er og bliver dette Argument, saasom Mod ikke er andet end en i sig selv overvundet Frygt, og s asom det krigerske Mod som Produktet af en særdeles Beskjæftigelse ikke kan finde Sted der, hvor denne Beskjæftigelse bortfalder. Det er mueligt at Sønnen af en Militær kan arve Faderens Tænkemaade og Mod. Men der hvor Synet af Angrebs- og Forsvars-Vaaben bort-

*) Især i Preussen.

falder, og ingen Kommentar over deres Brug og Virksomhed sætter Drengens Sind i Bevægelse, vil altid den naturlige Afsky for Krigsstanden finde Sted, som er alle dem egen der ikke bestemtes til denne Stand. Skal denne Afsky overvindes, saa maa det skee ved Dressur. Dens Virksomhed kjende vi alle. Thi hvad er vor Disciplin andet, end Produktet af Dresseren. Saa tappre endog vore Forfædre vare, — jeg mener de Germaner, som omstyrtede den romerske Vaabenmagt — saa tvivler jeg dog meget paa, at de med den Standhaftighed vilde have gaaet Virkningen af Artillerie imøde, hvormed de mødte Romernes Spyd, Sværd og Slynger. Hvad Møje har det ikke kostet at vænne dem til Omgangen med Ildvaabenet, og hvormegen Møje

koster det ikke at vedligeholde den engang erhvervede militære Færdighed. Det kom altsaa blot an paa et alvorligt Forsøg paa ogsaa at dressere Jøderne til Soldater; at det vilde lykkes, derom er ingen Tvivl, naar man kun har den nødvendige Vedholdenhed. Den menneskelige Frygts Natur bringer denne Fremgang med sig. Endnu føjer jeg hertil, at Jøderne da de forlode Ægypten, vare idetmindste ligesaa frygtsomme, som nu, og at Moses alligevel dresserede dem til Ødelæggelses-Krigen; at de, efter Palæstinas Erobring forsvarede, saalænge endnu Enhed var iblandt dem, deres National-Existents med ligesaa megen Eftertryk, som noget andet Folk i den gamle Verden, som man har kaldet tappert; og at de, selv efter Tabet af deres National-

Existents, lige til det femte Aarhundrede af vor Tidsregning have giort Tieneste under de romerske Imperatorer *). Lutter Erfaringsbeviser for min Sætnings Sandhed, som i og for sig selv er Resultatet af en lang Eftertænken over Phænomenet af den moralske Verden. Og saaledes har jeg bestrebet en væsentlig Fordom.

Den anden er, at Jøden som saadan maa paa Sabbathen ikkun kjæmpe forsvarsvis.

Jeg spørger her igien: hvad hedder det at kjæmpe forsvarsvis? Er Kampen engang begyndt, saa ligger det meste Forsvar i det

*) Man erindre sig her deres General Barchokebas Bedrifter med Romerne.

kraftigste Angreb. Om man begynder eller venter det, er i sig selv det samme, saasnart det i sig selv er nødvendigt. Begynden bør blot derfor have Fortrinet, forbi Venten medfører en Taalen, som vanskeligen forenes med Tapperhed, da al sand Tapperhed forudsætter hensigtsmæssig Bevægelse og Virksomhed. Heri ligger intet Sophisterie. Men vil Jøden som Jøde ikke kjæmpe paa Sabbathen forbi den vanhelliges derved, saa er hans Religiøsitet, der i sig selv er intet andet end Frygt, kun Frygt's Foregivende. Han gjøre den gjeldende og forsøge hvorvidt han kommer dermed. Engang indeklemmet i Række og Geled, faaer han vel følge med, naar Massen er i Bevægelse. Jeg kan ikke tænke mig Jøden anderledes end en særdeles hørsommelig Sol-

dat. Den Religiøsitet, som han affekterer, er aldeles ikke af den Art, at en bestemt Officiers Autoritet skulde derover staae til Skamme for den. Og maa man ikke være betænkt paa Middel til, at fortrænge just denne Religiøsitet som er Hovedkilden til hans Umoralitet.

Efterat jeg nu har gjendrevet begge disse Fordomme som hidindtil stode i Vejen for Jødens Ansættelse i det Militære, maa jeg sætte de Virkninger fra hinanden, hvilke denne Ansættelse vilde frembringe.

1) Den Dressur som det Militære giver, har den almindeligste Legemsdannelse til Følge. Jeg bliver her blot staaende ved Faktum, uden at undersøge paa hvad Maade det kommer

frem. Man gaae i vore Fabrikker og Manufakturer, og man vil overalt finde Soldater, der arbejde med den bedste Fremgang. Man spørge Forstanderne for disse Fabrikker, hvorfor de foretrække Soldater fremfor alle andre Arbejdere, og man vil faae det Svar, at de ikke alleneste allerførst naae den nødvendige Færdighed til deres Arbejde, men endog holde længst ud ved Arbejdet, og paa det punktligste følge hvad man befaler dem. Hvorledes dette hænger sammen med den militæriske Dressur begriber enhver let. Men er en almindeligere Legemsdannelse det lykkelige Resultat af denne Dressur, saa kan Jødens Opdragelse til en tilkommende ædlere Bestemmelse aldrig indledes bedre, end ved Ansætning i det Militære, som i en kort Tid be-

tager ham sin Ubehændighed og Plumphed, og gjør ham derimod bestemtere i hans Bevægelser, og mere energisk i alle hans Kraftyttringer.

2) Den militære Aand staaer i den allerbestemteste Opposition med den jødiske, og maa fortrænge denne. Hin er den offentlige Magts Aand, denne den sig skjælende Lists. Da nu altid Magtens Aand sejrer over Listens, saa ofte begge geraade i Strid med hinanden, saa kan det ikke fejle, at jo Jødernes Ansættelse til det Militære, som i og for sig selv svækker Listens Aand, lidt efter lidt tilintetgjør denne. Soldaten lever nemlig i Følelsen af sin Kraft, og denne Følelse opvækker ligefrem Foragt for Penge. Soldaten siger: jeg behøver

kun saamange Penge, som ere nødvendige til Livets Ophold, og denne Sum kan jeg daglig fortjene naar jeg vil være flittig. Hvad der hænger sammen hermed, det indseer enhver let. Det ædelmodige Sindelag, som man altid fortrinligt fandt i det Militære, har sit Udspring allene af denne Følelse. At ansætte Jøden i det Militære, hedder altsaa, at sætte ham i en Modsigelse med sig selv, som ikke lader sig anderledes løse, end saaledes, at han, hvem Penge hidindtil vare dyrebarere end Livet, lidt efter lidt bringes til at finde den blotte Penge=Vælde foragtelig og træde den under Fødder. Thi dette har fra Arilds Tid været det Militæres højeste Bestemmelse, som da gjorde sig meest fortjent af Menneskeheden, naar det førte Indsigts- og Dyds=Ari=

stocratie tilbage paa den Plads Penge=Aristokratie havde fortrængt det fra.

3) Det Militære avler i sig selv Selskabelighed, Kammeratskab, Broderlighed. Det Militære har nemlig fremfor alle selskabelige Institutter det Fortrin, at ethvert enkelt Medlem har blot Værd som Medlem ikke som Individuum. Hvad er den enkelte Soldat? Intet. Hvad er en Medlem af et Kompagnie? Alt. Dette føler Soldaten meget vel. Deraf hans Stolthed og Tillid til sig selv, men ogsaa deraf denne Forbindelse med sine Kamerater og den Beredvillighed at bringe disse de største Offere, ja selv at vove Livet for dem. Dyder, som endnu allene findes i det Militære. I min Ungdom, da den idealske Verden endnu

mere beskjæftigede mig end den virkelige, da Digtere af alle Slags udgjorde min kjæreste Læsning, da funde jeg i den skjønne Episode af Tristram Shandy som indeholder den aftakkede le Febres Historie, aldrig uden Taarer læse det Sted hvor den skrøbelige Kapitain Tobias Shandy siger til Korporal Trim: Trim: — Korporal! le Febre er syg, bring ham herhid — vi ville pleje ham — en syg Broder Officier maa have det bedste Qvarter, jeg vil selv være hans Opvarter. Selv har jeg ikke i 12 Aar læst Tristram Shandy, men dette Sted har jeg aldrig kunnet slaae ud af Tanker, og i dette Øjeblik opfylder det mig med saa levende Følelser, at jeg fristes til at lægge Pennen for desto mere uforstyrret at overgive mig til dem. I mit Inderste —

ved alle Slags Erfaringer er jeg overtydet om, at Kapitain Shandy og hans Korporal Trim ikke ere de eneste Militære af dette Slags, ja at den militære Aand, der kun kan være Produktet af Instituttet, gjør denne Tænkemaade i sig selv nødvendig. Men er dette virkelig Tilfældet, hvorledes lader sig da Fødernes Moralitet indlede bedre, end ved Ansættelse i det Militære?

4) Pengemagt har det Ejendommelige at den isolerer; det Militære derimod associerer paa det bestemteste; og i det Føden vederfares den Ære at stilles i Række og Geled, forandrer man hans ganske Væsen derved, at man paatrænger ham en Identifikation, som

han, overladt til sig selv, altid vilde have undgaaet. Det Militære frembringer ved de Anstrængelser, Tjenesten fører med sig, Lyst til Arbejde. Kun den, som tilbringer sit hele Liv i en geskjæftig Lediggang, skyer Arbejde. Den derimod som er vant til Arbejde kan ikke være til uden Arbejde. Vi ere alle af Naturen lige lade, og udmærke vi os i Samfundet ved mer eller mindre Virksomhed, saa er denne Forskjel Produktet af Vane, Opdragelse, eller hvad man ellers vil kalde det. Skal altsaa en Menneskeklasse, som hidindtil har undslaaet sig for Arbejde, føres tilbage til samme, saa kan det kun skee derved, at man bringer den i en Forfatning, hvor den maa arbejde, forbi den for Dagen lagte Arbejdsskye vilde drage Følger efter sig, som, alting

nøje overvejet, vilde være mere byrdefulde end Arbejdet selv. Da nu Ansættelse i det Militære paa det bestemteste fører til Arbejde, saa lader det sig ogsaa med Vished vente, at den jevnlige Vænnen til Arbejde tilsidst vil frembringe Arbejdsomhed eller Kjærlighed til vedvarende og anstrængende Beskjæftigelse. Men hvormeget er ikke allerede vundet, naar vi have bragt Jøderne til denne Punkt! Er ikke Ladhed Jødens almindelige Karakter, og kunde vi, da alting i Verden er Aktion og Reaktion, paa nogen Maade vente, at han af sig selv skulde forsage denne Ladhed? Men ynder Jøden først Arbejde, saa er alt det øvrige let, saa vil Identifikationen med de øvrige Statsborgere komme aldeles af sig selv.

Saa ophører han i sit ganske Væsen at være Jøde.

5) De store Former i det Militære tilintetgjøre endelig alle de Usselheder, ved hvilke man i det ikke-militære Liv hænger. Der gives ingen Hær i Europa, i hvilken man ikke finder de disparateste Hoveder blandede mellem hinanden, uden at denne Forskjellighed i mindste Maade har nogen skadelig Tilbagevirkning paa det Militæres Bestemmelse *). Formen forener her det, der efter sit Væsen vilde evig blevet adskilt. Ved Siden af Fetisk-Tilbederen fra Afrika staaer Protestanten, og ved denne Katholiken, ved denne Mahu-

*) Hos os seer det dog ikke saa broget ud; men vi ere heller ikke Preussere.

medaneren, og ved denne igjen et Medlem af den græske Kirke; men dette gjør intet til Sagen, da alle ere Kamerater, det er, trænge til hinanden i Ordets egentlige Forstand. Lige Uniform, lige Sold, lige Behandling, lige Skjæbne gjøre dem til Brødre, som ellers vare hinandens Fiender. Disciplinen er det, som renser Hovederne. Og Historien viser, hvorledes at religiøs Tolerants ikke allene er udgaaet fra Armeer *), men endog vedligeholdt som Politie-Institut ved Armeer. Er der derfor noget, som er istand til at befrie Jøderne fra deres daarlige Religiøsitet, saa er det Soldaterstanden, hvilken, i det den ikke levner ham Tid til at passe sin Ceremo

*) Ogsaa ved Magdeborgs Storm under Tilly?

nie-Tjeneste, allerkraftigst tilintetgiør hans dumme Tro paa en National-Gud. Det vilde da lykkes for det Militære hvad der ikke er lykket for den mest systematiske Undervisning. Det vilde omvende, uden umiddelbar at have befattet sig med Omvendelses-Arbeidet, uden at have vanhelliget noget Sacramente.

Det skulde ikke vorde mig vanskeligt at fremstille Jødernes Ansættelse ved det Militære, ogsaa endnu fra andre Sider, som det allerkraftigste Middel til at frembringe en Identifikation; men jeg lader mig nøje med det Sagte, for ej at vorde for vidtløftig.

Det kommer nu kun derpaa an, at opsøge de Grunde, som gjøre denne Ansætning

i det Militære nødvendig, og angive det Forhold efter hvilket den maatte fastsættes.

Hvad nu først de Grunde angaaer, som gjøre Jødernes Ansætning i det Militære nødvendig, da staaer Menneskelighed øverst. Det er endelig Tid, at Jødemyrden, Jødeforvisning, Jødedaab o. s. v. faaer en Ende. Man sige ikke, at de Tider, i hvilke vi leve, aldeles have gjort Ende paa disse Afskyeligheder. Ingen kan sætte højere Værd paa disse Tider end jeg. Men ikke destomindre seer jeg meget tydeligt, at de ikke udelukke Grusomheder. Til alle Tider have voldsomme Midler altid været Resultatet af hæftige Spændinger, og saalænge man ikke forstaaer den Kunst at raade Bod paa disse, ville Grusomheder ikke ude=

blive. Større National-Rigdom og fuldkomnere Politie-Systemer have siden omtrent 40 Aar fremvirket vor Tolerants. Men Tolerantsen har havt Ende fra det Øieblik af, hvori de to trediedele af National-Formuen har befundet sig i Jødernes Hænder. Thi fra dette Øieblik af standser Industrien; man spørger om Aarsagen til den almindelige Armod; man finder den sande; og i det man skaffer sig Øieblikkets Lettelse, flyder deres Blod, som have frembragt den offentlige Elendighed. Saa har det altid været, og saaledes vil det altid vorde. Selv naar en Nedsablen er vorden undgaaet, vil idetmindste en Forvisning finde Sted. Statskraften ligger nu engang i Industrien, og denne Lov kan ikke ophæves, saalænge en statsborgerlig Eri-

stents skal være muelig. Men af samme Lov følger, at Industriens højeste Formering er umuelig der, hvor der gives Menneskeklasser, som ikke allene ingen Del tage i National-Arbejdet, men som endog benytte dets Resultater allene til deres udelukkende Fordel. Disse Menneskeklasser maa holde sig saalænge de kan ved Sophismer og Penge, Timen kommer dog engang, hvor Samfundet, indseende sin største Fordel (National-Existentse), befrier sig fra dem, saa at de altid nedstyrte fra deres Lykkes Tinde. Jøderne har den uimodsigelige Fortjeneste, at have givet Samfundet mere Sammenhæng, men efterat dette Samhold engang er der, saa ere de, som Industriens Kantharide-Plaster, aldeles overflødige; skulle de reddes, maa man paa en umærkelig Maa-

de sammenmænge dem med Samfundet. Men dertil er intet Institut saa beqvemt som det Militære. Alle de i dette ansatte Jøder frelse deres Liv, og gaae de end under som Jøder, saa vedblive de dog som Mennesker. Man leder altsaa en uundgaaelig Fordærvelse fra dem, i det man optager dem i Fædrelands-Forsvarernes Tal, og giver dem derved en langt højere Bestemmelse end den, de nogensinde kunde naae ved sig selv.

Men med et almindelig Menneskeligheds Princip forener sig tillige ogsaa Retfærds, naar Sagen angaaer Jødernes Ansættelse i det Militære. Ingen kan mere højtagte Fædrelands-Forsvarernes Bestemmelse og Fortieneste end jeg. Men da man tilligemed den

med Bestemmelsen forbundne Ære ogsaa bringer i Regningen de Besværligheder og Farer, som ere uadskillelige derfra, saa opstaaer det Spørgsmaal: Hvorfor Jøden allene skal være udelukt derfra? Opstaaer en Krig, drager Adelen ud, med den følge de allernyttigste Statsborgere *). Kun Jøden bliver tilbage. Hvorfor? dette Spørgsmaal paastaaer jeg er aldrig grundigt blevet besvaret. Lige til Krigens Udbrud har Jøden suget paa Adelen og den hele industriøse Del af Nationen, og nu naar det gjelder Fædrelandets almindelige Forsvar, staaer han øverst blandt de Forsvarede, ret som han var den Ædleste i Nationen. Men

*) Hos os i Særdeleshed Agerdyrkeren og alle Landsbyehaandværkere.

endnu mere: Imedens Adel og Statsborgere udgyde deres Blod for Fædreland og Konge, og tusende falde i Ungdommens Vaar, og det hele Land lider under Industriens Standsning, er Jøden den eneste, der, som en afrikansk Høg vender mæsket tilbage fra Valpladsen, som ene var ham til Gavn, seer ned med Stolthed paa sine Medborgere og tilbrumler enhver der ikke vil erkjende hans Penge-Adel: "Herren maa tage sig i Agt, Jøden værger sig ikke, men han har lange Arme, det skeer dog tilsidst hvad han vil." Hvad bliver der af Patriotismen, naar Patrioten maa høre sligt? Paa den Indvending, at Jøden vilde fordærve Hærens Aand, har jeg allerede forhen i Almindelighed svaret. Jeg tilføjer altsaa nu kun dette: at alle de Udlændinge, som enhver

europæisk Stat optager i den bevæbnede Magt i Tillid til Disciplinens Kraft, have efter deres indvortes Værd idetmindste dette Fortrin for Jøderne, at de, mere vante til Arbejde, letere kunne disciplineres; end videre: at Disciplinerings-Konsten har for nærværende Tid naaet en Grad af Fuldkommenhed, som intet Individuum kan modstaae. Neppe kan det staae elendigere til med Jøderne, end med Urstammen til det franske Infanterie, saaledes som Brantome skildrer det *). Og hvad har

*) Brantome kalder denne Stamme une foule de marauts, bellistres, mal-complexionés, fainéans, pilleurs et mangeurs du peuple. — Men mon Urstammen til Tydskens Infanterie var bedre? Wallenstein titulerede den: Ihr Bestien? Saaledes vare nok alle de Tropper som man den Tid,

uddannet sig ved en fortsat Disciplin af denne Urstamme? Har man kun med Mennesker at gjøre, saa kan man ogsaa altid bringe Perfektibilitet i Anslag, og regne derpaa at en Tid af 50 Aar vil frembringe Underværker. Dog det være som det vil, Retfærd fordrer ikke at gjøre Adelen og den industriøse Del af Nationen allene til Fædrelands-Børn, ikke at opofre det kostbareste Blod der, hvor det mindre kostbare ogsaa gjør sin Tjeneste.

Der hvor Menneskelighed og Retfærd allerede har afsagt Dommen, kommer Politiken

naar Krig kom paa, hvrede; de vare et sammenskrabt Menneskehedens Affkum; især gjaldt det om Rigs-Executions Armens Troppen. Det vare de tydske Ryttere, som først i den svenske Hær toge Flugten i Slaget ved Svarteraa ꝛc. ꝛc. ꝛc.

for silde. Jeg vilde ellers sige, at Jødernes stærke Formerelse gjør deres Ansættelse i Armeen uomgjængelig nødvendig. Denne Formerelse er langtfra saa stor som den vilde være, var ikke den Vellyst, den Urenlighed, og den Umoralitet, som altid klæbede ved denne asiatiske Nation. Men den er altid stor nok til at vække Regjeringens Opmærksomhed. Antager man end, at Cantharide-Plaster er aldeles nødvendigt for Industrien, saa maa man dog tage sig i Agt for, at frembringe et dræbende Trækmiddel som er uundgaaeligt der, hvor Agerhaandværket drives af et alt for talrigt Personale. Polen i sin forrige Skikkelse er et advarende Exempel *).

*) Det kan ingen bedre sande end Preussen.

Nu har man, saavidt jeg veed, langtfra ikke bragt det saavidt i moralske Ting, at man har kunnet bestemme Forholdet, hvori Træk-midlet bør staae til dets Gjenstand. Men dette Forholds Passelighed er saameget mere nødvendigt, da ikke en eneste Regjering i Europa har egentlig frie Hænder til at bruge dette Middel, og den tilsigtede Virkning modificeres særdeles væsentlig ved Alt, hvad man kalder udvortes Indflydelse. Saameget synes fuldkommen afgjort, at Forholdet fra 1 til 10 er ødelæggende. At altsaa der hvor der findes 10 Millioner Borgere, er en Million Jøder meget for meget, og al Industrie maa aldeles gaae til Grunde. Ved et saadant Forhold bliver der altsaa intet andet at gjøre end at formindske Industriens blotte Benytteres Antal

derved at man giver en betydelig Del af samme en ganske anden Bestemmelse, og af alle Bestemmelser netop vælger den, som er den mest modsatte af Urbestemmelsen.

Ved den frygteligste Terrorisme dannede Moses Jøderne til det, hvad de for nærværende Tid ere. Skal en Omdannelse lykkes, saa maa Magten komme med i Spillet. Da denne Magt grunder sig paa en langt højere Grad af Kultur, saa vil den altid være menneskelig nok, for ikke at taale nogen Sammenligning med den mosaiske Lovgivers Forholdsregler. Men for desmere at forvisse sig om Fremgangen af den i Forslag bragte Forholdsregel, kommer det meget an paa det For-

holds Bestemmelse, i hvilket Jøderne maa optages i den bevæbnede Magt.

I Almindelighed maa man agte derpaa, at paa den ene Side det Tal af de Jøder, der optages i det Militære, ikke er saa stort, at dets Disciplinering udsættes for uovervindelige Vanskeligheder, men paa den anden Side ei heller saa lidet, at det tilsigtede Øiemed derved lider. Her kommer det nu an paa Massen af de Jøder, som findes i et Land. Er den i Hensyn paa den industriøse Del af Nationen for stor, saa maa idetmindste den 10de eller 12te Mand udtages.

Udtagelsen maa foregaaes af en Lov, der erklærer Jøderne i Masse for vaabendygtige,

saa at enhver Jøde maa være Soldat, saasnart det forlanges; forudsat, at han har de til Tjenesten fornødne Egenskaber.

Ved Udtagelsen selv gaaer man frem uden Persons Anseelse. Er det nødvendigt, at, til et betydelig Handelshuses Opholdelse, en eneste Søn fritages fra Krigstjenesten, og maa Staten opofre den ringere Fordel for den større, saa bør dette skee uden at trænge paa videre Skadesløsholdelse. Men, dette Tilfælde alene undtaget, maa Udskrivningen skee med den ubøjeligste Strænghed. Underslæb og Bestikkelse maa aldeles være umuelig. Napoleon svarede Belgierne, da de bøde Penge istedetfor deres Sønner, "Eders Penge kan lade sig bruge, men jeg trænger til Eders Søn-

ner, og kun derved at I give mig dem, læg-ger I Eders Beredvillighed for Dagen at udgiøre eet Folk med Franskmændene." Dette er det Svar, som bør gives hver feig Jødefader. De egentlige Vaabenføre blandt Jøderne ville være faa nok, saasom deres Physiske er ligesaa meget krøbbelagtigt som deres Moralske.

Er Udskrivningen tilendebragt, og den egentlige Ansættelse begyndt, saa bringe man Jøderne saalidet som mueligt i een Hob. De maa fordeles over den hele Armee, paa det de deshurtigere kan sammenblandes med Massen. De store Garnisoner due ikke for dem, da Skakkeriet let lader sig der igjen begynde. Altsaa fortrinligviis smaa Garnisoner, men i

Særdelesshed i Grændsefæstninger. De Provindser hvor Agerdyrkningen er Hovedsagen, ere de allerfortrinligste. Og gives der nogensteds Steder, i hvilke ingen Jøder taales, saa kan man der bringe Antallet af jødiske Soldater med de øvrige til det dobbelte, ja tredobbelte. Jeg tilstaaer at alt dette ikke kan gaae af for Jøderne uden Fornægtelser og Besværligheder; men deles ikke disse Fornægtelser, disse Besværligheder med deres øvrige Kammerater? og have deres Fædre, under det haarde Ris, hvormed Moses kagstrog dem, ikke maattet taale langt større?

En videre drevet Detail vilde trætte og staae paa det urette Sted i et Værk der blot kan give Vink.

Kortsagt, ønsker man en Identifikation, saa lede man den ad denne Vej. Siden alle øvrige Midler ere forgjæves vordne anvendte, bliver dettes Brug allene tilbage, som neppe nogen Tid er blevet brugt i sin hele Omfang. Under visse Betingelser kan man borge for dets Virksomhed. En Jøde der i en Snes Aar har baaret Musketten *), er ubrugelig til Skakkren, og har lært at skamme sig ved den. Man give ham Musketten, og vente roligt at den uden videre Magt, end den Tjenesten fører med sig, vil bevirke en stor Del af Jødernes Sammensmeltning med Samfundets Totum. Men for at hæve alle Skrupler, kan det ikke være af Vejen at bringe tilbage i Re-

*) Turde maaskee være lidt for længe.

gieringernes Minde, at Jøderne, som Fyr-sternes Kammertjenere (Kammerknechte), aldeles have overgivet sig til Regjeringernes Discretion, og at disse altsaa kunne skalte og valte med dem, saaledes som de finde det for godt.

Med omtalte Fundamental-Lov maatte endnu andre sættes i Forbindelse, hvorved i Særdeleshed Aager og Kontrabandhandel kunde hemmes; det lader sig ikke beregne, hvormegen Afbræk Jøderne ved den sidste gjøre det Land, i hvilket de leve.

Der vil endnu blive nok tilovers af Surdejen, endog da naar man antog mit Forslag, men Massen af samme vil idetmindste formindskes uden at de Christne nødes til at tage deres Tilflugt til grusomme Midler. Jeg har

gjort mig Umage for at eftertænke de Midler, hvorved man kan forebygge en Explosion. Min Maade at tænke paa overlader jeg til Doms. Men jeg er overbeviist om, at man ikke kan vise Jøderne Gunst, uden i næste Generationer at være grusom imod dem, og forsaavidt jeg har arbejdet mod Grusomhed, troer jeg at have teet mig som en sand Christen. Ustridigt har jeg ikke udtømmet mit Emne. Gid Andre vilde træde i mine Fodspor for endnu grundigere at behandle det. Vist er det, at der ligger i Christendommen en Kraft, som ikke kan ophøre at virke, forinden Alle er een Hjord under een Hyrde. Kuns Indsigt kan formindske de Strømme af Menneskeblod, som endnu formodentlig maa udgydes.

Slutning.

Apostrophe til Jøderne.

For kort siden faldt mig en Afhandling i Hænderne af en af Eders mest oplyste Mænd, som endtes paa følgende Maade:

"Bedre var det at de Christne gjorde sig Endrægtigheds, Sagtmodigheds, Fordrageligheds og almindelig Kjærligheds Aand egen,

som Evangelium prædiker, for paa denne Maade at vinde en Nation, der endnu altid har de største Forjættelser, og vel engang mægtigt turde hæve sig. Synder og moralsk Nedværdigelse have lange Lidelser til nødvendig Følge. Men Lidelser føre endelig til Bedring og rene Dyder. Dette er Naturens Gang."

Af en saadan Naturens Gang forstaaer jeg intet, jeg bekjender det oprigtigt. Min hele Philosophi fører mig derimod til det Resultat, at der, hvor moralsk Nedværdigelse virkelig finder Sted, der kan man ikke haabe nogen Bedring og følgelig ej heller nogen Redning. Dog uden i Almindelighed at kives med Eder herom, lader jeg mig nøje med ret koldsindigt at undersøge med Eder, hvormange Udsig-

ter I have til nogensinde mægtigt at hæve Eder igjen og iforvejen at turde true de Christne.

Hvorledes Eders Forjættelser ere blevne til, dette har jeg i den første Afdeling af dette mit Skrift viist Eder; hvorledes I ere komne til indtil nu at holde fast ved dem det vil være Eder tydeligt af de 2de næstsidste. I mere end 1700 Aar er Eders National-Existents ikke mere. I mere end 1700 Aar driver I om iblant alle Jordens Nationer som de meest adspredte Pillegrime. I mere end 1700 Aar forstaae I Eder paa intet, uden Skakren og Handel. I mere end 1700 Aar ere I den mest uvidende og mest ubehjelpelige Del af Nationer, blant hvilke I leve som Be-

skyttede, og hvilke selv i det de plages af Eder stige bestandig højere i deres Intelligents. I mere end 1700 Aar ere I med liden Fremgang næsten blevne staaende paa en og samme Uddannelses=Punkt, forsagende det eneste Fortrin Mennesket har for Dyret: Evne til Uddannelse, idethøjeste ere I gaaet frem i Kneb. Saaledes, som det første Forhold var fra det første Øieblik af I atter traadde ind i det menneskelige Samfund, saaledes ere de endnu. Altid har I troet at vinde overhaand ved Eders Pengemagt og altid bedrages I i Eders Forventninger, saasom, hvor stor endog Penges Kraft monne være i Tingenes naturlige Løb, saa bliver dog Penge under alle Omstændigheder noget Repræsentativ, og mister sin Kraft, saasnart det er kom-

centreret i Eders Hænder. Skulle alle disse Erfaringer være tabte for Eder? Disse til Trods ville I holde fast ved Forjættelser, ved hvilke I vorde ligesaa bedragne, som Romerne med deres om et stedsevarende Verdens-Herredømme!

Siger mig, jeg beder Eder, hvad maatte Eders Nations Gud gjøre, paa det I engang i Tiden mægtigt kunde hæve Eder? I vide det ikke, men jeg vil sige Eder det. Han maatte intet ringere gjøre, end tilintetgjøre hele Verdens Intelligents, for at bringe Eder did hen, hvor I gjerne ønskede at staae. Kan han dette, vil han dette? Hvilket Spørgsmaal! men sæt at han kunde og vilde? Hvad vilde det gavne Eder? vilde I derved vorde

lykkeligere? Jeg paastaaer, I vilde vorde endnu ulykkeligere, end I for nærværende Tid ere. Thi den Lykke I nyde derfor maae I takke Samfundets fuldkomnere Tilstand i hvilket I leve, og blot for at existere trænge I til den hele Udvikling, som er vorden Eders Medborgere til Del. Gaaer denne Tilstand under tilligemed Uddannelsen, saa styrter Eders Velbefindende redningsløs efter. Man behøver saare liden Eftertanke for at indsee dette. Man behøver kun at kaste et Blik paa det forrige Polen som I have ødelagt!

Nogle af Eder bilde sig ind, at Frelsens Time skal slaae, saasnart et Overtal finder Sted. Messias, sige de, kommer frem, saasnart et vist Antal af Jøde-Sjæle er til. Sandt

er det, at Masserne gjøre Udslaget, men ligesom I overalt ikke begribe andet end det, der staaer i Forbindelse med Skakkren, saa begribe I ej hellere Massernes Oprindelse. Det er i sig selv umuligt, at Jødernes Tal kunde saaledes tilvoxe, at Eders Ønske om politisk Frihed kunde opfyldes. Eders Haandtering forhindrer det. Skakkrernes Tal maa altid staae i et saadant Forhold med Kjøbernes, saa at Flerheden er paa de sidstes Side. Hører dette Forhold op, saa gaaer Overskuddet af Skakkrerie til Grunde. For at bruge et Billede: Skakkrerne forholde sig til den arbejdende Del af Nationen, som Benveden til Almetræet; gaaer Almen ud, saa udgaaer Vedbenden uden Redning med den. Og i hvert et

Moment af deres indbyrdes Tilværelse bestemmer den førstes Kraft den sidstes. Tænker tilbage paa Polen! Ere I vordne fri, forbi det lykkedes Eder at ødelægge et stort Rige? Endnu mere: i det Øjeblik I naae Overfallet ere I tilintetgjorte. Den Naturlov, hvorefter I bevæge Eder, er saa uforanderlig, at den ikke kan ophæves, uden at I maa gaae til Grunde. Jeg vil ikke tale om at I selv tilintetgjøre Eders kjæreste Forhaabning, i det I for at realisere den indgaae de uligeste Ægteskaber og sætte Eders Afkoms Formerelse Skranker ved Eders Umoralitet.

I Eders Hoveder forvandles enhver Idee til Hjernespind, og det I mindst begribe, er: Eders Forhold til Eders Medborgere. Sæt

engang, at alle europæiske Nationers Overhoveder vilde, for at realisere Eders Yndlings-Idee om National-Existents, forbinde sig til igjen at erobre det Eder saa kjære Palæstina, hvis Tab I saa høilig beklage, eller og til at aftræde Eder et eller andet frugtbart Land paa den anden Halvkugle, hvad vilde I vinde derved? Intet uden Eders aldeles Fordærvelse. Saa nødvendigt Eders Theokratie maatte ødelægge Eder i Palæstina, lige saa uundgaaeligt maatte det ødelægge Eder i ethvert andet Land. Uduelige til ethvert Arbeide, enhver Anstrængelse, vilde I ødelægge hinanden ligesom Cadmus's Krigere. Og paa Knæ vilde de faa som undginge Fordærvelsen i Kampen, alle med alle tigge om Gjen-

optagelse, var det endog under de haardeste Betingelser.

Saasnart I overlades til Eder selv, er det ude med Eder. I ville have et Land, som flyder med Melk og Honning; men et saadant Land findes ikke. Særdeles viist har Forsynet handlet, da det bød Mennesket, at tilarbejde sig selv Alt; thi paa dette Arbejde beroer dets hele Udannelse, dets bestandig stigende Indsigt, dets højeste Værd. Dog heraf begribe I intet, og Utaknemmelighed er og bliver Grundanlægget i Eders Karakter. Aldrig kan det gaae Eder bedre end det gaaer Eder i denne Sammenblandelse med andre Nationer. Den smule Indsigt I have, have I allene Eders Omgang med os at takke for,

hører denne engang op, falde I tilbage i Eders oprindelige Intet. I have altsaa Eders Palæstina hos os, og af alle de Velgjerninger der kunde vorde Eder til Deel vilde Ophævelsen af Eders National = Existents være den største, om den end ikke var beregnet derfor. Formedelst en uforanderlig Verdens = Skjebne maa vi taale Eder som en vild Green der er indpodet vor ædlere Stamme. Hvor længe? jeg vil ikke bestemme det; men komme maa den Tid, hvor denne vilde Stamme maa forædle sig for at bære de samme Frugter, som hidindtil vare Stammen egne. Skeer det ikke, saa ere I aldeles forlorne; thi al Verdens Guld har ikke Magt til at tilintetgjøre Berthel Schvarts's Opfindelse.

Jeg veed, det staaer ikke i Eders Magt at fremskynde denne Identifikations Tidspunkt, de Forhold i hvilke I leve med hinanden tillade det ikke. Men da Samfundets tiltagende Fuldkommenhed gjør en Identifikation alt mer og mer nødvendig, saa møder ivetmindste denne Nødvendighed for saavidt, at I ikke taabeligen stride imod, naar Indretninger træffes, som, skjønt de burde udvirke Eders aldeles Udstødelse af Selskabet, sigte til Eders Vedligeholdelse. Meget rigtigt sagde en af Eders Konger: Skal det Evige blive, saa maa Loven undergaae. Eders Rabbiner have ved deres sælsomme Udtolkning forbrejet Meningen af dette store Udsagn, som ikke vil sige andet, end at I, for at vedblive som Mennesker, og dele

menneſkelig Udbannelſe, maa forſage den moſaiſke Lov, ſom hindrer begge Dele. Da I ikke kjende Eder ſelv, troe I det ikke, men det er derfor ikke mindre afgjort, at Menneſke og Jøde ikke kunne forliges med hinanden, forbi Jøden uophørlig forſtyrrer Menneſket i ſig. Uſtridigt ere I ikke mere ſaa elendige ſom I vare ved Ophævelſen af Eders National-Exiſtents; thi ſelv mod Eders Villie har I idetmindſte langt fra maattet dele den Udbannelſe, med hvilken den hele chriſtelige Verden færdes. Men endog ſaaledes ſom I ere due I intet, ſaaſom I leve i en fortſat Modſigelſe. Hos Eder findes Alt, hvad der paalægger den fri Aand Lænker, hos Eder findes intet af det, der aabner en uendelig Løbebane. Overtyde-

de man end den hele Verden om Nødvendigheden af en uafbrudt Uddannelse, Eders Vise vilde, som Moses Mendelsohn, ikke troe det. Eders Forfædre korsfæstede en Hellig, fordi han vilde frie Eder fra Eders vrange Veje. Under et mere oplyst Politie end det romerske vilde I ikke faae Lov at korsfæste ham, om han nu opstod blandt Eder; men som hine vilde I fortrædige, hade, forfølge ham. Kun den rose I, der bestyrker Eder i Eders Daarskab, og Moses Mendelsohn er af ingen anden Aarsag Eders Helt, end fordi han istedetfor at formere Eders statsbörgerlige Lovmæssighed (hvori I allene kunne finde Eders Sikkerhed) bestyrkede han Eder i Eders Agtelse for den mosaiske Lov, (hvori I for 1700 Aar siden

funde Eders Undergang og evig maa finde den). I ville kalde mig en Fantast; jeg regner Eder det ikke til Onde, da jeg veed at I kunne ikke andet. Men altfor snart vil Realiteten af hvad jeg har sagt, vise sig; og naar Følgen retfærdiggjør mig, behøver jeg ikke Eders Bifald.

Gaaer, aldrig har jeg havt noget at skaffe med nogen af Eder! og derfor hverken hadet eller elsket Eder; men jeg har ment det godt med Eder i dette Skrift, det øvrige maa jeg taalig overlade Skjebnen, det er, Beredvilligheden til at indgaae i mine Ideer. Hvad der end monne blive af Eder, vil aldrig Eders Skjebne komme mig fremmed for. Det skal

glæde mig, om jeg ikke har skrevet forgjæves; men det Modsatte kan ikke bedrøve mig. Jeg er Christen, og Overgivelse i det Nødvendige er en Christens højeste Egenskab.

Fortegnelse paa nyelig udkomne Bøger hos Boghandler Fr. Brummer.

Abrahamson, W. H. F., Versuch einer vollständigen dänischen Sprachlehre für Deutsche mit kritischen Bemerkungen.

Aeschyli Tragoediæ in usum scholarum ad recensionem C. G. Schützii diligentissime expressæ Vol. 1. Agamemnon. Choephoræ. Eumenides.

Anekdotsamleren eller Samling af Anekdoter, Indfald, Karakteertræk og Tanker. Udgivet af P. Foersom.

Berg, J. C., Tanker om Fædresprogets Retskrivning, et Forsøg.

Brorson's, Prof. K., Tabel over Krigshistorien.

Bruun's, Prof. T. C., samlede poetiske Skrifter. 8. 5 Dele.

— prosaiske Skrifter. 8.

Christiania, eller Bidrag til nøiere Kundskab om denne Stad. Et Brudstykke af von Buchs Reise durch Norwegen und Lapp=

land. Oversat og med Anmærkninger ledsaget af Capitain Gr. Fougner-Lund.

Ægtefolk, de mistænkelige, Comoedie i fire Akter af Kotzebue; frit oversat af N. T. Bruun.

Tante Aurore. Komisk Operette i 2 Acter. Musikken af Boeldieu; oversat af det Franske ved Thaarup.

Intermezzet eller Landjunkeren i Hovedstaden. Comoedie i fem Acter af Kotzebue; frit oversat ved N. T. Bruun.

Menzikof og Dolgorucki eller de Forviiste. Skuespil i tre Acter efter Camartelieres lyriske Drama og Lafontaines Roman: Fedor og Maria, ved N. T. Bruun.

Forhandlinger ved Festen den 11te Decbr. 1811.

Hagerup's, M., danske og franske Samtaler for Viderekomne med specielt Hensyn paa Danismer mod det franske Sprog. Helt igiennem ledsaget med udviklende Anmærkninger over det der udgiør hint ægte Sprogs egentlige Vanskeligheder for os. 1ste Deel.

Hersleb's, S. B., Lærebog i Bibelhistorien. Udarbeidet især med Hensyn paa de høiere Religionsklasser i de lærde Skoler.

Holberg, L., Niels Klims underjordiske Reise; af det Latinske oversat ved Prof. J. Baggesen, og forsynet med mange Kobbere af Clemens. 4to. holl. Postpap.

Hornemann's, Chr., philosophiske Skrifter.

Molbech, C., dansk Haand-Ordbog til Sprogrigtigheds og Retskrivnings Fremme med Grundtræk af den danske Retskrivningslære, st. 8. 1813.

Familien i Bretagne eller Tvistighederne. Comoedie i tre Acter efter Colin d' Harleville, ved N. T. Bruun.

Lommebog for lystige Brødre; eller tre hundrede Selskabssange, gamle og nye, danske, tydske, svenske og franske.

Schwerz, J. N., Veiledning til Kundskab om Landbruget i Belgien eller de forrige Østerrigske Nederlande. 1ste Bind. Under Opsyn af Oberste A. von Falkenskiold oversat ved J. Werfel.

Zigeunerinde, den unge. Skuespil i fire Acter af Kotzebue; frit oversat ved N. T. Bruun.

Treschow, N., om Philosophiens Natur og Dele, en dogmatisk og historisk Indledning til denne Videnskab.

— om den menneskelige Natur i Almindelighed, især dens aandelige Side.

Thaarup, Fr., udførlig Veiledning til det danske Monarkies Statistik. 1ste og 2den Deel, st. 8.

Skougaard's, P. N., Beskrivelse over Bornholm, 1ste Deel, 8.

Sallusts Jugurthinske Krig, oversat fra det Latinske af Mag. R. Møller. 8.

Schlegel, J. H., Geschichte der Könige von Dänemarck aus dem Oldenburgischen Stamme, mit Kupferstichen von J. M. Preißler. 1ster u. 2ter Th. gr. Folio.

Abrahamson, W. H. F., kort Udtog af den tydske Sproglære, st. 8.

Enevolds-Regieringen. Skuespil i fem Acter med Dans og Chore af Prof. T. C. Bruun.

Hittebarnet. Original Comoedie i fem Acter af N. T. Bruun.

Stedmoderen eller de to Døttre. Comoedie i een Act af Vial; frit oversat af N. T. Bruun.

Tieneren til Laans, eller Philosophen paa atten Aar. Comoedie i een Act af Desaugiers; oversat ved N. T. Bruun.

Point de Vue sur le raport politique entre le Danemark et la Suède sous le rêgne des rois de la maison d' Oldenbourg; avec un extrait des Traites conclus pendant ce période par M. Hagerup, gr. 8.

Baden, J., Forelæsninger over det danske Sprog, eller resonneret dansk Grammatik, 3die Oplag, st. 8.

Bergsøe's, J. F., Billed-Bog til Moerskab og Underholdning for Børn som begynde at læse, 8. med sorte og illum. Kobber.

Borkenstein's, C. F. von, Forsøg om Kystartilleriets Brug imod fiendtlige Krigsskibe, med 1 Kob. 8.

Kobberstykker.

Kong Christian I, stukket af Lade, st. Folio.
— Johannes, stukket af Preißler, st. Fol.
— Christian II, stukket af samme.
— Frederik I, stukket af samme.
— Christian III, stukket af samme.
— Frederik II, stukket af samme.
— Christian IV, stukket af Lade.
— Frederik III, stukket af samme.
— Christian V, stukket af Preißler.
— Frederik IV, stukket af samme.
— Christian VI, stukket af samme.
— Frederik V, stukket af samme.
— Christian VII, stukket af samme.

Tabelle, Additions, Subtractions, Multiplications og Divisions; samt Forklaring over Mynterne, tilligemed den større Multiplications = Tabelle.